

**UCHWAŁA NR XXXVII/303/2022
RADY GMINY CZERNIKOWO**

z dnia 26 maja 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 6a i art. 10 f ust.4 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czernikowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Rafał Rutkowski

„Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030”

Gmina Czernikowo

Czernikowo 2021

Niniejszy dokument został opracowany przez

Lech Consulting Sp. z o. o.

ul. Podmurna 65/1
87-100 Toruń

Opracowanie wykonane dla

Gminy Czernikowo

ul. Słowackiego 12

87- 640 Czernikowo

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
1.Podsumowanie diagnozy strategicznej.....	7
1.1. Obszar: Przestrzeń i środowisko	7
1.2. Obszar: Społeczeństwo	12
1.3. Obszar: Bezpieczeństwo socjalne i publiczne	18
1.4. Obszar: Gospodarka i rolnictwo	21
1. 5. Obszar: Infrastruktura techniczna.....	23
1.6. Obszar: Kultura, turystyka, rekreacja i sport	27
1.7. Obszar: Finanse Gminy Czernikowo	29
1.8. Podsumowanie badania ankietowego.....	30
1.9. Analiza SWOT	31
2. Założenia strategiczne dla Gminy Czernikowo w latach 2022-2030	34
2.1. Misja i wizja Gminy Czernikowo	34
2.2. Obszary, cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań.....	36
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Czernikowo wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	45
3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Czernikowo	46
3.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej...	52
3.3. Obszary strategicznej interwencji (OSI)	62
Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa wraz z zakresem planowanych działań	62
Obszary strategicznej interwencji na poziomie lokalnym	63
4. System realizacji strategii oraz wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	64
4.1.Proces opracowania - przygotowanie i przyjęcie Programu Rozwoju	64
4.2. Odpowiedzialność za realizację strategii rozwoju	64
4.3. System monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii Rozwoju	67
4.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	69
4.5. Ramy finansowe oraz źródła finansowania strategii rozwoju	71
Spis tabel i wykorzystanych danych źródłowych.....	75

Wprowadzenie

„Strategia Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2021–2030” jest najważniejszym dokumentem samorządu Gminy, określającym cele, kierunki i możliwości rozwojowe. Jest to również dokument będący bazą dla dalszych rozważań w zakresie rozwoju lokalnego. W związku z upływem okresu obowiązywania poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo, jak również w obliczu założeń nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, władze Gminy podjęły decyzję o opracowaniu aktualnego dokumentu strategicznego, obowiązującego do roku 2030.

Strategia Rozwoju jest swoistym zbiorem kierunków, wskazujących rozwój Gminy Czernikowo. Opierając się na obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej, możliwe jest ustalenie celów rozwojowych, niezbędnych z punktu widzenia władz samorządowych, mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i wszystkich grup społecznych związanych z Gminą. Opracowany dokument stanowi również ukierunkowanie polityki rozwoju samorządu gminnego na możliwości pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, wskazując jednocześnie na ich integracyjny wymiar poprzez spójne oddziaływanie w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzennej.

Przesłanką opracowania niniejszego dokumentu jest konieczność dostosowania założeń rozwoju lokalnego względem uwarunkowań zewnętrznych, w tym wynikających z długookresowych i średniookresowych strategicznych dokumentów wyższego szczebla, w tym Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego. Istotnym założeniem wskazującym na stworzenie Strategii są również założenia programowe Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Główną przesłanką merytoryczną pozostaje określenie kierunków rozwoju Gminy, uwzględniających aktualny stan, a przede wszystkim potrzeby i aspiracje na kilka najbliższych lat. Przesłanką uzasadniającą opracowanie strategii jest również fakt, iż poprzednia strategia ze względu na zachodzące zmiany społeczno-gospodarcze nie jest w pełni aktualna, w związku z czym nie jest dostosowana do aktualnych i zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

„Strategia Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030” obejmuje główne cele i uwarunkowania rozwoju w horyzoncie czasowym do 2030 roku, w zmieniających się uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych. Okres realizacji Strategii zakreślony został jako wykraczający poza ramy nowej perspektywy finansowej UE, co podkreśla stopień korelacji z możliwością finansowania inwestycji wskazanych jako potrzeby inwestycyjne, przy udziale środków finansowych Unii Europejskiej wraz z późniejszym ich wydatkowaniem.

Przedmiotowy dokument został opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności z:

- Ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378, z 2021 r. poz. 1038),
- Ustawą z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020, poz. 1378 z późn. zm.),
- Ustawą z dnia 3 października 2008r., o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247 z późn. zm.).

Dnia 13.11.2020 r. weszły w życie przepisy wprowadzone ustawą z dnia 15.07.2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Zmiany objęły liczne akty prawne, w tym bezpośrednio związane z funkcjonowaniem samorządu gminnego. W ustawie z dnia 08.03.1990 r. o samorządzie gminnym znalazła się – po raz pierwszy w ustawodawstwie krajowym – podstawa prawna dla opracowania strategii rozwoju gminy, jak również określone szczegółowe wymagania zakresowe dotyczące znalazły się szczegółowe regulacje dotyczące tego dokumentu.

Zakres strategii rozwoju gminy został określony w artykule 10e ustawy o samorządzie gminnym, wskazującym, że dokument zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 06.12.2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby tej strategii, oraz określa w szczególności:

1. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym
2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych
3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy
5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie
6. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020 r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań
7. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań
8. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych
9. Szacunkowe ramy finansowe i źródła finansowania.

Strategię rozwoju gminy sporządza się w formie tekstowej oraz graficznej.

Realizacja zadania polegającego na opracowaniu i przyjęciu Strategii jako dokumentu lokalnego prowadzona jest w sposób ustrukturyzowany. Ustalono etapy opracowania Strategii, w tym:

- ustalenie wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy
- wypracowanie założeń programowych i funkcjonalno-przestrzennych Strategii,
- opracowanie projektu Strategii wraz z ogłoszeniem i przeprowadzeniem konsultacji społecznych, dla których zwieńczeniem jest sprawozdanie z ich przebiegu,
- przeprowadzenie oceny środowiskowej przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
- przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo przez Radę Gminy w drodze uchwały.

„Strategia Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030” jest dokumentem określającym możliwe i optymalne kierunki rozwoju przy jednoczesnym zachowaniu zgodności z dokumentami wyższego rzędu, zapewniając spójność funkcjonalną i przestrzenną. Dokument przygotowany został z wykorzystaniem modelu partycypacyjno-eksperckiego, gdzie wszelkie analizy statystyczne i strategiczne są wynikiem zaangażowania podmiotów zewnętrznych biorących udział w opracowaniu dokumentu, jak również odpowiadają pełnemu zaangażowaniu wszystkich grup interesu, w tym społeczności lokalnej, przedsiębiorców oraz władz lokalnych.

1.Podsumowanie diagnozy strategicznej

1.1. Obszar: Przestrzeń i środowisko

Gmina Czernikowo, jest gminą wiejską, położoną w środkowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego oraz południowo-wschodniej części powiatu toruńskiego. Gmina Czernikowo stanowi granicę z powiatem golubsko-dobrzyńskim, lipnowskim i aleksandrowskim.

Gmina graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- **powiatu toruńskiego**, tj. z gminą Obrowo od strony zachodniej,
- **powiatu golubsko-dobrzyńskiego**, tj. gminą Ciechocin od strony północno-zachodniej oraz gminą Zbójno od strony północno-wschodniej,
- **powiatu lipnowskiego**, tj. gminą Kikół od strony wschodniej, z gminą Lipno od strony południowego wschodu oraz gminą Bobrowniki- od południa,
- **powiatu aleksandrowskiego**, w tym Miastem Nieszawa i Ciechocinek oraz gminą Raciążek od strony południowego zachodu.

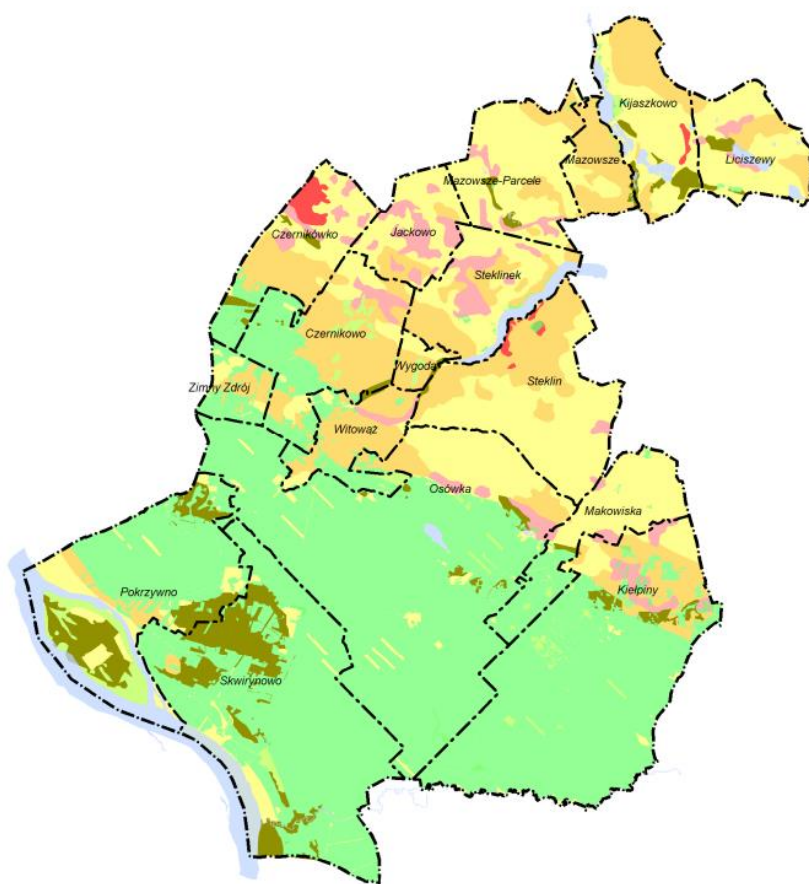
Mapa 1. Lokalizacja Gminy Czernikowo w Powiecie toruńskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://bip.powiatortunski.pl/grafika,45041,podzial-administracyjny-województwa-kujawsko-pomorskiego.jpg>

Wewnątrz Gminę tworzy 41 wsi, zorganizowanych w 17 sołectw: Czernikowo, Czernikółko, Jackowo, Kiełpiny, Kijaszkowo, Liciszewy, Makowiska, Mazowsze, Mazowsze-Parcele, Osówka, Pokrzywno, Skwirynowo, Steklin, Steklinek, Witowąż, Wygoda oraz Zimny Zdrój.

Mapa 2. Sołectwa Gminy Czernikowo

Źródło: Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego Gminy Czernikowo

Struktura gruntów i zagospodarowanie przestrzenne

Powierzchnia Gminy Czernikowo zajmuje 170 km² i stanowi 13,83 % całkowitej powierzchni powiatu toruńskiego. Znaczący obszar Gminy Czernikowo stanowią grunty leśne i zadrzewione, stanowiąc 46,6 % ogólnej powierzchni. Równie duże połacie stanowią użytki rolne, z czego największą powierzchnię zajmują grunty orne, stanowiące 37,71 %, sprzyjając tym samym rozwojowi rolnictwa.

Tak ukształtowana **struktura gruntów sprzyja rozwojowi rolnictwa, zaś duże połacie lasów, w tym również obszarów chronionych wskazują na wysokie walory przyrodnicze**, będące istotnym czynnikiem dla rozwoju Gminy.

Podstawowym aktem regulującym zagospodarowanie przestrzenne w Gminie Czernikowo jest:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo obowiązuje na podstawie Uchwały Nr XXV/182/2013 Rady Gminy Czernikowo z dnia 27 września 2013 r.,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czernikowo w zakresie obejmującym dwa wybrane obszary tj. wieś, Czernikowo i część wsi Wygoda, został uchwalony przez Radę Gminy Czernikowo Uchwałą nr XXIX/206/2006 z dnia 12 lipca 2006 r., a następnie zmieniony uchwałą nr XIX/145/2012 Rady Gminy Czernikowo z dnia 28 grudnia 2012 roku w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów położonych w miejscowości Czernikowo i Wygoda.

Ponadto, na mocy uchwały Rady Gminy Czernikowo z dnia 23 grudnia 2019 r. Nr XI/101/2019 przystąpiono do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Czernikowo i Wygoda, jednak z uwagi na okres pandemiczny nie możliwym było przeprowadzenie wszystkich niezbędnych spotkań, co doprowadziło do wstrzymania procesu. Wobec powyższego, **teren Gminy jedynie w niewielkiej części uregulowany jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.**

Rzeźba terenu i zasoby naturalne

Obszar Gminy Czernikowo, w części północno-wschodniej znajduje się na pograniczu Pojezierza Chełmińskiego, będącego wysoczyzną pokrytą gliną polodowcową, oraz Kotliny Toruńsko-Eberswaldzkiej w części południowo-zachodniej, pokrytej osadami wód płynących. Obszar Gminy Czernikowo, w przeważającej większości charakteryzuje krajobraz nizinny.

Na terenie Gminy Czernikowo **występują złoża kruszyw naturalnych w postaci piasków i żwirów oraz dwa złoża wapieni.** Co jednak istotne, większość złóż pokrywa się obszarowo z terenem Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej, a jedno ze złóż dodatkowo pokrywa się granicami użytku ekologicznego Zielona Kępa, co stanowi barierę i przeszkodę dla procesu eksploatacji kopalin.

Jakość powietrza

Na terenie gminy Czernikowo nie są zlokalizowane żadne punkty pomiarowe w ramach monitoringu prowadzonego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Gmina Czernikowo należy do strefy kujawsko-pomorskiej, wyznaczonej na potrzeby Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim. Zarówno w Gminie Czernikowo, jak i w województwie kujawsko-pomorskim, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja komunalno-bytowa w zakresie benzo(a)pirenu, pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀.

W ramach działań zapobiegających pogorszeniu jakości powietrza na terenie Gminy konieczne jest **skupienie większej uwagi na realizacji inwestycji prośrodowiskowych, zarówno w ujęciu infrastrukturalnym, jak i świadomościowym.** Obserwuje się konieczność podejmowania działań skierowanych na:

- zwiększenie udziału OZE,
- realizację inwestycji dotyczących wymiany nieefektywnych źródeł ciepła, zwłaszcza w przypadku gospodarstw domowych i budynków mieszkalnych,
- poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych.

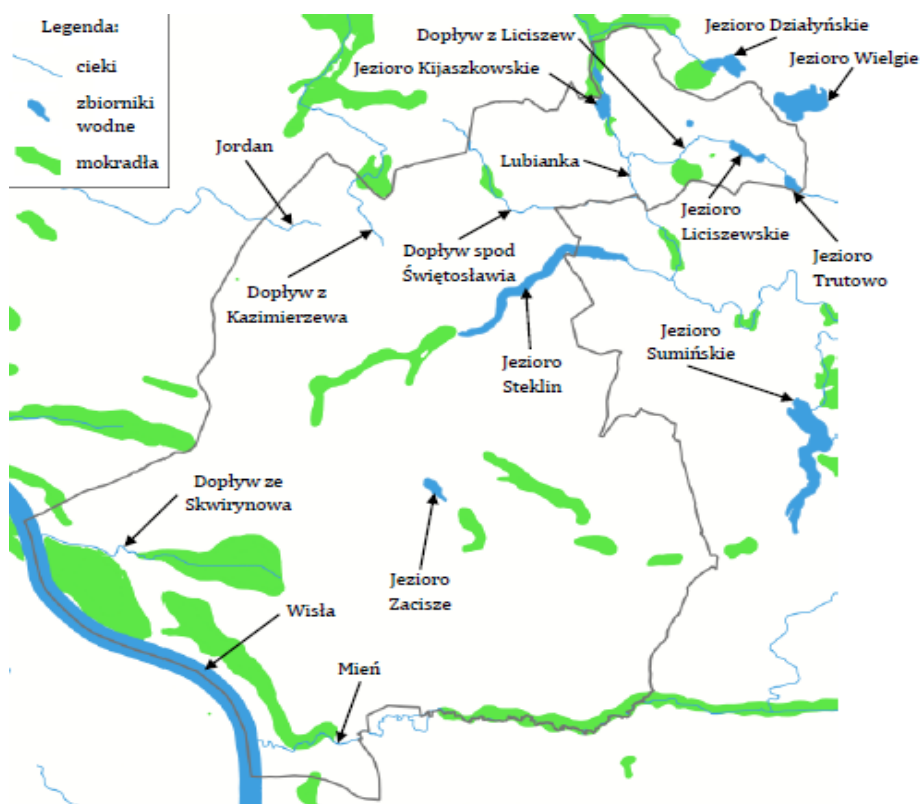
Zasoby wodne

Gmina Czernikowo położona jest w granicach Jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) nr 46 w części północno-zachodniej oraz w granicach Jednolitych części wód powierzchniowych nr 39 w części południowo-zachodniej, bezpośrednio związanej z doliną Wisły.

W granicach Gminy Czernikowo występują wody powierzchniowe typu rzeki, jeziora i obszar bagienne, w tym Jednolite Części Wód Powierzchniowych jeziornych nr PLLW20235 Jezioro Steklińskie.

. Zachodnią granicę Gminy stanowi rzeka Wisła wraz z jej dopływem - rzeką Mień, dla której charakterystyczne są malownicze zakola.

Mapa 3. Cieki i zbiorniki wodne oraz mokradła na terenie Gminy Czernikowo

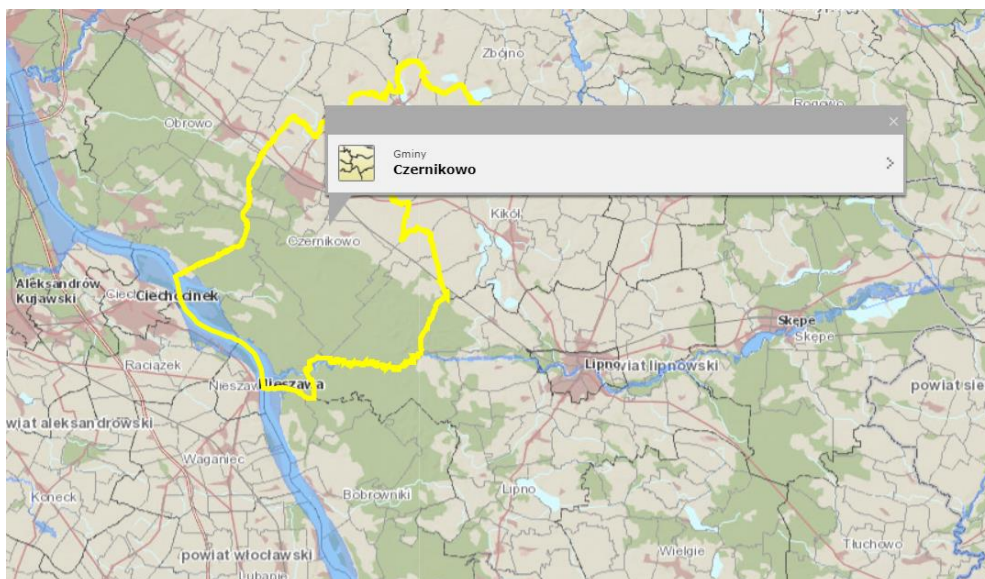

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czernikowo na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Istniejące wody powierzchniowe Gminy Czernikowo, istotne z punktu widzenia rozwoju Gminy to liczne jeziora: Liciszewskie, Kijaszkowskie, Zacisze oraz Steklin- największy zbiornik wodny na obszarze Gminy. Wszystkie jeziora mają charakter rynnowy, zaś największe znaczenie dla obszaru Gminy ma jezioro Zacisze- będące śródlęsnym zbiornikiem stojącym, uznawanym za główne miejsce odpoczynku w porze letniej, oraz jezioro Steklin, którego zachodni brzeg sprzyja rozwojowi turystyki i rekreacji. Obecne zagospodarowanie części nabrzeżnych jezior służy rekreacji i wypoczynkowi.

Analizując wody Gminy Czernikowo istotnym elementem jest również odniesienie się do zagadnienia zagrożenia powodziowego. Poniższa mapa prezentuje, iż obszary szczególnego zagrożenia powodziowego, zgodnie z danymi Hydroportalu obejmują obszary najbliższe rzece Wiśle oraz pokrywają się z obszarem wyspy Zielona Kępa

Mapa 4. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego w Gminie Czernikowo

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?qpmmap=qpSIGW

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią dotyczą terenów gminnych, na których nie ma osad mieszkalnych, oraz w większości są to obszary leśne. Co wskazuje, że ewentualne podniesienie poziomu wód nie stanowi zagrożenia dla bezpieczeństwa ludności.

Walory środowiska naturalnego

Lasy i obszary zalesione pokrywają ponad 46 % powierzchni Gminy Czernikowo, stanowiąc nie tylko naturalne otoczenie dla rozwoju, ochrony i życia fauny i flory, ale służą również jako zasoby przyrodnicze, wykorzystywane przez mieszkańców do rekreacji i aktywnego wypoczynku. Typową formą leśną są lasy ossowskie, należące do Nadleśnictwa Dobrzejewice, charakteryzujące się pięknymi alejkami brzozowymi, tworząc liczne dróżki leśne, wykorzystywane często przez osoby aktywnie wypoczywające, jak również przez mieszkańców, podczas spacerów. **Uwarunkowanie takie sprzyja zagospodarowywaniu obszarów leśnych, wykorzystywaniu połaci leśnych do spacerów, jazdy rowerem czy też piknikowania i innych rozmaitych form rekreacji.** Co również istotne, to fakt, iż obszary leśne pozostają naturalnym otoczeniem jezior, co dodatkowo wpływa na atrakcyjność regionu.

Istotnie, Gmina Czernikowo cieszy się jednym z najwyższych i względnie stałych wskaźników lesistości w powiecie toruńskim. Wysoki poziom lesistości Gminy należy traktować jako atut z punktu widzenia atrakcyjności przyrodniczej, zarówno dla mieszkańców, jak również dla osób odwiedzających.

Formy ochrony przyrody pokrywają ponad 60 % ogólnej powierzchni Gminy Czernikowo, a są nimi:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej (kod obszaru: PL.ZIPOP.1393.OCHK.45),
- Obszar Natura 2000 Nieszawska Dolina Wisły (kod obszaru: PLH040012),
- Obszar Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły (kod obszaru: PLH040039),
- Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły (kod obszaru: PLB040003),
- Liczne pomniki przyrody,
- Użytek ekologiczny Zielona Kępa (kod: PL.ZIPOP.1393.UE.0415032.1789)

Istotnym uwarunkowaniem przyrodniczym Gminy Czernikowo jest obecność korytarzy ekologicznych, w tym:

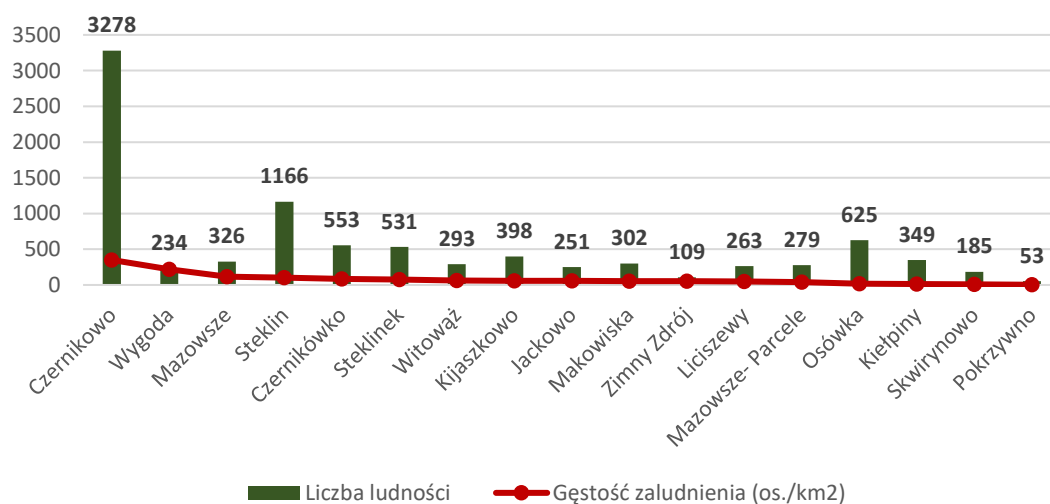
- **Doliny Dolnej Wisły**, biegnący wzdłuż rzeki, łączący Lasy Włocławsko-Gostynińskie i Bory Tucholskie. Korytarz o istotnym znaczeniu, szczególnie ważnym dla obszarów Natura 2000.
- **Lasów Czernikowskich** – korytarz o znaczeniu paneuropejskim, łączący Puszcę Białowieską i Augustowską poprzez Puszcę Piską, Napiwodzko-Rumucką oraz Bydgoską z Puszcą Drawską i Notecką.
- **Doliny Drwęcy**, przebiegający przez północną część Gminy Czernikowo, o znaczeniu istotnym.
- **Doliny Drwęcy Dolina Dolnej Wisły**, łączący Lasy Czernikowskie i Golubsko-Dobrzyńskie, przebiegający wzdłuż bagiennych terenów zachodniej części Gminy Czernikowo, docierając do Lasów Golubsko-Dobrzyńskich.

1.2. Obszar: Społeczeństwo

Ludność Gminy Czernikowo

Dane Urzędu Gminy w Czernikowie wskazują, że w 2020 roku Gminą zamieszkiwało 9 195 osób, co przy powierzchni gminy, równej 170,24 km² oznacza, że gęstość zaludnienia na jej terenie wynosi 54 osoby/km².

Wykres 1. Liczba ludności w poszczególnych sołectwach wraz z gęstością zaludnienia obszarów w Gminie Czernikowo

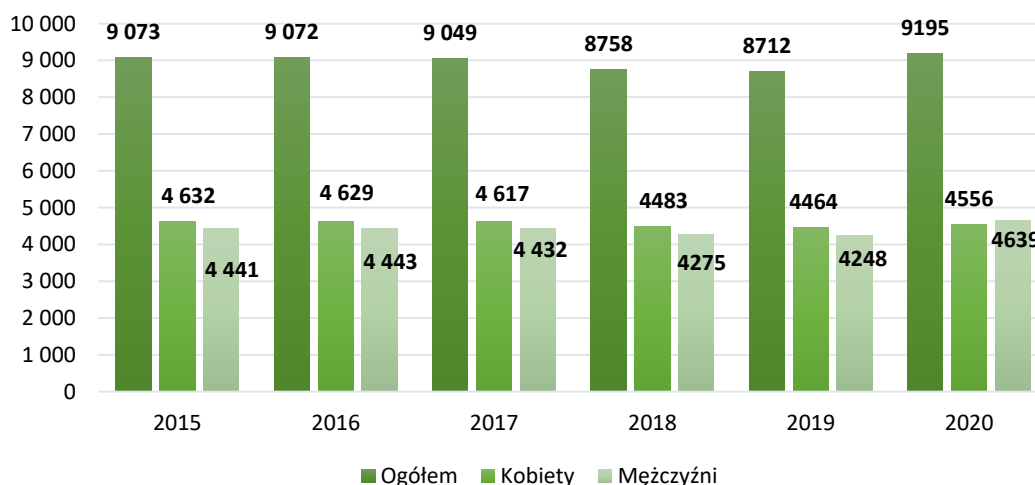

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernikowie

Największa liczba mieszkańców zamieszkuje sołectwo Czernikowo (36 % ogółu mieszkańców Gminy) i sołectwo Steklin (13 % ogółu mieszkańców Gminy). Najmniej, bo jedynie 53 mieszkańców przypisuje się sołectwu Pokrzywno, gdzie gęstość zaludnienia wskazuje zaledwie 3 os./km². Najgęściej zaludniona jest centralna i północna część gminy Czernikowo. Wpływa na to m.in. bliskość drogi krajowej nr 10 oraz obecność gruntów rolnych. W południowej części Gminy znajdują się największe sołectwa pod względem powierzchni, jednakże ich przeważającą część stanowią tereny leśne, co bezpośrednio wpływa na niską gęstość zaludnienia.

Struktura demograficzna wskazuje, że w latach 2015-2020 nastąpił wzrost liczby mieszkańców Gminy Czernikowo o 122 osoby, co odpowiada dynamice na poziomie 1,4%. W perspektywie rocznej natomiast, w roku 2020 nastąpił wzrost liczby mieszkańców o 483 osoby, zaś do roku 2019, liczba mieszkańców sukcesywnie spadała.

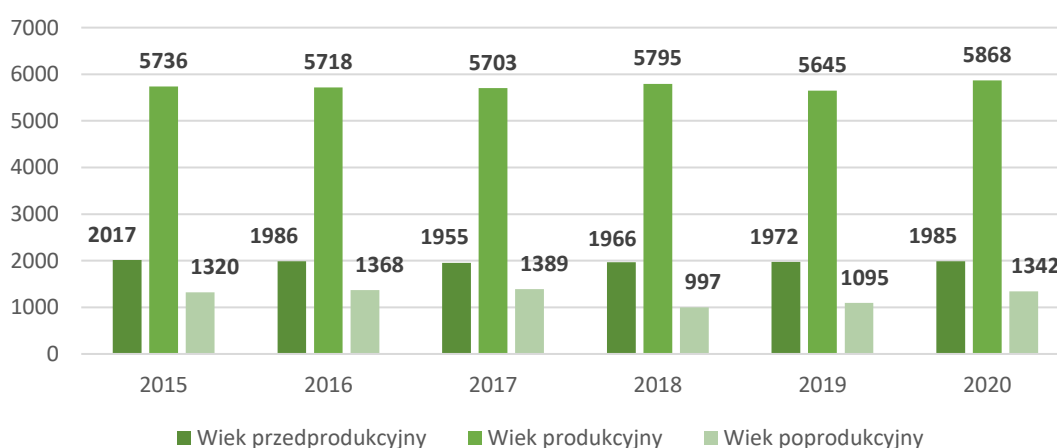
Wykres 2. Ludność gminy Czernikowo z podziałem na płeć w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS oraz danych Urzędu Gminy Czernikowo.

W ujęciu ekonomicznych grup wieku, najliczniejszą grupą są osoby w wieku produkcyjnym, stanowiące 64 % (5 868 os.) ogólnej liczby mieszkańców. Analizowany okres czasu pomiędzy 2015 i 2020 rokiem wskazuje na zmniejszającą się liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku senioralnym, co wskazuje na zmierzanie w kierunku zjawiska starzejącego się społeczeństwa.

Wykres 3. Struktura ekonomicznych grup wieku w Gminie Czernikowo w latach 2015-2020

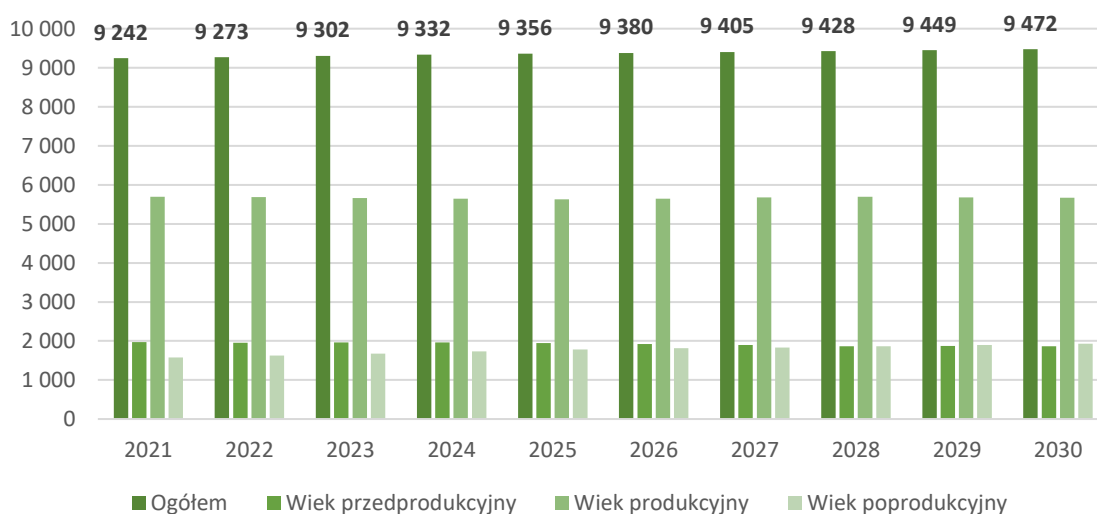
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernikowie

W latach 2015-2020 na terenie Gminy Czernikowo zwiększył się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym. Oznacza to, że coraz większą część lokalnej społeczności stanowią osoby starsze. W zestawieniu gmin sąsiednich, Gmina Czernikowo

charakteryzuje się jednym z **niższych wskaźników w zakresie obciążenia demograficznego**. Względnie duża część osób w wieku produkcyjnym niewątpliwie jest atutem na tle gmin okalających, co bezpośrednio wpływa na dalsze prognozy demograficzne.

Prognoza demograficzna na lata 2021-2030 wskazuje, że ogólna liczba mieszkańców Gminy ulegnie zwiększeniu o 2,4% (230 osób), przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym o 5,5% (103 osób) oraz wzroście liczby osób w wieku senioralnym o 18,4%, czyli o 356 osób. Rok 2029 wskazuje się jako przełomowy, ponieważ liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przewyższy liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Powyższa prognoza ukazuje, że mieszkańcy gminy Czernikowo, w końcowym okresie prognozy będą społecznością starzejącą się.

Wykres 4. Prognoza demograficzna dla Gminy Czernikowo na lata 2021-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Prognoza demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego

Wobec powyższego demografia gminy Czernikowo wypada korzystnie na tle sąsiednich gmin, wskazując na jeden z najniższych wskaźników obciążenia demograficznego. Ustabilizowana liczba osób w wieku przedprodukcyjnym pozwala sądzić, że proces starzenia się społeczeństwa będzie zachodził wolniej niż ma to miejsce w skali powiatu toruńskiego. **Obecny stan demograficzny, z przewagą osób młodych nad liczbą seniorów wraz z wysokim odsetkiem osób w wieku produkcyjnym oraz dodatnim przyrostem naturalnym tworzą względnie dobrą perspektywę na rozwój gminy, jednak istotnym zjawiskiem jakie prognozuje się w kolejnym dziesięcioleciu jest postępujące zjawisko starzejącego się społeczeństwa.**

Ochrona zdrowia

Działalność Leczniczą, na terenie Gminy Czernikowo, opiekę zdrowotną prowadzą cztery jednostki, w tym:

- Punkt Ratownictwa Medycznego w Czernikowie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDYK” Halina Świątkowska,
- Podstawowa Opieka Zdrowotna POMED Joanna Popławska,
- SANTE-FIZJOTERAPIA Damian Słupczewski.

W bliskiej odległości od gminy funkcjonują także placówki szpitalne, m.in. w Toruniu, Aleksandrowie Kujawskim, Lipnie i Golubiu-Dobrzyniu. W latach 2015-2019 liczba porad ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oscylowała wokół 45 tys., zaś w 2020 roku ich liczba spadła o ponad 16 tys., czyli o 36% względem roku poprzedniego. W przypadku liczby porad podstawowej opieki zdrowotnej, zwykle wynosiła ponad 43 tys., a w 2020 roku nastąpił jej spadek o 34%. Zmniejszona liczba porad ambulatoryjnej i podstawowej opieki zdrowotnej ma związek z obostrzeniami nałożonymi na funkcjonowanie placówek medycznych ze względu na wprowadzenie w Polsce stanu epidemii i przekształceniem placówek w covidowe. Analogiczny spadek liczby porad lekarskich nastąpił także w całym powiecie toruńskim, jednak wyniósł on 13%, co wskazuje, że w skali Gminy **dostępność opieki zdrowotnej uległa znacznemu pogorszeniu**.

Na terenie gminy Czernikowo obecnie znajdują się trzy apteki, w tym Apteka Panaceum, Apteka im. Jana Pawła II i Apteka Dla Ciebie. Wskaźnik liczby mieszkańców przypadających na jedną aptekę ogólnodostępną w Czernikowie wynosił w roku 2020 3 065 osób, podczas gdy na początku analizowanego okresu wskaźnik ten wyniósł 4 537 osób, co świadczy o ograniczonej dostępności do punktów aptecznych. Tożsamy wskaźnik dla powiatu toruńskiego w roku 2020 wyniósł 5 478 osób/aptekę ogólnodostępną, zaś w roku 2015 – 5 170 osób/aptekę ogólnodostępną.

Gmina Czernikowo nie posiada własnej infrastruktury w zakresie ochrony zdrowia, jednakże realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, który w głównej mierze finansowany jest z dochodów Gminy pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych.

Edukacja

Sieć placówek oświatowych oraz opiekuńczo–wychowawczych na terenie Gminy Czernikowo obejmuje opiekę żłobkową, przedszkola, szkoły podstawowe, szkołę ponadpodstawową oraz szkołę muzyczną. Obecna sieć placówek oświatowych, dla których Gmina Czernikowo pozostaje organem prowadzącym obejmuje:

1. Przedszkole Publiczne w Czernikowie
2. Szkołę Podstawową w Osówce (z oddziałami przedszkolnymi)
3. Szkołę Podstawową w Makowiskach (z oddziałem przedszkolnym)
4. Szkołę Podstawową w Steklinie (z oddziałem przedszkolnym)
5. Szkołę Podstawową w Mazowszu (z oddziałem przedszkolnym)
6. Zespół Szkół w Czernikowie, w ramach którego pozostają:
 - Szkoła Podstawowa w Czernikowie (z oddziałami przedszkolnymi),
 - Liceum,
 - Technikum,
 - Szkoła Branżowa I stopnia.
7. Szkołę Muzyczną I stopnia w Czernikowie.

Dodatkowo na terenie Gminy funkcjonuje jeden żłobek, który jest jednostką budżetową Gminy, jak również działa przedszkole niepubliczne, prowadzone przez osobę fizyczną. Placówki oświatowe na terenie Gminy Czernikowo obejmują 1 569 uczniów, a wśród nich:

- 48 dzieci w wieku do lat 3 objęte opieką żłobkową, dostępna dopiero od roku 2019,

- 313 dzieci w wieku przedszkolnym (122 dzieci w placówkach publicznych i 39 w niepublicznych oraz 152 przedszkolaków w oddziałach przyszkolnych),
- 346 dzieci objętych edukacją wczesnoszkolną,
- 591 uczniów szkół podstawowych,
- 165 uczniów szkół ponadpodstawowych,
- 106 uczniów Szkoły Muzycznej.

Gmina Czernikowo charakteryzuje się **stabilną tendencją w zakresie liczby uczniów placówek oświatowych**, co wskazuje na konieczność kontynuowania obecnych zadań w zakresie prowadzenia atrakcyjnej oferty zajęć podstawowych i dodatkowych. Oferta edukacyjna placówek, poza podstawą programową obejmuje również zajęcia dodatkowe w formie zajęć sportowych dla dziewcząt i chłopców, zajęć rozwijających umiejętności, kompetencje i zainteresowania naukowe w kierunku matematyki, literatury, historii, czy przyrody. Oferta zajęć dodatkowych obejmuje również zajęcia artystyczne. Ważnym elementem działalności szkolnej pozostaje też obecność zajęć wyrównawczych oraz zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, rewalidacyjnych i wspomagających rozwój ucznia.

Analiza wyników egzaminu ośmioklasisty świadczy o **względnie dobrej i stabilnej jakości edukacji na terenie Gminy Czernikowo**. Wyniki uzyskiwane z języka polskiego pozostają zbieżne we wszystkich analizowanych latach, wskazując jednocześnie na wyższe wyniki aniżeli odnotowuje się dla powiatu toruńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. W przypadku wyników z matematyki i języka angielskiego, poziom wyników w Gminie Czernikowo pozostaje niższy niż wyniki dla pozostałych analizowanych szczebli terytorialnych, wskazując jednocześnie na wzrastający corocznie poziom uzyskiwanych wyników.

Tabela 1. Wyniki egzaminu ośmioklasisty

2018/2019			
	j. polski	matematyka	j. angielski
Gmina Czernikowo	60,00%	38,00%	49,00%
Powiat toruński	57,00%	42,00%	53,00%
Województwo kujawsko-pomorskie	56,00%	41,00%	55,00%
Kraj	59,00%	45,00%	59,00%
2019/2020			
	j. polski	matematyka	j. angielski
Gmina Czernikowo	60,00%	38,00%	47,00%
Powiat toruński	57,00%	44,00%	50,00%
Województwo kujawsko-pomorskie	56,00%	43,00%	50,00%
Kraj	59,00%	46,00%	54,00%
2020/2021			
	j. polski	matematyka	j. angielski
Gmina Czernikowo	59,16%	43,06%	56,95%
Powiat toruński	58,36%	45,19%	62,49%
Województwo kujawsko-pomorskie	57,00%	43,00%	62,00%
Kraj	60,00%	47,00%	66,00%

Źródło: dane Urzędu Gminy w Czernikowie

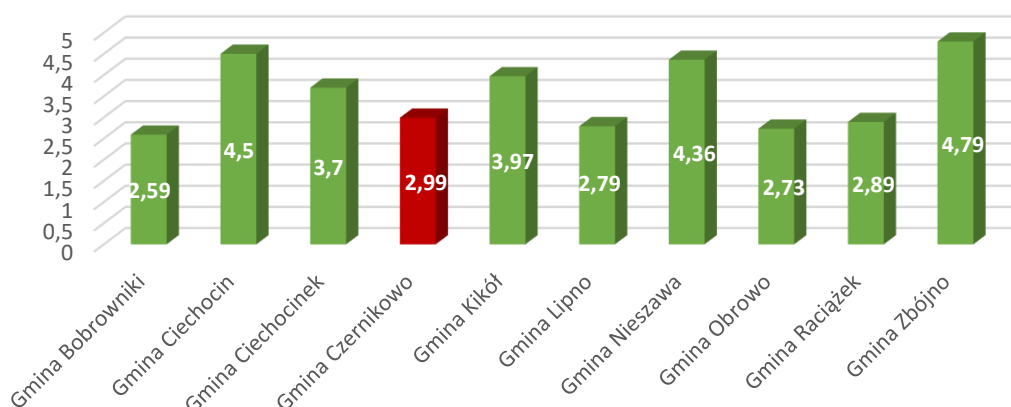
Co do zasady, budynki szkolne pozostają w dobrym stanie technicznym, wskazując jedynie na potrzeby w zakresie dostosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez zakup i montaż schodolazu (SP w Makowiskach, SP w Mazowszu). Wśród potrzeb inwestycyjnych ukazywane są też zadania związane z remontem i ewentualnym dostosowaniem funkcjonalnym pojedynczych pomieszczeń i części otaczającego terenu. Na bazie rozezanego zapotrzebowania w zakresie posiadanego i niezbędnego sprzętu i wyposażenia, placówki zgłaszają:

- potrzeby wyposażenia i wymiany sprzętu multimedialnego i interaktywnego (tablice, monitory i inne wyposażenie pracowni informatycznych),
- potrzeby wyposażenia w sprzęt i programy dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, dywany interaktywne (Przedszkole Publiczne w Czernikowie, SP w Steklinie, SP w Mazowszu,),
- konieczność stworzenia pracowni językowej, dostosowanie pracowni przyrodniczej, (SP w Osówce, SP w Makowiskach, SP w Steklinie, SP w Mazowszu, ZS w Czernikowie),
- potrzeby w zakresie dostosowania pracowni branżowych (ZS w Czernikowie).

Kapitał społeczny Gminy Czernikowo

Kapitał społeczny Gminy Czernikowo przejawia się poprzez udział mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym i gospodarczym Gminy oraz aktywne działanie w ramach różnorodnych organizacji społecznych. Corocznie wskazuje się na wzrost organizacji, stowarzyszeń i podmiotów organizujących społeczność lokalną. Charakterystycznym dla Gminy Czernikowo pozostaje wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wskazujący poziom 2,99, podczas gdy tożsamy wskaźnik dla powiatu toruńskiego wynosi 3,08, zaś dla województwa kujawsko-pomorskiego – 3,53. Co również istotne, tak oceniana aktywność społeczności lokalnej Czernikowa wskazuje na jeden z niższych poziomów w skali analizowanych gmin sąsiednich.

Wykres 5. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w Gminie Czernikowo i gminach sąsiednich w roku 2020

Źródło: Opracowanie własne na bazie danych GUS BDL

Obecnie w Krajowym Rejestrze Sądowym widnieje 17 stowarzyszeń i innych organizacji społecznych funkcjonujących na terenie Gminy. Gmina Czernikowo chętnie wspiera lokalne organizacje pozarządowe, czego wyrazem jest m.in. przyjęta Uchwała nr XIX/166/2020, na mocy której przyjęto Program współpracy Gminy Czernikowo z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami

prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2021. Do celów programu należy m.in. budowanie i umacnianie współpracy pomiędzy samorządem, a organizacjami pozarządowymi, poprawa jakości życia, zwiększenie wpływu lokalnych społeczności na kreowanie polityki społecznej i gospodarczej, a także promocja gminy Czernikowo.

1.3. Obszar: Bezpieczeństwo socjalne i publiczne

Bezpieczeństwo socjalne

Z pomocy społecznej w Gminie Czernikowo korzystają 283 gospodarstwa domowe, co ma przełożenie na wartość liczbową osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na poziomie 836 mieszkańców. Obecny poziom korzystania z pomocy społecznej jest wynikiem podejmowanych przez Gminę i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działań mających na celu aktywizację osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wsparciem psychologicznym oraz wsparciem w zakresie wychodzenia z trudnych sytuacji życiowych.

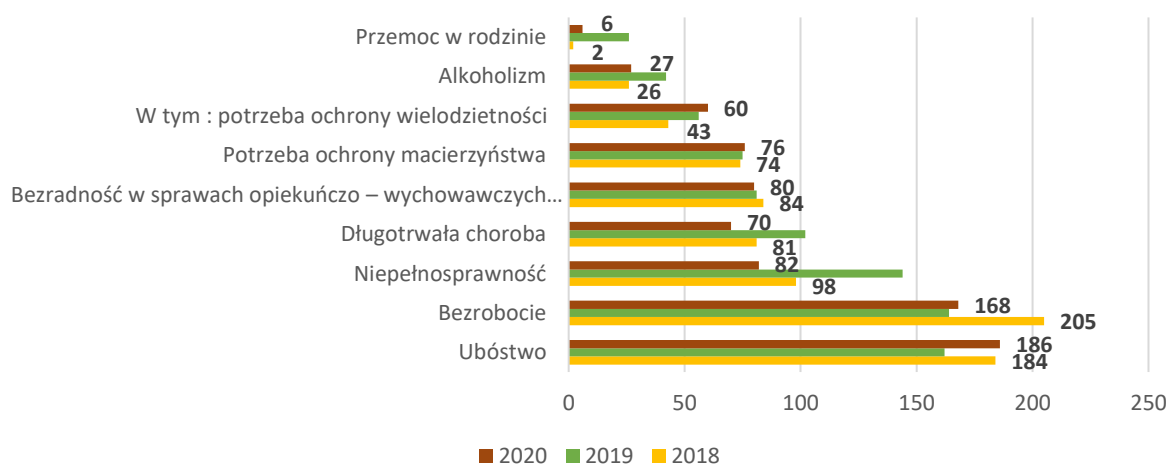
Tabela 2. Struktura korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gospodarstwa domowe	457	422	316	294	291	283
Osoby w gospodarstwach domowych	1690	1388	991	914	842	836

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernikowie

Wobec powyższego, zaangażowanie świadczeń pomocy społecznej jest coraz niższe, co oznacza **wyższą samodzielność mieszkańców Gminy Czernikowo**. Wskaźnik objęcia pomocą społeczną świadczy o sytuacji ekonomicznej, społecznej i zdrowotnej mieszkańców Gminy. Powyższe dane wskazują, że w roku 2020 z pomocy społecznej korzystało 836 osób, co stanowi o ponad 50 % mniej niż na początku analizowanego okresu.

Wykres 6. Struktura powodów udzielania świadczeń pomocy społecznej w roku 2015 oraz w latach 2018-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Czernikowie

Zgodnie z powyższym, głównym powodem jest ubóstwo, które deklaruje 26,50 % osób pobierających świadczenia, w dalszej kolejności bezrobocie (23,93%), potrzeba ochrony macierzyństwa (10,83%), niepełnosprawność deklarowana przez 11,68% osób oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (11,40%).

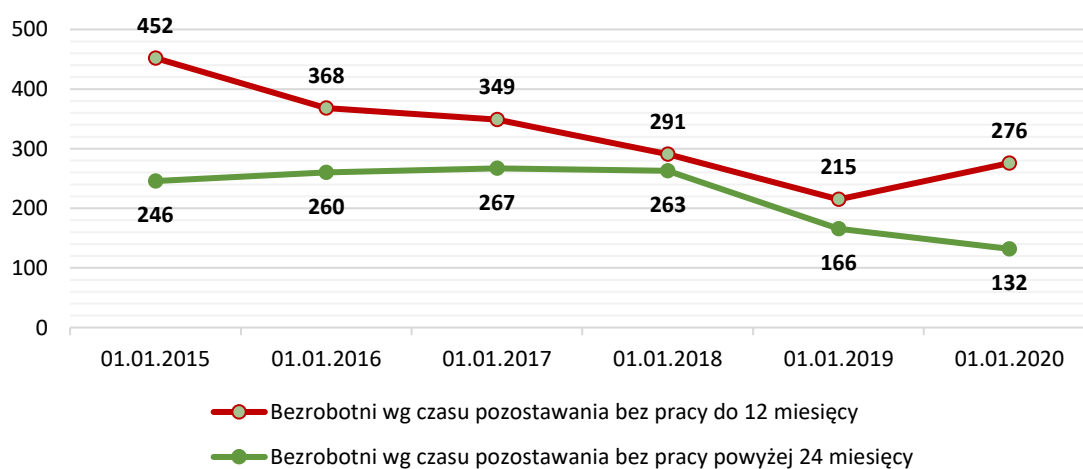
Sytuacja pomocy społecznej w powiecie toruńskim i w Gminie Czernikowo charakteryzują się tożsamym trendem. Zarówno dla Gminy, jak i dla powiatu wyraźnym trendem jest **zmniejszający się corocznie poziom korzystania z pomocy społecznej w ujęciu liczby gospodarstw domowych, jak i w zakresie liczby indywidualnych beneficjentów.**

Bezrobocie

W latach 2015-2020 w Gminie Czernikowo spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych o 371 osób, stanowiąc tym samym spadek o 43% w porównaniu do 2015 roku. W 2020 roku nastąpił jednak wzrost bezrobocia o 27 osób, z czego 26 osoby stanowili mężczyźni, co może być spowodowane zmianami na rynku pracy wywołanymi przez pandemię koronawirusa.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 roku większość zarejestrowanych bezrobotnych (ok. 61%) stanowiły kobiety, co nie jest sytuacją odosobnioną, ponieważ struktura zarejestrowanych bezrobotnych pod względem płci kształtuje się podobnie w całym powiecie toruńskim.

Wykres 7. Liczba bezrobotnych w gminie Czernikowo wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2015-2020

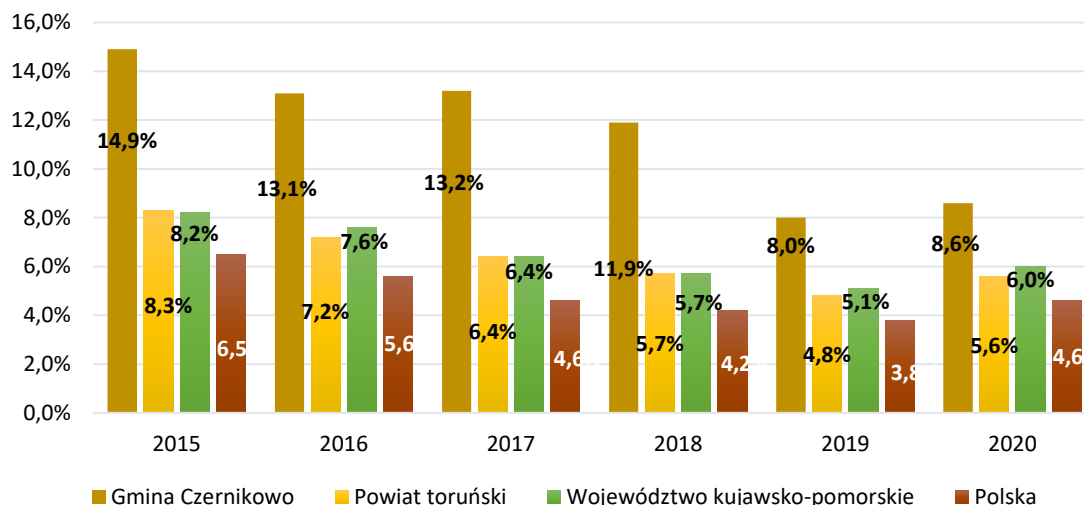

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Czernikowo

W latach 2015-2018 liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Od 2018 roku ich liczba spadła o 131 osób, co oznacza że w ciągu dwóch lat ich liczbę zredukowano o 50%. W przypadku osób bezrobotnych pozostających bez pracy do 12 miesięcy, ich liczba spadała do 2019 roku. Odnotowany spadek był na poziomie 52%. W 2020 roku nastąpił wzrost bezrobotnych w tej kategorii.

W 2015 roku w Gminie Czernikowo **udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był jednym z najwyższych** spośród okolicznych gmin, jednak w tym okresie czasu nastąpił spadek o 6,9 punktów procentowych, co jest najlepszym rezultatem spośród gmin sąsiednich.

Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Czernikowo, powiecie toruńskim, województwie kujawsko-pomorskim oraz w Polsce w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Reasumując, w latach 2015-2020 w Gminie Czernikowo nastąpił **spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych**, co jest zjawiskiem pozytywnym. W 2019 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych pozostających bez pracy do 12 miesięcy w stosunku do 2015 roku o 52%, a odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy zmniejszył się o 50%. W porównaniu do gmin sąsiednich, w Gminie Czernikowo, zmiany w kierunku spadku bezrobocia osiągają najwyższą dynamikę. Należy jednak zauważyć, że sytuacja wywołana pandemią koronawirusa negatywnie wpłynęła na rynek pracy, wskutek czego zatrudnienie straciło dziesiątki osób. Sytuacja związana z bezrobociem w Gminie Czernikowo wygląda gorzej, niż ma to miejsce w powiecie toruńskim, województwie kujawsko-pomorskim czy w kraju, natomiast z biegiem lat ulega ona znacznej poprawie.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy funkcjonuje Gminny Związek Ochotniczych Straży Pożarnych w Czernikowie. W 2020 roku działało siedem jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym w Osówce, Makowiskach, w Mazowszu, w Steklunku, w Steklinie, w Witowie, i w Czernikowie. Najpełniej wyposażonym oddziałem OSP jest Czernikowo, wyposażone w 2 wozy ciężkie. Atut w postaci samochodu posiadają jeszcze trzy inne OSP. Za ochronę przeciwpożarową wschodniej części gminy odpowiada OSP w Steklinie, północnej – OSP w Mazowszu, zaś południowej – z przeznaczeniem do pomocy w czasie ewentualnych pożarów w lasach – OSP w Osówce. Ogólna liczba członków w OSP wynosi 275, z czego 22 osoby stanowią kobiety. Poziom bezpieczeństwa pożarowego oceniany jest jako ulegający poprawie.

Gmina Czernikowo obejmuje rejon, w którym bezpieczeństwa strzeże Komisariat Policji w Dobrzejowicach. Najwięcej przestępstw w Gminie wykazuje charakter kryminalny oraz przeciwko mieniu. Ich częstotliwość występowania na 1000 mieszkańców Gminy Czernikowo wynosi kolejno 8,74 i 5,69. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw wynosi 73,5%, co nie odbiega od wartości wskaźnika w skali województwa kujawsko-pomorskiego i dla całej Polski.

Tabela 3. Statystyki Policji na terenie gminy Czernikowo w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wypadków w ruchu drogowym	1	5	3	6	3
Liczba przestępstw	77	97	373	190	187
Liczba wykroczeń (prowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia)	93	102	82	83	82

Źródło: Urząd Gminy Czernikowo

Reasumując, ochrona przeciwpożarowa Gminy Czernikowo spoczywa na siedmiu jednostkach OSP. Większy odsetek dłuższych czasów dojazdów do miejsca zdarzeń, niż ma to miejsce w powiecie toruńskim, może oznaczać, że **jednostki OSP w gminie Czernikowo nie posiadają wystarczającej liczby samochodów, jak również nie dysponują niezbędnym sprzętem**. W ostatnich latach liczba przestępstw i wykroczeń utrzymuje się na stałym poziomie. Najwięcej przestępstw w Gminie ma charakter kryminalny, a stopień wykrywalności sprawców ulega poprawie. **Poziom bezpieczeństwa publicznego oceniany jest jako względnie dobry, jednak istotnym jest podejmowanie akcji prewencyjnych i edukacyjnych, w tym głównie skierowanych do dzieci i młodzieży.**

1.4. Obszar: Gospodarka i rolnictwo

Podmioty gospodarcze na terenie Gminy Czernikowo

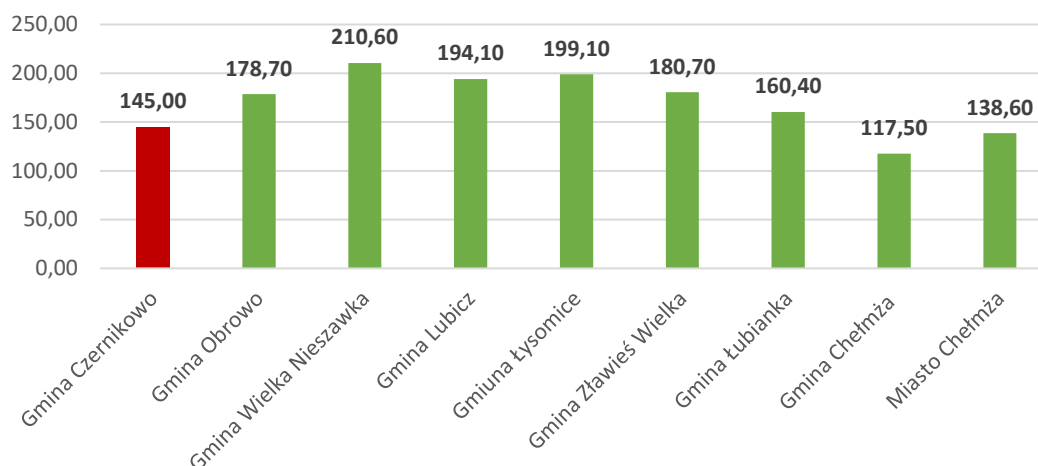
Na terenie Gminy Czernikowo w 2020 r. było zarejestrowanych 18 podmiotów w sektorze publicznym oraz 792 w sektorze prywatnym. W sektorze publicznym liczba podmiotów gospodarczych zmieniała się w niewielkim stopniu, natomiast w sektorze prywatnym zaobserwować można systematyczny **wzrost liczby przedsiębiorstw** ogółem. W strukturze dominują mikroprzedsiębiorstwa, będące najczęściej jednoosobowymi działalnościami gospodarczymi lub działalnościami zatrudniającymi do 10 pracowników, stanowiące 97,45% wszystkich podmiotów gospodarczych (794 podmioty).

Analizując sytuację w Gminie Czernikowo w latach 2016-2020 z punktu widzenia udziału poszczególnych rodzajów działalności gospodarczych prowadzonych na terenie Gminy, można zauważyć, że dominującymi sekcjami/branżami są

- budownictwo (**sekcja F**) – 214 podmiotów, tj. 26,30 % podmiotów gospodarczych,
- handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (**sekcja G**) – 178 podmiotów, tj. 21,87 % ogólnej liczby podmiotów gospodarczych,
- przetwórstwo przemysłowe (**sekcja C**) – 86 podmiotów, stanowiąc tym samym 10,60% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych.

Wartości wskaźnika dotyczącego liczby podmiotów przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym wskazują, że w Gminie Czernikowo odnotowuje się jedną z najniższych wartości.

Wykres 9 Wskaźnik liczby podmiotów przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach powiatu toruńskiego w roku 2020

Źródło: opracowanie własne na bazie danych GUS BDL

Wobec powyższego, poziom przedsiębiorczości w Gminie Czernikowo pozostaje na jednym z najniższych poziomów w powiecie toruńskim, co wskazuje, że konieczne jest **wdrożenie działań związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców, doradztwem i pomocą w zakresie dostrzeżenia możliwych ścieżek rozwoju przedsiębiorczego i zawodowego.**

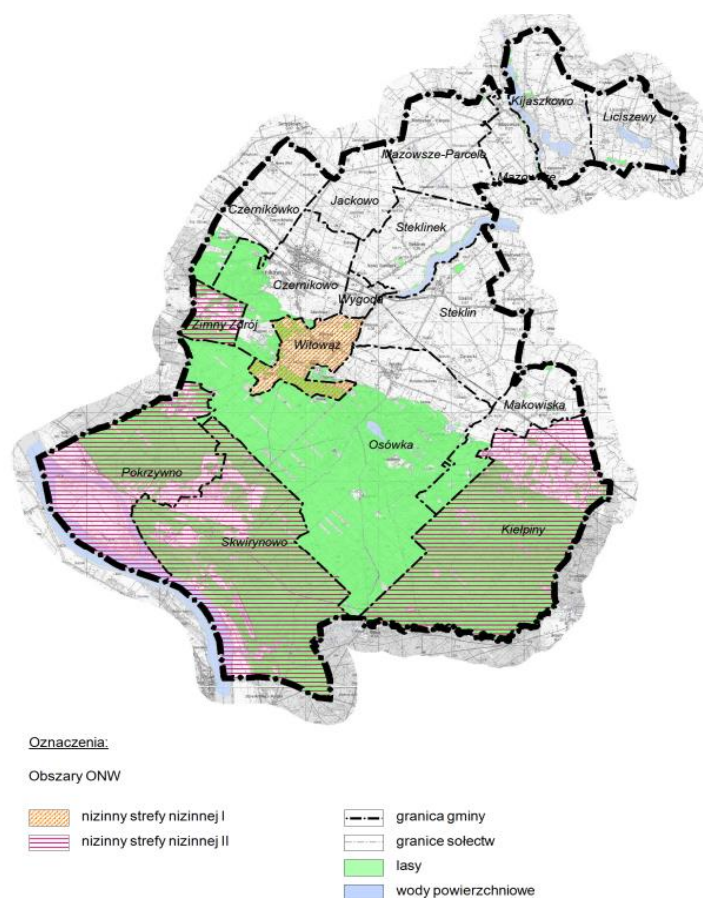
Rolnictwo

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, teren Gminy dzieli się na dwie wyraźne części, gdzie część północno-wschodnia charakteryzuje się wykształconymi glebami o wysokich klasach bonitacyjnych, sprzyjających prowadzeniu i rozwojowi rolnictwa. Część południowo-zachodnia to obszar pokryty w znacznej większości lasami.

Grunty orne zajmują powierzchnię równą 6 416,48 ha, co stanowi 85,53% powierzchni użytków rolnych oraz 37,71 % ogólnej powierzchni Gminy. Użytki rolne, w tym również pastwiska, łąki, sady oraz grunty rolne zabudowane i grunty pod stawami i rowami zajmują ponad 44 % ogólnej powierzchni Gminy. Na terenach niezalesionych, charakteryzuje się warunkami sprzyjającymi użytkowaniu rolniczemu. Świadczy o tym jakość gleb, przy czym gleby – I-IIIb klasy bonitacyjnej, zajmują 28,7 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Największa powierzchnia gruntów dotyczy klasy bonitacyjnej IVa – 27,54%. Natomiast najstarsze klasy, tj. V-VI – stanowią około 30,77 % ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Występują również obszary spełniające warunki uznania ich za obszary z ograniczeniami naturalnymi (ONW). Wśród ONW dominują ONW nizinne oraz specyficzne – 1, definiowane niską produktywnością i jakością gleb, niekorzystnymi warunkami klimatycznymi i topograficznymi oraz małym zaludnieniem.

Mapa 5. Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) na terenie Gminy Czernikowo

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czernikowo

Pod względem liczebności gospodarstw rolnych, czołową pozycję w Gminie Czernikowo zajmuje sołectwo Czernikowo, gdzie funkcjonują 473 gospodarstwa, sołectwo Steklin - 178 gospodarstw oraz sołectwo Steklinek - 81 gospodarstw. Najmniej gospodarstw działa w sołectwach Jackowo, Skwirynowo i Pokrzywno. Struktura powierzchniowa powierzchni rolnych wskazuje, że na terenie Gminy dominują nieruchomości rolne, których areał nie przekracza 1 ha (1326 szt. – 58,59%). Występuje tylko jedno gospodarstwo wielkoobszarowe, którego powierzchnia przekracza 100 ha, zaś wśród gospodarstw dużych, których areał przekracza 15 ha pozostaje 1 069 gospodarstw, wśród których największą liczbę stanowią takie o powierzchni pomiędzy 15, a 20 ha (2,65%). Wobec powyższego, charakterystycznym dla Gminy Czernikowo pozostaje **stosunkowo duże rozdrobnienie gospodarstw**, jak również to, że wśród funkcjonujących podmiotów na terenie Gminy, **znaczna część to nieruchomości rolne, nie przekraczające 1 ha**.

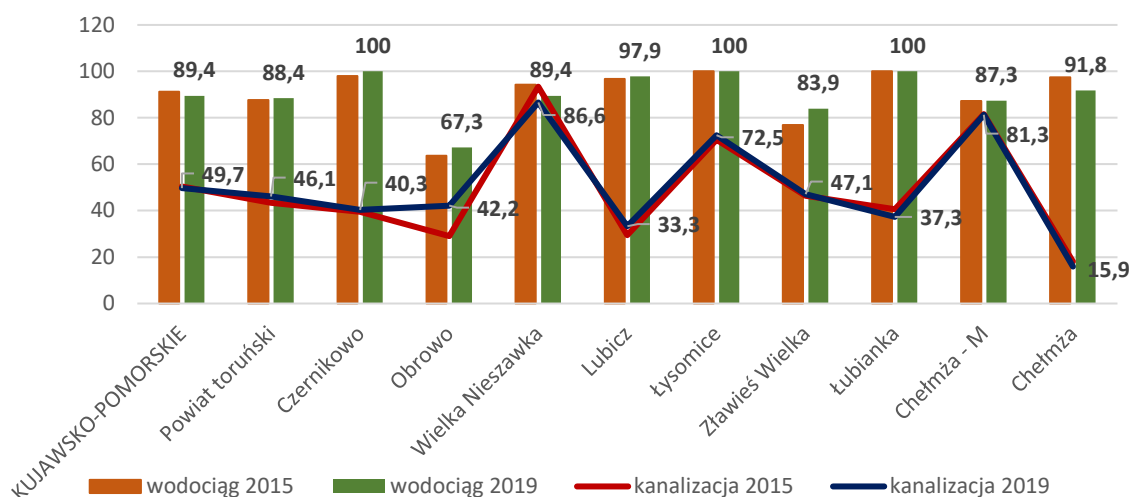
1. 5. Obszar: Infrastruktura techniczna

Infrastruktura sieciowa

Na terenie Gminy Czernikowo występuje sieć wodociągowa oraz kanalizacyjna. Do sieci wodociągowej podłączonych jest odpowiednio 100 % budynków mieszkalnych, zaś do sieci kanalizacyjnej, jedynie 40,3% budynków. Różnica pomiędzy siecią wodociągową i sieć kanalizacyjną jest bardzo wyraźna –

w 2019 r. relacja sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej wynosiła w Gminie Czernikowo 17,84 %. Gmina charakteryzuje się **niskim poziomem skanalizowania, co jest charakterystyczne dla gmin wiejskich, gdzie występuje rozproszona zabudowa i inwestycje w sieć kanalizacyjną nie zawsze są uzasadnione ekonomicznie**. Niemniej, władze samorządowe podejmują działania by zmniejszać istniejącą dysproporcję pomiędzy podłączeniem budynków do sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej.

Wykres 10. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych – porównanie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W ujęciu porównawczym, Gmina Czernikowo na tle województwa i powiatu toruńskiego uzyskuje bardzo wysokie wyniki w zakresie wyposażenia budynków mieszkalnych w infrastrukturę wodociągową, uzyskując wynik 100%, a więc wyższy niż poziomu województwa (odpowiednio: 87,6% 89,4%), jak i powiatu toruńskiego (odpowiednio: 87,6%; 88,48%).

Mniej korzystnie kształtuje się dostępność do sieci kanalizacyjnej, jednak zróżnicowanie w podłączeniu do sieci kanalizacyjnej może być związane z charakterem obszaru wiejskiego oraz wskaźnikiem koncentracji (gęstość zabudowy i liczebność mieszkańców na danym obszarze), co przekłada się na uzasadnienie ekonomiczne dla budowy tego typu infrastruktury. Dysproporcja w zakresie sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej jest raczej typowa dla całego kraju, stąd analizowany obszar nie jest pod tym względem odmienny.

Sieć wodociągowa

W Gminie Czernikowo znajdują się trzy ujęcia wód i trzy stacje uzdatniania wody w miejscowościach Czernikowo, Osówka i Nowogródek. Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie Gminy Czernikowo wynosiła 165,4 km, zaś liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych oraz budynków zbiorowego zamieszkania wskazywała 2 122 szt. Zauważalny jest wyraźny wzrost liczby przyłączy, co świadczy o rozwoju mieszkalnictwa.

Sieć kanalizacyjna

Na terenie Gminy funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków komunalnych, położona w miejscowości Czernikowo i obsługiwana przez GZK Czernikowo. Zasięg obsługi oczyszczalni to głównie miejscowość Czernikowo oraz jej przysiółki, a także część wsi Czernikówko i Wygoda. Ponadto w miejscowości Steklin znajduje się lokalna oczyszczalnia ścieków obsługująca znajdujące się tam osiedle, jednak ta oceniana jest jako nieefektywna, przez co doprowadzone ścieki zgodnie z Mapą geozagrożeń Suizkp Czernikowo wpadają do Jeziora Steklin. Na terenie Gminy znajduje się również jedna oczyszczalnia ścieków przemysłowych, położona w miejscowości Witowąż- należąca do Zakładu Mięsnego „PEKMAR”. Oczyszczone ścieki pochodzące z masarni odprowadzane są do rowu melioracyjnego.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 29,5 km i w stosunku do 2015 r. jej długość zwiększyła się jedynie o 1,7 km. Odnotowano natomiast wzrost liczby przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych o 64 szt. (wzrost o 8,13 % w analizowanym horyzoncie czasowym).

Sieć gazowa

Przez teren Gminy Czernikowo nie przebiega aktualnie żaden dystrybucyjny gazociąg wysokiego ciśnienia, który mógłby stanowić źródło zasilania w gaz ziemny. Gmina nie jest zgazyfikowana.

Odnawialne źródła energii

Zagadnienie obecnego wykorzystywania odnawialnych źródeł energii nie jest na bieżąco ewidencjonowane, jednak Gmina podejmuje liczne inicjatywy mające na celu ochronę środowiska i poprawę jakości powietrza poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną. Na terenie Gminy Czernikowo funkcjonuje 6 turbin wiatrowych, spośród których cztery zlokalizowane są w środkowej części Gminy w pobliżu miejscowości Witowąż oraz dwie w północnej części Gminy w pobliżu miejscowości Mazowsze-Parcele oraz Liciszewy. Zgodnie z mapami stref energetycznych wiatru w Polsce, Gmina Czernikowo charakteryzuje się względnie dobrymi warunkami dla rozwoju elektrowni wiatrowych. Poza energią wiatru, Gmina Czernikowo wykorzystuje również energię słoneczną za pośrednictwem dwóch farm fotowoltaicznych:

- w pobliżu miejscowości Czernikowo o mocy 4 MW należącej do spółki Energa Wytwarzanie S.A. wchodzącej w skład grupy kapitałowej Energa. Instalacja PV składa się z blisko 16 tys. paneli fotowoltaicznych, każdy o mocy 240 W. Farma PV zajmuje powierzchnię ponad 24 tys. m².
- w Jackowie o mocy 3 MW, która nie została jeszcze uruchomiona.

Co również istotne, w 2020 r. wydano decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla dwóch kolejnych farm w obrębach Mazowsze (3,5 MW) i Steklinek (3 MW).

Gospodarka komunalna

Zadanie związane z obsługą gospodarki odpadami na terenie Gminy Czernikowo, zgodnie z „Analizą stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla Gminy Czernikowo za rok 2019” zbieranie odpadów komunalnych odbywa się w następujących formach:

- segregacja prowadzona przez mieszkańców, tzw. segregacja „u źródła”,

- segregacja w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Gminy, w miejscowości Jackowo.

Na obszarze Gminy, w miejscowości Jackowo działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który pozostaje dostępny dla mieszkańców obszaru Gminy. PSZOK przyjmuje odpady w postaci zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, baterii, akumulatorów, zużytych opon, świetlówek, puszek po farbach i aerozolah, gruzu, ziemi, cegieł i betonu z drobnych prac rozbiórkowych, drewna zmieszanego impregnowanego, mebli i odpadów wielkogabarytowych, odpadów zielonych, opakowaniowych i przeterminowanych leków.

Widoczną tendencją jest wzrastająca corocznie masa odbieranych odpadów, co wskazywać może na niską świadomość ekologiczną społeczności lokalnej w zakresie segregacji i możliwości ponownego przetworzenia odpadów. Ponadto zwiększająca się masa odpadów niekorzystnie wpływa na środowisko naturalne i poszczególne jego komponenty. Wobec powyższego koniecznym staje się podejmowanie działań na rzecz **zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Czernikowo**, realizacją zajęć szkolnych i pozaszkolnych skierowanych do dzieci i młodzieży wraz z prowadzeniem inicjatyw wspomagających osoby dorosłe w gospodarowaniu odpadami komunalnymi i ich właściwym przeznaczeniu.

Infrastruktura mieszkaniowa

W Gminie Czernikowo zaobserwować można coroczny wzrost liczby budynków mieszkalnych. W 2020 r. było 2 101 budynków mieszkalnych, co w odniesieniu do roku 2015 wskazuje na przyrost o 4,95%. Tempo przyrostu mieszkań w Gminie było mniejsze niż w tym samym okresie w powiecie toruńskim (przyrost o 15,63%) oraz w województwie kujawsko-pomorskim (6,52%). Gminę Czernikowo charakteryzuje **wzrost w zakresie dostępności budynków mieszkalnych**. Infrastruktura mieszkaniowa w Gminie również systematycznie się zwiększa i w porównaniu z rokiem 2015 odnotowano wzrost o 173 nowych mieszkań. Mieszkania wyposażone są w podstawową infrastrukturę techniczno-sanitarną. W 2019 r., 2 492 mieszkania podłączone były do sieci wodociągowej, co stanowiło 96,10% wszystkich mieszkań zlokalizowanych na tym obszarze. Natomiast łazienka i ustęp splekiwany znajdował się odpowiednio w 87,7% i 91,1% wszystkich mieszkań w Gminie. Liczba mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie wynosiła w 2019 r. – 82,8%.

Całkowite zasoby mieszkaniowe w Gminie Czernikowo wskazują na 2 592 mieszkań oraz 2 101 budynki mieszkalne. Zarówno w **przypadku ilości mieszkań, jak i budynków mieszkalnych obserwuje się tendencje wzrostową, co sprzyja osiedlaniu się ludności na obszarach Gminy Czernikowo**. Corocznie również następuje **poprawa w kierunku podłączenie nieruchomości do podstawowych mediów**, co również oddziałuje na poprawę jakości i warunków życia mieszkańców. Pomimo tego, że tendencja właściwa dla Gminy Czernikowo wskazuje na jedne z niższych wartości w powiecie toruńskim, to trend jest wzrastający co plasuje Gminę na stosunkowo dobrej pozycji pod względem zapewnienia warunków do życia i rozwoju.

Infrastruktura drogowa

Sieć dróg publicznych w Gminie składa się z 68 dróg o znaczeniu lokalnym, będących uzupełnieniem sieci dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Łączna długość dróg publicznych w Gminie

Czernikowo to 185,06 km. W ramach sieci drogowej pozostaje droga krajowa nr 10, droga wojewódzka nr 556 oraz drogi powiatowe:

- nr 2037C Dobrzejewice - Świętosław - Mazowsze,
- nr 2042C Kijaszkowo - Dąbrówka,
- nr 2043C Mazowsze - Steklinek - Wygoda,
- nr 2044C Czernikowo - Bobrowniki – Włocławek,
- nr 2045C Steklin - Osówka,
- nr 2046C Walentowo - Osówka,
- nr 2047C Wola – Osówka,
- nr 2048C Mazowsze - Trutowo - Wola,
- nr 2049C Nieszawa – Brzeźno,
- nr 2132C Sitno - Działyn - Mazowsze - Czernikowo.

Drogi gminne mają łączną długość 120,17 km. Sieć dróg gminnych jest dobrze rozwinięta, zaś stan nawierzchni dróg, ich bezpośredniego otoczenia oraz bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego pozostaje istotnym aspektem rozwoju lokalnego, który pozostaje kierunkiem podejmowanych inicjatyw związanych z poprawą stanu dróg na terenie Gminy Czernikowo. Pomimo licznie podejmowanych inicjatyw w zakresie modernizacji i poprawy jakości standardu dróg, te pozostają w dalszym ciągu istotnym kierunkiem rozwoju lokalnego. Niewątpliwym aspektem sprzyjającym rozwojowi jest również bliskość kilometrażowa węzła wjazdowego na autostradę A1 w Lubiczu (ok. 17 km). Poza dostępnością drogową, przez obszar Gminy przebiega linia kolejowa 27, która w obecnym stanie jest nieefektywna, zaś przejazd pozostaje wydłużony, co jest bezpośrednią wypadkową przestarzałych rozwiązań technicznych i technologicznych infrastruktury kolejowej.

Wobec powyższego, **konieczne jest podejmowanie i kontynuowanie inicjatyw związanych z przeprowadzaniem remontów i zmian funkcjonalnych w zakresie dróg gminnych, infrastruktury im towarzyszącej, jak również modernizacji linii kolejowej nr 27, będących głównymi osiami komunikacyjnymi Gminy Czernikowo.**

1.6. Obszar: Kultura, turystyka, rekreacja i sport

Kultura

Działalność kulturalna realizowana jest przede wszystkim przez instytucje publiczne, w tym placówki szkolne, Centrum Integracji Kulturalnej w Czernikowie, Gminną Bibliotekę Publiczną w Czernikowie z filiami w Osówce i Mazowszu oraz świetlice wiejskie w miejscowościach Witowąż, Czernikowo, Steklinek, Steklin oraz Osówka.

Głównymi organizacjami i stowarzyszeniami funkcjonującymi na terenie Gminy Czernikowo i realizującymi zadania związane z działalnością i edukacją kulturalną są m.in.:

- **Ochotnicze Straże Pożarne**, w tym OSP Osówka, OSP Makowiska, OSP Mazowsze, OSP Steklinek, OSP Steklin, OSP Witowąż, OSP Czernikowo, Gminny Związek Ochotniczych Straży Pożarnych w Czernikowie

- **Kluby sportowe (w tym Uczniowskie Kluby Sportowe):** LZS „Victoria” Czernikowo, KS Steklin, KS „Olimpijczyk”, UKS „Comets” Mazowsze, UKS „Kopernik”, UKS „Piątka”; UKS Akademia Młodego, UKS Lider Steklin
- **Fundacje:** Fundacja Barwy Pomocy, Fundacja na rzecz dzieci niepełnosprawnych „Tratwa”, Warto Walczyć o Siebie,
- **Koła Gospodyń Wiejskich,** w tym: KGW w Witowie, KGW w Pokrzywnie, KGW w Steklinie, KGW „Jutrzenka” w Czernikowie,
- **Stowarzyszenia:** Czernikowskie Stowarzyszenie na rzecz wspierania Edukacji, Kultury i Sportu „Czyż-Nie”, Stowarzyszenie Przyjaciół Mazowsza „Nasz Czas”, Stowarzyszenie „Razem łatwiej”, Stowarzyszenie Wędkarsko-Ekologiczne „Złoty Karaś”, Stowarzyszenie „Związek Jaszczurczy”,
- Klub Seniora „Radość”,
- Związek Zawodowy Pracowników Wiejskiej Spółdzielni Handlowo – Usługowej.

Istotne znaczenie dla kultury regionu mają niewątpliwie historia, tradycja i zwyczaje oraz zachowane dziedzictwo kulturowe. W ramach zasobów zabytkowych Gminy Czernikowo pozostają zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, wśród których wyróżnić można zabytki o charakterze sakralnymi, dworsko-parkowym, jak również inne obiekty, służące dawniej jako ważne punkty rozwoju rodzinnego, zawodowego czy lokalnego. Zauważonym aspektem pozostaje wskazanie, iż stan zachowania substancji zabytkowej w obszarze Gminy jest różnorodny - zaobserwować można **postępującą degradację co niektórych form zachowanego dziedzictwa kulturowego**, jednak Gmina podejmuje bieżące działania naprawcze oraz zabiegi ochronne względem zachowanego dziedzictwa kulturowego. Zabytki na obszarze Gminy rozmieszczone są w sposób równomierny.

Wobec powyższego, **środowisko kulturowe jest istotnym uwarunkowaniem dla dalszego kształtowania kierunków rozwoju Gminy**, jednocześnie wskazując, że wartość zabytkowa i istniejąca oferta kulturalna stanowią niezaprzeczalny walor atrakcyjności turystycznej Gminy.

Turystyka i rekreacja

Gmina Czernikowo, charakteryzuje się dobrymi warunkami do rozwoju turystyki aktywnej. Pod względem zapewnienia turystyki kulturoznawczej, dysponuje zabytkami ruchomymi i nieruchomymi, których śladem turyści poznawać mogą historię regionu, zaś bogaty potencjał przyrodniczy wpływa na wysoką atrakcyjność pod względem turystyki aktywnej.

Istotnymi uwarunkowaniami przyrodniczymi, mającymi znaczenie dla rozwoju turystyki regionalnej są przede wszystkim szlaki piesze i **ścieżki rowerowe, których sieć pozostaje jednak niedostatecznie rozwinięta**. Ważnym czynnikiem krajobrazu turystycznego i rekreacyjnego jest stosunkowo duża jeziorność, jednak z kolei w tym aspekcie **brakuje zagospodarowania obszarów nabrzeżnych, sprzyjających odpoczynkowi i rekreacji**.

Niewątpliwie walory krajobrazowe, w tym wysoka lesistość są najważniejszym czynnikiem aspirującym do turystyki regionalnej, jednak walory te dzisiaj są niewystarczająco wykorzystywane. Na obszarze Gminy zauważa się wyraźne braki w postaci infrastruktury służącej turystyce aktywnej, wypoczynkowi i rekreacji. Brakuje ścieżek rowerowych, oferty spędzania czasu dla osób odwiedzających region, zaś podstawowym źródłem bazy noclegowej są gospodarstwa agroturystyczne. Wobec powyższego, pomimo wysokich walorów turystycznych regionu, w Gminie

wskazuje się na znaczące braki dotyczące infrastruktury służącej turystyce i rekreacji. Brakuje ścieżek rowerowych i innych form turystyki aktywnej.

Sport

Istotnym czynnikiem rozwoju lokalnego jest działalność sportowa, która w ostatnich latach jest coraz częściej wybieranym sposobem odpoczynku i rekreacji wśród Polaków. Sytuacja taka dotyczy również mieszkańców Gminy Czernikowo. Gmina posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą bazę sportową w postaci kompleksu boisk sportowych „Moje Boisko – Orlik 2012”, stadionu sportowego z tartanową bieżnią w Czernikowie oraz boisk sportowych w Steklinie, Witowężu, Osówce, Steklinku, Wygodzie, Jackowie i Makowiskach. Są to w większości obiekty trawiaste, jak i pokryte nawierzchnią poliuretanową, która umożliwia zarówno grę w piłkę nożną, siatkówkę, jak i w koszykówkę.

Na terenie „Parku 700-lecia” znajdują się dwa place zabaw dla dzieci, park siłowy oraz mini skate park dla młodzieży. Place zabaw w Czernikowie zlokalizowane są przy ul. Reja oraz na Osiedlu Młodych, zaś w innych miejscowościach gminnych, co do zasady w centralnych częściach miejscowości sołeckich, w tym w Mazowszu, Makowiskach, Osówce, Witowężu, Steklinie, Steklinku, Wygodzie i Czernikówku.

Na terenie Gminy działają również liczne kluby sportowe, co podkreśla istotę sportu i jego znaczącego wpływu na kształtowanie społeczności lokalnej. Wśród klubów i sekcji sportowych wyróżnić można m.in.:

- LZS „Victoria” Czernikowo,
- KS Steklin,
- KS „Olimpijczyk”,
- UKS „Comets” Mazowsze,
- UKS „Kopernik”,
- UKS „Piątka”,
- UKS Akademia Młodego Piłkarza,
- UKS Lider Steklin.

Podsumowując, turystyka, sport i rekreacja są ważnymi aspektami wpływającymi na życie lokalnej społeczności. Liczba boisk na terenie Gminy umożliwia funkcjonowanie wielu klubów sportowych, co korzystnie wpływa na popularyzację sportu i zdrowego trybu życia wśród młodszych mieszkańców. Rozwinięta rekreacja w regionie jest szansą na podtrzymanie i poprawę sprawności fizycznej mieszkańców gminy, co wpływa na ich lepsze samopoczucie oraz zdrowie.

1.7. Obszar: Finanse Gminy Czernikowo

Dochody Gminy Czernikowo przybierały wyższą dynamikę wzrostu niż wydatki, co jest zjawiskiem niezwykle pożądanym. Według prognoz do 2030 roku, wartości z budżetu będą niższe niż w 2020 roku, jednak ich tendencja będzie rosnąca. Największe obciążenie dla Gminy stanowi dział 758 – Różne rozliczenia, który pochłaniał nawet 39,4% wszystkich wydatków. Najwyższy dochód także pochodzi z tego działu. Co więcej, w analogicznych okresach dochód z działu 758 przyjmuje wartości wyższe niż wydatki z nim związane, zatem Gmina zyskuje na przeprowadzanych operacjach. Porównując Gminę Czernikowo do gmin ościennych można zauważyć, że charakteryzuje się ona wysokim poziomem dochodów i wydatków per capita, co z pewnością pozwala stworzyć przewagę w tempie rozwoju nad

gminami sąsiednimi. Należy jednak zauważyć, że według analizy wskaźnikowej Gmina Czernikowo często przekracza przeciętne wartości wskaźników dla gmin wiejskich, co oznacza, że sytuacja finansowa w niektórych okresach nie należała do najlepszych, jednak z biegiem lat ulega poprawie.

1.8. Podsumowanie badania ankietowego

Z uwagi na zastosowanie modelu partycypacyjnego w opracowaniu niniejszego dokumentu, przeprowadzono badanie ankietowe, którego celem była ocena obecnych warunków i jakości życia wraz ze wskazaniem lokalnego zapotrzebowania na realizację inwestycji i podejmowanie działań przyczyniających się do rozwoju Gminy Czernikowo.

Badanie ankietowe otwarte było dla ogółu społeczności w terminie od 26.07.2021 do 16.08.2021 roku i składało się z 8 pytań, na które możliwe było udzielenie odpowiedzi w formule jednokrotnego wyboru, wielokrotnego wyboru, wskazania konkretnej odpowiedzi własnej oraz skalowania potencjału. W badaniu udział wzięło jedynie 17 ankietowanych, udzielając odpowiedzi na wszystkie postawione pytania.

W ramach opracowania, z uwagi iż liczba ankietowanych stanowiła ułamkową wartość ogółu mieszkańców Gminy, w Strategii zamieszczono jedynie podsumowanie, wskazujące na pożądane kierunki rozwoju. Całość Raportu pozostaje w zbiorach Urzędu Gminy w Czernikowie.

Okres ostatniej perspektywy finansowej pozwolił na realizację wielu zadań inwestycyjnych, zarówno w ujęciu infrastrukturalnym, jak i społecznym, czego efektem jest poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Czernikowo. W tymże okresie, poprawę odnotowano w zakresie dostępu do infrastruktury i usług oświatowych, w tym przedszkoli i szkół, dostępu do infrastruktury i usług sportowych i rekreacyjnych. Dostrzegana jest również pozytywna zmiana w kierunku rozwoju sieci technicznej, w tym sieci wodno-kanalizacyjnej, która pomimo pozytywnych zmian, pozostaje nadal sferą wymagającą doinwestowania i dalszych inwestycji.

Zdecydowanym niedoborem i dużym deficytem obecnego stanu jest przede wszystkim bardzo **ograniczona dostępność i niska jakość opieki zdrowotnej**. Wśród innych aspektów wskazujących na konieczną interwencję pozostają przede wszystkim:

- zwrócenie uwagi na postępujące problemy społeczne, w tym uzależnienia, przemoc i niesamodzielność społeczną,
- potrzeba wzmocnienia lokalnego rynku pracy wraz z tworzeniem gminnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie i przemysł,
- podniesienie poziomu przedsiębiorczości na terenie Gminy, wykorzystując przy tym sektor turystyczny i rekreacyjno-wypoczynkowy,
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców wraz ze wzmocnieniem pozycji odnawialnych źródeł energii, które zastąpią tradycyjne źródła,
- potrzeba poprawy jakości i dostępności komunikacyjnej Gminy poprzez remonty dróg publicznych, zwiększającym tym samym mobilność mieszkańców Gminy Czernikowo.

Na bazie przeprowadzonej analizy wyników badania ankietowego wskazano również mocne i słabe strony Gminy Czernikowo. **Mocne strony** pozostają wyrazem zadowolenia jakością życia mieszkańców, a wśród nich respondenci wskazywali na:

- dostępność do opieki przedszkolnej i żłobkowej wraz z wysoką jakością edukacji,

- ochronę środowiska naturalnego,
- działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W ramach **słabych stron Gminy**, tj. zidentyfikowanych zagrożeń i obszarów nacechowanych sytuacjami kryzysowymi pozostają:

- słaby dostęp i niska jakość świadczonej opieki zdrowotnej,
- niska jakość i brak dostosowania zajęć aktywizujących grupy wykluczone społecznie, w tym również seniorów,
- brak dostępności terenów inwestycyjnych sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości lokalnej,
- niewykorzystywanie potencjału turystycznego i rekreacyjnego regionu.

W ramach dostrzeżonych braków i deficytów w zakresie zagospodarowania i realizacji polityk rozwojowych Gminy Czernikowo zidentyfikowano również potrzeby inwestycyjne, wskazujące na:

- zagospodarowanie okolicznych kąpielisk Zacisze, Steklin, Mazowsze, Jackowo,
- inwestycje w monitoring ulic z najczęściej uczęszczanymi sklepami otwartymi w niedzielę,
- brak zagospodarowania terenów wzdłuż torów kolejowych,
- lepsze połączenia autobusowe z Toruniem,
- oświetlenie przy wiatlach Ograszka,
- służba zdrowia w Czernikowie,
- światłowód,
- zagospodarowanie przestrzeni na rekreację ruchową, która sprzyjać będzie dzieciom, młodzieży, osobom dorosłym i seniorom.

1.9. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywanym instrumentem podczas wskazywania silnych i słabych stron jednostki samorządu terytorialnego, wspierając się również o szanse (potencjały i korzystne tendencje) i zagrożenia płynące z otoczenia zewnętrznego. Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów. Szczegółowo analiza SWOT polega na rozważeniu:

- *Sił (Strengths)* – **mocnych stron** – czynników wewnętrznie pozytywnych – atutów, które w sposób pozytywny wyróżniają z otoczenia, tworzące podstawy dla rozwoju, podnoszące atrakcyjność i konkurencyjność w oczach mieszkańców, inwestorów, osób odwiedzających,
- *Słabości (Weaknesses)* – **słabych stron** – czynników wewnętrznie negatywnych – konsekwencji ograniczeń zasobów, mających negatywny wpływ na rozwój Gminy lub utrudniających realizację zamierzeń, obniżających pozycję zarówno w oczach mieszkańców, jak i inwestorów zewnętrznych,
- *Szans (Opportunities)* – **czynników zewnętrznie pozytywnych** – zjawisk i tendencji w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane stają się impulsem do rozwoju, cechy makrootoczenia, które sprzyjają rozwojowi Gminy,
- *Zagrożeń (Threats)* – **czynników zewnętrznie negatywnych** – wszystkich czynników zewnętrznych, które postrzegane są jako bariery rozwoju, cechy makrootoczenia, które mogą spowolnić rozwój Gminy.

Czynniki usystematyzowane jako mocne i słabe strony Gminy Czernikowo traktowane są jako wewnętrzne uwarunkowania odnoszące się bezpośrednio do zasobów i problemów istniejących na jego obszarze. Szanse i zagrożenia są traktowane jako uwarunkowania zewnętrzne, niezależnie, od

których zaistnienie w otoczeniu Gminy może na nie oddziaływać, przyczyniając się do wzmocnienia silnych stron, bądź też do ograniczenia lub wyeliminowania słabych stron.

Opracowana Analiza SWOT została sporządzona na podstawie

- przeprowadzonej diagnozy strategicznej Gminy i jej podsumowania,
- wyników badań ankietowych przeprowadzonych w terminie od 26.07.2021 do 16.08.2021 r.,
- danych statystycznych i danych Gminy Czernikowo, oraz jej jednostek organizacyjnych

Analizę SWOT przedstawiono w ujęciu poszczególnych analizowanych obszarów.

Tabela 4. Analiza SWOT – obszar: przestrzeń i środowisko

OBSZAR: PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	
Mocne Strony	Słabe Strony
➤ wysokie walory przyrodnicze: liczne jeziora, rozległe połacie lasów i pokrycie z obszarami chronionymi, ustanowienie korytarzy ekologicznych, ➤ warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa w tym również rolnictwa ekologicznego, i przetwórstwa rolno-spożywczego ➤ stosunkowo dobra jakość gleb, sprzyjających rozwojowi rolnictwa. ➤ racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych i przyrodniczych, ➤ postępujące zagospodarowanie obszarów wokół jezior.	➤ niewystarczające pokrycie powierzchni Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, ➤ postępujące zanieczyszczenie wód poprzez nieuregulowaną gospodarkę wodno-ściekową ➤ niska świadomość ekologiczna mieszkańców, ➤ niekorzystny bilans wykorzystywania odnawialnych i konwencjonalnych źródeł energii,
Szanse	Zagrożenia
➤ wysoki potencjał endogeniczny, ➤ dostępność środków unijnych na działania środowiskowe i związane z ochroną przyrody w perspektywie 2021-2027, ➤ edukacja ekologiczna, ➤ względnie bliska odległość od dużych ośrodków miejskich (Toruń, Bydgoszcz, Włocławek)	➤ postępująca urbanizacja i degradacja środowiska naturalnego, ➤ brak działań profilaktycznych i uświadamiających o istocie i ważności sfery przyrodniczej i środowiskowej dla wzmocnienia potencjału regionu

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5. Analiza SWOT – obszar: społeczeństwo, kultura, turystyka, rekreacja, sport

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO, KULTURA, TURYSTYKA, REKREACJA, SPORT	
Mocne Strony	Słabe Strony
➤ wzrastająca liczba osób w wieku produkcyjnym, ➤ ustabilizowana liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (osób do 17 roku życia), ➤ stabilna tendencja w zakresie liczebności uczniów w placówkach oświatowych, ➤ względnie dobra i stabilna jakość edukacji, ➤ zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale pozostających bez pracy, ➤ rozbudowana sieć placówek szkolnych, w tym dostępność do opieki przedszkolnej i żłobkowej,	➤ wzrastająca liczba osób w wieku senioralnym, ➤ postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa, ➤ niska dostępność do opieki zdrowotnej oraz punktów aptecznych, ➤ niedostosowana infrastruktura szkolna – dostrzegalne braki wyposażenia i pracowni tematycznych, ➤ niedostosowana oferta i infrastruktura szkolna do potrzeb osób niepełnosprawnych i osób z ograniczeniami motorycznymi,

➤ dobry poziom bezpieczeństwa publicznego w poczuciu mieszkańców Gminy, ➤ walory przyrodnicze możliwe do wykorzystania na cele turystyki i aktywnej rekreacji, ➤ bogactwo zachowanego dziedzictwa kulturowego oraz obecność licznych zabytków, ➤ rozbudowana oferta rekreacyjna i kulturalna, ➤ bogata oferta sportowa w Gminie	➤ wysoki udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym, ➤ niewystarczające działania w ramach aktywizacji zawodowej, ➤ przeważająca liczba kobiet wśród osób bezrobotnych, ➤ niedostateczne wyposażenie jednostek OSP na terenie Gminy, ➤ niewystarczająca promocja Gminy, zwłaszcza oferty rekreacyjno-turystycznej, ➤ stosunkowo niski kapitał obywatelski
Szanse	Zagrożenia
➤ rozwój polityki prorodzinnej, aktywizującej i wspierającej osoby i rodziny potrzebujące wsparcia, ➤ nadanie większego priorytetu działaniom społeczno-kulturalnym, ➤ rozwój oferty szkoleniowej dla osób bezrobotnych, powracających na rynek pracy ➤ rosnące zapotrzebowanie na turystykę krajową i regionalną, ➤ potencjał endogeniczny powiatu dla rozwoju turystyki, ➤ zwiększająca się popularność aktywnego wypoczynku i rosnące zainteresowanie prowadzeniem zdrowego trybu życia	➤ prognozowana depopulacja Gminy Czernikowo, ➤ narastający trend starzenia się społeczeństwa, ➤ wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne oraz zwiększająca się liczba, u których diagnozuje się choroby przewlekłe, ➤ migracja zdolnych, wykształconych i wysoko wykwalifikowanych mieszkańców regionu ➤ ograniczenia w aktywności społecznej, kulturalnej oraz gospodarczej, w tym turystycznej i rekreacyjnej (gastronomicznej, hotelarskiej) spowodowane pandemią Covid-19

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Analiza SWOT – obszar: gospodarka i rolnictwo

OBSZAR: GOSPODARKA I ROLNICTWO	
Mocne Strony	Słabe Strony
➤ wzrost liczby przedsiębiorstw ogółem, ➤ stosunkowo dobre warunki do rozwoju rolnictwa: część północno-wschodnia Gminy charakteryzuje się wykształconymi glebami o wysokich klasach bonitacyjnych, zaś część południowo-zachodnia to obszar pokryty w znacznej większości lasami	➤ dominacja mikroprzedsiębiorczości (działalności gospodarczych zatrudniających do 10 pracowników), ➤ brak dużych przedsiębiorstw zapewniających możliwość zatrudnienia – dominacja małych, rodzinnych i jednoosobowych działalności gospodarczych, ➤ jeden z najniższych wskaźników dotyczących liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Powiecie toruńskim, ➤ brak terenów inwestycyjnych na terenie Gminy, ➤ niewystarczające lub brak działań związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców, doradztwem i pomocą w zakresie dostrzeżenia możliwych ścieżek rozwoju przedsiębiorczego i zawodowego, ➤ obecność obszarów z ograniczeniami naturalnymi (ONW) w sołectwach Kiełpiny, Zimny Źródł, Pokrzywno, Skwirynowo, Witowąż, ➤ duże rozdrobnienie gospodarstw i dominacja gospodarstw małych z wyraźną większością nieruchomości rolnych nieprzekraczających 0,5 ha
Szanse	Zagrożenia

➤ subwencja i dotacje dla przedsiębiorców rozpoczynających i rozwijających działalność gospodarczą, ➤ rozwijanie oferty terenów inwestycyjnych i ich infrastruktury, ➤ dopłaty i subwencje dla rolników i przedsiębiorstw z zakresu przetwórstwa rolno-spożywczego, ➤ rozwinięcie działań w kierunku tworzenia terenów inwestycyjnych w Gminie	➤ ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczych spowodowane pandemią Covid-19, ➤ brak zachęt dla przedsiębiorców, ➤ odchodzenie od rolnictwa na rzecz innych działów gospodarki narodowej, ➤ zmiana przepisów prawnych regulujących kwestie ulg, zwolnień, funduszy i dopłat dla przedsiębiorców i rolników
---	--

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7. Analiza SWOT – obszar: infrastruktura techniczna

OBSZAR:	
Mocne Strony	Słabe Strony
➤ wyposażenia budynków mieszkalnych w infrastrukturę wodociągową równie 100%, ➤ istniejąca infrastruktura wodociągowa: trzy ujęcia wód wraz ze stacją uzdatniania wody, ➤ zwiększająca się liczba przyłączy wodociągowych, ➤ funkcjonowanie 3 oczyszczalni ścieków komunalnych w różnych częściach Gminy, ➤ wzrastająca liczba przyłączy kanalizacyjnych, ➤ wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, w tym wiatru i słońca, ➤ podejmowane inicjatywy na rzecz usprawnienia i zwiększenia jakości usług związanych z gospodarką odpadami (modernizacja PSZOK), ➤ dostępność komunikacyjna Gminy – bliskość do wjazdów autostradowych, ➤ rozwinięta sieć dróg gminnych, ➤ obecność linii kolejowej nr 27	➤ niskim poziomem skanalizowania, ➤ znacząca dysproporcja relacji sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej, ➤ niedostosowane mechanizmy w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych, ➤ brak gazyfikacji na terenie Gminy, ➤ niska świadomość ekologiczna mieszkańców Gminy Czernikowo, ➤ niewystarczający standard dróg gminnych, ➤ niedostatecznie rozwinięta infrastruktura i brak spójności ścieżek rowerowych, ➤ niski poziom infrastruktury publicznej (oświetleniowej, okołodrogowej), ➤ niski standard linii kolejowej
Szanse	Zagrożenia
➤ Aktywna polityka prośrodowiskowa ➤ Inwestowanie w odnawialne źródła energii zarówno w użyciu publicznym, jak i prywatnym, ➤ dostępność środków unijnych na działania infrastrukturalne w perspektywie 2021-2027	➤ zmiana przepisów prawnych regulujących gospodarkę sieciową w Polsce.

Źródło: opracowanie własne

2. Założenia strategiczne dla Gminy Czernikowo w latach 2022-2030

2.1. Misja i wizja Gminy Czernikowo

Strategia Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą i przestrzenną, zwracając uwagę zarówno na atuty i walory obszaru, jak również na obszary wymagające interwencji i poprawy. Proces tworzenia i późniejszej realizacji Strategii jest procesem zmierzającym do osiągnięcia stanu pożądanego- docelowego,

w którym zarówno obszar społeczny, gospodarczy, jak i przestrzenny charakteryzują się wysoką jakością, spójnością i kompleksowym, wzajemnym oddziaływaniem. Proces dojścia do takiego stanu opisuje misja, skoncentrowana na podstawowych wartościach i działaniach, poprzez realizację których możliwe będzie osiągnięcie ustalonej wizji. Wobec tego, misja Gminy Czernikowo brzmi:

Misją Gminy Czernikowo jest aktywna i skuteczna realizacja zadań publicznych, oparta na zasadzie zrównoważonego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, opartego o wykorzystywanie lokalnych potencjałów obywatelskich, przedsiębiorczych, przestrzennych i środowiskowych, dążąc do tworzenia atrakcyjnego wizerunku jednostki samorządowej.

Tuż obok misji, istotnym elementem założeń strategicznych jest wizja rozwoju, opisująca obraz, będący efektem podjęcia i realizacji założeń wynikających z niniejszej Strategii, jej celów, kierunków i działań. Wizja Gminy Czernikowo to:

Gmina Czernikowo to miejsce, gdzie funkcjonuje silne, zdrowie i zintegrowane społeczeństwo, któremu zapewnia się wysoką jakość życia, pracy i wypoczynku, nowoczesną infrastrukturę oraz czyste środowisko. Gmina Czernikowo wykorzystuje swoje uwarunkowania i walory przyrodnicze oraz kulturowe do rozwijania potencjału turystycznego, gospodarczego i rolnego, jak również do budowania atrakcyjnego wizerunku.

Wyznaczona misja i wizja podkreślają również idee i wartości, jakie są i będą istotne w perspektywie długookresowej. Wizja koresponduje z przedstawioną misją, ukazując istotne dla rozwoju lokalnego aspekty. Przedstawiony cel główny wskazuje na najważniejsze aspekty rozwoju lokalnego, odwołując się do:

- **wysokiego kapitału społecznego**, rozumianego jako aktywne i spójne społeczeństwo, wykazujące postawy proaktywizacyjne, dążące do samodzielności osobistej, ekonomicznej, potrafiącej radzić sobie w trudnych sytuacjach życiowych,
- **atrakcyjności regionu dla obecnych i przyszłych inwestorów**, co rozumiane jest jako tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, rozwijania terenów inwestycyjnych w Gminie wraz ze zwiększeniem oferty szkoleniowej i doradczej względem obecnych i przyszłych przedsiębiorców, zwiększając tym samym ich szanse na osiągnięcie rozwoju i podniesienie konkurencyjności gospodarki lokalnej,
- **budowy spójnej sieci przestrzenno-funkcjonalnej**, obejmującej zaplecze instytucjonalne, wyposażone w dostosowaną infrastrukturę techniczną (sieciową), zapewniającą dostępność regionalną za pomocą wysokiej jakości dróg gminnych, linii kolejowej i połączeń komunikacyjnych,
- **tworzenia warunków dla aktywnej turystyki i rozwijania oferty kulturalnej**, współtworzących atrakcyjność lokalną i regionalną przy jednoczesnym wykorzystywaniu bogatego potencjału endogenicznego.

Wszystkie te założenia doprecyzowane będą poprzez wskazanie celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań, których zadaniem jest usystematyzowanie właściwości i kierunków rozwojowych Gminy Czernikowo.

2.2. Obszary, cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy strategicznej stanu aktualnego Gminy Czernikowo i analizy obszarowej, jak również w oparciu o rozpatrywane uwarunkowania zewnętrzne, ustalone zostały cele strategiczne rozwoju, którymi są:

Cel strategiczny I: Wysoka jakość życia oraz aktywne i zintegrowane społeczeństwo

Cel strategiczny II: Zrównoważona i silna gospodarka lokalna

Cel strategiczny III: Rozwinięta i dostępna infrastruktura, czyste i wysokiej jakości środowisko oraz racjonalnie wykorzystywane zasoby endogeniczne

Cel strategiczny IV: Efektywna administracja samorządowa zapewniająca sprawne zarządzanie Gminą

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, których układ zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 8. Struktura celów strategicznych i operacyjnych

Cele strategiczne			
Cel strategiczny I. Wysoka jakość życia oraz aktywne i zintegrowane społeczeństwo	Cel strategiczny II. Zrównoważona i silna gospodarka lokalna	Cel strategiczny III. Rozwinięta i dostępna infrastruktura, czyste i wysokiej jakości środowisko oraz racjonalne wykorzystywanie zasobów endogenicznych	Cel strategiczny IV. Efektywna administracja samorządowa zapewniająca sprawne zarządzanie Gminą
Cele operacyjne			
I.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym rozwinięta polityka senioralna I.2. Dostępny system pomocy, wsparcia i aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym I.3. Poprawa dostępności i zwiększenie poziomu aktywności społecznej I.4. Poprawa jakości edukacji	II.1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, wzmocnienie potencjału atrakcyjności inwestycyjnej II.2. Wsparcie sektora rolno-spożywczego	III.1. Zwiększenie jakości i dostępności do infrastruktury sieciowej III.2. Wzrost dostępności komunikacyjnej oraz poprawa infrastruktury transportowej III.3. Zapewnienie ładu przestrzennego poprzez rewitalizację przestrzeni publicznych wraz z rozwojem infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej III.4. Rozwój infrastruktury dla świadczenia usług publicznych, w tym edukacji i wychowania III.5. Podniesienie standardu efektywności energetycznej budynków publicznych III.6. Poprawa jakości środowiska oraz adaptacja	IV.1. Cyfryzacja i zapewnienie powszechnego dostępu do mediów internetowych IV.2. Aktywne zarządzanie i promocja Gminy

		do zmian klimatu w tym wzrost wykorzystania OZE	
		III.7. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny I odpowiada podejmowanym interwencjom w obszarze społecznym, nawiązujących do stworzenia możliwie jak najlepszych warunków szeroko pojmowanego rozwoju, w tym dostępności do niezbędnych usług społecznych – opiekuńczych, wspierających, usług zdrowotnych, oświaty, kultury, czy działań realizowanych na rzecz włączenia społecznego. Istotnymi grupami interesariuszy podejmowanych interwencji są mieszkańcy Gminy Czernikowo, w tym przede wszystkim:

- osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym osoby starsze, długotrwale bezrobotne, osoby wymagające wsparcia, dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych ubóstwem, jak i całe rodziny borykające się z trudnymi sytuacjami, z którymi nie są w stanie samodzielnie sobie poradzić,
- osoby mające problem z wejściem i powrotem na rynek pracy, tym osoby po 50 roku życia, które pomimo fizycznych warunków i zdolności do pracy, nie mogą znaleźć zatrudnienia, osoby młode, mające problem ze znalezieniem zatrudnieniem, kobiety powracające po urloпах macierzyńskich,

Spółeczeństwo jest podstawowym fundamentem Gminy, dlatego niezbędne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój społeczności lokalnej, dążenia do poniesienia jakości życia mieszkańców wraz z zapewnieniem jak najlepszej oferty spędzania czasu wolnego i aktywizacji wszystkich grup społecznych. Obszar ten ma również budować spójne i zadowolone społeczeństwo, niezależnie od wieku, stopnia sprawności, zdolności motorycznych czy jakichkolwiek innych różnic.

Postępujące procesy starzenia się społeczeństwa, będące zjawiskiem właściwym nie tylko dla analizowanego obszaru Gminy Czernikowo, ale również dla powiatu toruńskiego, i całego kraju, stanowią wskazanie do konieczności podjęcia działań mających na celu zapewnienie osobom starszym opieki i wsparcia, jak również możliwości bycia aktywnymi członkami lokalnej społeczności. Istotne zatem jest podejmowanie inicjatyw i inwestycji związanych z eliminowaniem, a jeśli to niemożliwe, to z minimalizowaniem ograniczeń i barier w dostępie do infrastruktury publicznej, zarówno w wymiarze infrastrukturalnym, jak i w ujęciu społecznym. Władze samorządowe, dążąc do zapewnienia jak najlepszej jakości życia podejmują liczne działania, wypełniając istniejące luki zarówno w ujęciu infrastrukturalnym, rozumianym jako zaplecze do realizacji działań społecznych, jak również i w ujęciu aktywizacyjnym, mającym na celu tworzenie i uzupełnienie oferty skierowanej do grup wymagających wsparcia. Istotnym założeniem polityki aktywizacji społecznej pozostaje włączenie społeczne, integracja międzypokoleniowa oraz trwała, spójna i aktywna społeczność lokalna.

Integracja społeczna dotyczyć będzie nie tylko osób starszych, ale całej społeczności lokalnej. Właściwą formą gromadzenia społeczności zamieszkującej obszary wiejskie są liczne koła, stowarzyszenia i organizacje, dla których miejscem spotkań najczęściej pozostają świetlice wiejskie – podstawowe zaplecze pozwalające na organizowanie społeczności lokalnej. W ramach analizowanego celu strategicznego podejmowane będą działania mające na celu poprawę stanu technicznego świetlic wraz z ich doposażeniem i dostosowaniem do pełnionych przez nie funkcji. Istotnym zadaniem, jakie władze samorządowe dostrzegają na etapie sporządzania Strategii jest uzupełnienie sieci świetlic w kolejne miejscowości, co wpłynie na poprawę dostępności do form organizacji życia lokalnego.

Cel strategiczny obejmuje również interwencje w obszarze edukacji i stworzenia lepszych perspektyw dla dzieci i młodzieży. Wysoki poziom edukacji, adekwatne działania wspomagające i wspierające edukację są jednym z najważniejszych wyznaczników dobrego dostępu do edukacji, a ten zaś jest jednym z czynników determinujących wysoką jakość życia. W ramach interwencji skupionej na edukacji, przewiduje się przede wszystkim doposażenie placówek oświatowych, utrzymanie ich w stanie technicznym sprzyjającym nauce, zapewniającym powszechny dostęp do placówek oświatowych. Podejmowane będą działania mające na celu rozwijanie bazy edukacyjnej – będzie prowadzona bieżąca analiza potrzeb w zakresie doposażenia szkół w odpowiednie wyposażenie i materiały dydaktyczne oraz dostosowywanie ich do postępów technologicznych, tak by dostępna infrastruktura wykorzystywana do prowadzenia zajęć była atrakcyjna, sprawna i zachęcała do dalszej nauki. W ramach rozwijania oferty edukacyjnej zakłada się prowadzenie działań ukierunkowanych na poprawę oferty zajęć pozalekcyjnych. Dodatkowo zamierza się podejmować działania edukacyjne w sferze ekologii i ochrony środowiska, gdyż kształtowanie właściwych postaw i zachowań pozytywnie wpłynie na dzieci, ale również przyniesie długofalowe efekty w przyszłości.

Istotnym zagadnieniem z zakresu edukacji będzie podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy jakości edukacji w Technikum i w Szkole Branżowej poprzez dostosowanie kierunków kształcenia do aktualnych realiów i uwarunkowań rynku pracy. Oferta edukacyjna tych placówek zostanie rozszerzona, co wspomagać będzie młodych ludzi w starcie w dorosłe życie. Edukacja w Technikum oraz w Szkole Branżowej wskazuje również na nawiązanie partnerstw z lokalnymi przedsiębiorcami, oferującymi możliwość odbycia praktyk i staży zawodowych, będących koniecznym elementem podstawy programowej.

Cele operacyjne w ramach niniejszego celu strategicznego odpowiadają zadaniom zarówno infrastrukturalnym, jak również zadaniom społecznym.

Tabela 9. Składowe celu strategicznego I. Wysoka jakość życia oraz aktywne i zintegrowane społeczeństwo

Cele operacyjne	Kierunki działań
I.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym rozwinięta polityka senioralna.	I.1.1. Rozwój i doposażenie infrastruktury ukierunkowanej na środowisko seniorów
I.2. Dostępny system pomocy, wsparcia i aktywizacji wszystkich grup społecznych	I.2.1. Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego wraz z dostosowaniem oferty wspierającej i opiekuńczej względem osób potrzebujących wsparcia (osób bezrobotnych, samotnych, starszych)
I.3. Poprawa dostępności i zwiększenie poziomu aktywności społecznej	I.3.1. Aktywne działania w zakresie organizowania społeczności lokalnej
	I.3.2. Modernizacja, doposażenie i rozwój sieci świetlic wiejskich na terenie Gminy Czernikowo
I.4. Poprawa jakości edukacji	I.4.1. Doposażenie i informatyzacja szkół na terenie Gminy Czernikowo
	I.4.2. Rozwój kształcenia, w tym również zawodowego w Technikum i Branżowej Szkole w Czernikowie

Źródło: opracowanie własne

REZULTATY:

- poprawa standardu świadczenia usług publicznych, w tym m.in. edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, sportowych i w zakresie pomocy społecznej,
- zapewniony dostęp do różnorodnych form aktywności skierowanej do różnych grup społecznych,
- włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem oraz marginalizacją,
- zwiększenie poziomu edukacji oraz wzrost jakości warunków nauczania,
- dostosowanie oferty edukacyjnej na poziomie ponadpodstawowym do uwarunkowań i aktualnych trendów rynku pracy,
- zwiększona świadomość oraz ukształtowane właściwe postawy w zakresie ochrony przyrody i środowiska,
- poprawa integracji społecznej,
- dostosowana oferta działań publicznych do trendów demograficznych;

W ramach oczekiwanych rezultatów i efektów, będących konsekwencją podejmowanych interwencji, wyrażonych w postaci wskaźników będą m.in.:

- liczba doposażonych obiektów, wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym [szt.],
- liczba osób w wieku po 65 roku życia, włączona w działania z zakresu aktywizacji społecznej [os/rok],
- liczba świetlic wiejskich i obiektów służących aktywizacji społecznej poddanych modernizacji i doposażeniu [szt.],
- liczba wybudowanych/ przebudowanych świetlic wiejskich na terenie Gminy Czernikowo [szt.],
- liczba organizowanych akcji, kampanii i wydarzeń na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej [szt.],
- liczba doposażonych szkół na terenie Gminy Czernikowo [szt.],
- liczba uczniów włączonych w ramy kształcenia zawodowego na terenie Gminy Czernikowo [os/rok].

Zadania podejmowane w ramach celu strategicznego 1 uzasadnione są koniecznością podniesienia jakości oferty usług społecznych na terenie Gminy Czernikowo. Istotne w ramach tego celu będą zadania wyłonione w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernikowo na lata 2018-2022. Dokument ten doprecyzowuje kierunki interwencji jakie należy podejmować w celu zapewniania możliwie jak najwyższej jakości życia mieszkańcom Gminy, zapewniając godne warunki bytu, możliwość uczestnictwa w życiu lokalnym i współdecydowania o istotnych dla Gminy sprawach.

Katalog działań podejmowanych przez Gminę w dążeniu do wysokiej jakości życia oraz aktywnego i zintegrowanego społeczeństwa jest katalogiem otwartym, zaś przywołane kierunki zadań stanowią jedynie przykładowe działania, niezbędne do osiągnięcia celu strategicznego.

Cel strategiczny II opisywać będzie działania nawiązujące do sfery gospodarczej, w której istotnym obszarem problemowym jest niedostatecznie rozbudowana oferta wspierająca i doradcza, kierowana do obecnych i przyszłych przedsiębiorców. Dostrzegany w Gminie problemem pozostaje brak infrastruktury sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorczości lokalnej, zaś sami zainteresowani rozwojem i podjęciem działalności niejednokrotnie nie mogą liczyć na wsparcie merytoryczne, wspomagające proces prowadzenia biznesu. Istotnym będzie więc nie tylko adaptacja i modernizacja zasobów infrastrukturalnych na te cele, ale również ujęcie zasadności połączenia przedsiębiorstw lokalnych i instytucji otoczenia biznesu (Punkt Obsługi Przedsiębiorców).

Istotnym założeniem dla podejmowanych inicjatywy są również konsekwencje opracowanego Lokalnego Programu Rozwoju Gospodarczego, przygotowanego dla podnoszenia jakości przedsiębiorczości lokalnej i zwiększenia szans w zakresie zatrudnienia, powrotu na rynek pracy czy

reintegracji zawodowej. Zadaniem Gminy Czernikowo jest podejmowanie aktywnej działalności na rzecz rozwoju lokalnego, dla którego jednym z niewątpliwie najbardziej istotnych aspektów i założeń jest właśnie swoboda gospodarcza i dostęp do możliwości tworzenia nowych warunków

Tabela 10. Składowe celu strategicznego II. Zrównoważona i silna gospodarka lokalna

Cele operacyjne	Kierunki działań
II.1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości wraz ze wzmocnieniem potencjału i atrakcyjności inwestycyjnej	II.1.1. Modernizacja infrastruktury na potrzeby rozwoju przedsiębiorczości oraz instytucji otoczenia biznesu (Punkt Obsługi Przedsiębiorców)
II.2. Wsparcie sektora rolno– spożywczego	II.2.1. Wspieranie działalności rolniczej poprzez promocję istniejących gospodarstw rolnych wraz z popularyzacją rolnictwa ekologicznego

Źródło: opracowanie własne

Realizacja celu strategicznego, odnoszącego się do obszaru gospodarki lokalnej wskazuje na interwencje w zakresie tworzenia i zwiększania obecnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, co bezpośrednio oddziaływać będzie na sytuację mieszkańców Gminy w ogóle, jak również na każdego z mieszkańców w ujęciu indywidualnym. Realizacja założeń w ujęciu pobudzenia aktywności gospodarczej mieszkańców Gminy Czernikowo wraz ze stworzeniem lepszych perspektyw na zatrudnienie i możliwość rozwoju zawodowego wpłynąć będzie korzystnie na poprawę jakości bytu i warunków bytu.

REZULTATY:

- aktywna lokalna przedsiębiorczość,
- dostępna oferta wspierająca i wspomagająca przyszłych i obecnych przedsiębiorców,
- zwiększone znaczenia sektora rolno-spożywczego w dynamice gospodarki lokalnej,

W ramach oczekiwanych rezultatów i efektów, będących konsekwencją podejmowanych interwencji, wyrażonych w postaci wskaźników będą m.in.:

- liczba wspartych przedsiębiorców [szt.],
- liczba nowo powstałych działalności gospodarczych na obszarze Gminy [szt./rok],
- powierzchnia budynków przeznaczonych na działalność wspierającą przedsiębiorczość lokalną [m²],
- liczba osób objętych działaniami z zakresu aktywizacji zawodowej [os.],
- liczba wspartych działalności rolniczych [szt./rok].

Zadania podejmowane w ramach celu strategicznego 2 uzasadnione są koniecznością podniesienia jakości przestrzeni gospodarczej na terenie Gminy Czernikowo. Istotne w ramach tego celu będą zadania, wskazane również w Lokalnym Programie Rozwoju Gospodarczego, którego założenia wskazują na podejmowanie działań i inicjatyw na rzecz wykształcenia zawodowego, sprzyjającego rozwojowi sfery gospodarczej, jak również podnoszeniu kompetencji i umiejętności niezbędnych w prowadzeniu własnej działalności. Istotnym zagadnieniem jest stworzenie zaplecza infrastrukturalnego, służącego jako kompleksowe miejsce wsparcia obecnych i przyszłych przedsiębiorców, nawiązywania współpracy międzysektorowej oraz budowania spójnej gospodarki lokalnej.

Katalog działań podejmowanych przez Gminę w dążeniu do wysokiej aktywności gospodarczej mieszkańców Gminy jest katalogiem otwartym, zaś przywołane kierunki zadań stanowią jedynie przykładowe działania, niezbędne do osiągnięcia celu strategicznego.

Cel strategiczny III omawia zagadnienia związane z dążeniem do osiągnięcia możliwie jak najwyższej jakości infrastruktury technicznej na terenie Gminy, w tym zapewnienia sprawnej i powszechnie dostępnej infrastruktury sieciowej (kanalizacyjnej, wodociągowej). Założeniem istotnym z punktu widzenia rozwoju lokalnego jest również dążenie do osiągnięcia spójności komunikacyjnej i rozwijania dostępnych form przemieszczania się wewnątrz, jak i na zewnątrz Gminy. Spójność komunikacyjna, w tym dostępność podstawowych i alternatywnych form transportu wpływa na znaczący wzrost potencjału lokalnego. Gmina Czernikowo dysponuje rozbudowaną siecią drogową, która wymaga licznych remontów i modernizacji, niezbędnych z punktu widzenia poprawy jakości dróg, ale przede wszystkim poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Istniejącą formą komunikacji, przebiegającą przez Gminę Czernikowo jest linia kolejowa nr 27, która obecnie charakteryzuje się bardzo niską sprawnością. Zadania te niewątpliwie wpłyną na poprawę ogólnego wizerunku Gminy, zaś mieszkańcy korzystać będą z ulepszonej i wysokiej jakości sieci transportowej, pozwalającej na dojazd do większych ośrodków miejskich.

Istotnym walorem omawianego obszaru jest wysoki potencjał endogeniczny, na który składają się nie tylko rozległe połacie leśne, ale również jeziora, obszary zieleni, które stanowią miejsce wypoczynku, rekreacji, jak również obcowania z przyrodą, zdala od zgiełku wielkomiejskiego. Obszar Gminy Czernikowo charakteryzuje się istnieniem połaci zieleni, które z uwagi na brak uregulowania, adaptacji i ich zagospodarowania nie tworzą zaplecza sprzyjającego wypoczynkowi, co znacznie wpływa na ograniczenie zdolności turystycznych i rekreacyjnych. Wobec powyższego, w ramach analizowanego celu, podejmowane będą liczne działania związane z uregulowaniem przestrzeni, w tym z zagospodarowaniem, adaptacją i rewitalizacją obszarów gminnych na cele służące aktywności lokalnej, rekreacji i turystyki. Obecne uregulowanie przestrzenne wskazuje na dysproporcje w zakresie wyposażenia obszaru Gminy w miejsca służące zabawie, sportowi i rekreacji, wobec tego podejmowane będą zadania związane z minimalizowaniem dostrzeżonego aspektu.

Rozwinięta i dostępna infrastruktura gminna to również zachowanie dbałości o obiekty i budynki służące realizacji usług publicznych, w tym usług społecznych, edukacyjnych, czy budynków użyteczności publicznej. Wobec powyższego, celowym jest zwrócenie uwagi na zapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju i aktywności społeczności lokalnej. Szczególnym walorem, analizowanym w ramach tego celu jest zapewnienie odpowiedniej przestrzeni sprzyjającej rozwojowi edukacji, poprawie komfortu uczniów i nauczycieli, dlatego przewiduje się realizację bieżących remontów, zmian w zakresie funkcjonalności czy wyposażenia placówek oświatowych. W ramach zmian infrastrukturalnych, jakie zauważa się w skali gminnej, jest konieczność podejmowania inicjatyw na rzecz podniesienia efektywności energetycznej budynków publicznych. Wyższa efektywność energetyczna to niższe koszty ponoszone na utrzymanie i eksploatację obiektów. Wobec tego działania termomodernizacyjne uzasadnione są zarówno względami podniesienia standardu technicznego budynków, zwiększeniem ich efektywności eksploatacyjnej, jak również podniesieniem komfortu osób przebywających w takich obiektach. Oszczędności generowane w związku z realizacją takich działań mogą generować możliwości przesunięcia ich na inne cele, istotne z punktu widzenia rozwoju lokalnego i realizowania zgłaszanych potrzeb społeczno-gospodarczych. Elementem często łączonym z działaniami termomodernizacyjnymi jest inwestowanie w odnawialne źródła energii, których udział powinien przekraczać wykorzystywanie źródeł konwencjonalnych. Poza działaniami inwestycyjnymi, związanymi z termomodernizacją oraz instalacją OZE, istniejącą potrzebą jest nadal podejmowanie

inicjatyw na rzecz usuwania azbestu oraz realizacja wszystkich możliwych działań na rzecz dostosowywania gospodarki lokalnej do zmian klimatu.

Niemniej istotnym niż działania infrastrukturalne, jest również oddziaływanie na budowanie wysokiej świadomości ekologicznej mieszkańców. Segregacja odpadów komunalnych, dostępne formy ich zagospodarowania, możliwości stosowania OZE, efekty i synergia oddziaływania OZE na środowisko, jak również założenia zasady zrównoważonego rozwoju mogą być elementem edukacji ekologicznej nie tylko wśród dzieci i młodzieży, ale również w ramach pozostałych grup społecznych i wiekowych, przyczyniając się do budowania czystego środowiska i regionu.

Tabela 11. Składowe celu strategicznego III. Rozwinięta i dostępna infrastruktura, czyste i wysokiej jakości środowisko oraz racjonalnie wykorzystywane zasoby endogeniczne

Cele operacyjne	Kierunki działań
III.1. Zwiększenie jakości i dostępności do infrastruktury sieciowej	III.1.1. Budowa, przebudowa i rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej
	III.1.2. Rozbudowa i modernizacja Stacji Uzdatniania Wody na terenie Gminy Czernikowo
	III.1.3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Czernikowo
III.2. Wzrost dostępności komunikacyjnej oraz poprawa infrastruktury transportowej	III.2.1. Budowa, przebudowa i rozbudowa dróg na terenie Gminy Czernikowo wraz z jej infrastrukturą towarzyszącą
	III.2.2. Modernizacja linii kolejowej nr 27
III.3. Zapewnienie ładu przestrzennego poprzez rewitalizację przestrzeni publicznych wraz z rozwojem infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej	III.3.1. Budowa kompleksu boisk sportowych w miejscowości Czernikowo
	III.3.2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie Gminy Czernikowo na cele rekreacyjno-turystyczne
	III.3.3. Budowa, modernizacja i doposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych na terenie Gminy Czernikowo
	III.3.4. Utworzenie i doposażenie terenów zielonych na terenie Gminy
	III.3.5. Budowa Parku Wiejskiego w miejscowości Steklinek
III.4. Rozwój infrastruktury dla świadczenia usług publicznych, w tym edukacji i wychowania	III.4.1. Przebudowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury edukacyjnej na terenie Gminy Czernikowo
	III.4.2. Budowa Sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Makowiskach
III.5. Podniesienie standardu energetycznego budynków publicznych	III.5.1. Termomodernizacja budynków publicznych na terenie Gminy Czernikowo
III.6. Poprawa jakości środowiska oraz adaptacja do zmian klimatu, w tym wzrost wykorzystania OZE	III.6.1. Budowa instalacji OZE na terenie Gminy Czernikowo
	III.6.2. Budowa i modernizacja energooszczędnego oświetlenia na terenie Gminy Czernikowo

	III.6.3. Usuwanie wyrobów zawierających azbest
III.7. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	III.7.1. Działania z zakresu edukacji ekologicznej wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czernikowo na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Źródło: opracowanie własne

REZULTATY:

- poprawa stanu środowiska poprzez rozwój gospodarki wodno–ściekowej oraz kanalizacji deszczowej
- rozwinięta i dostępna infrastruktura edukacyjna, rekreacyjna, turystyczna i spędzania czasu wolnego,
- zrewitalizowana i w pełni dostępna przestrzeń publiczna, służąca organizacji i aktywizacji społeczności lokalnej,
- dobra jakość infrastruktury transportowej i dostępności komunikacyjnej,
- rozwinięta sieć dróg rowerowych i ciągów pieszo–rowerowych,
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
- poprawa bezpieczeństwa pieszych poprzez rozbudowę oświetlenia,
- zwiększenie estetyki zabudowy w Gminie,
- przywrócenie atrakcyjności budynkom i ich adaptacja na cele publicznie użyteczne,
- podniesiona efektywność energetyczna obiektów publicznych,
- wzrost wykorzystania OZE,
- wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców Gminy Czernikowo.

W ramach oczekiwanych rezultatów i efektów, będących konsekwencją podejmowanych interwencji, wyrażonych w postaci wskaźników będą m.in.:

- liczba wybudowanych, rozbudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych budynków wykorzystywanych do świadczenia usług publicznych [szt.],
- liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków [szt.],
- długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej [km],
- długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej [km],
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.],
- długość wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [km],
- długość wybudowanych ścieżek rowerowych/dróg dla rowerów [km],
- długość wybudowanych ciągów pieszo–rowerowych [km],
- liczba nowych połączeń komunikacyjnych [szt.],
- liczba zrewitalizowanych budynków [szt.],
- liczba wybudowanego/przebudowanego lub zmodernizowanego oświetlenia ulicznego [szt.],
- liczba wybudowanych/zainstalowanych instalacji OZE [szt.],
- wysokość wydatków przeznaczonych na działania ochrony powietrza i zmian klimatu [zł],
- liczba działań na rzecz ochrony przyrody i/lub bioróżnorodności [szt.],
- liczba nowych i modernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych [szt.],
- powierzchnia nowych/zrewitalizowanych terenów zielonych [m²].

Cel strategiczny IV obejmuje płaszczyznę zarządzania i sprawnej administracji samorządowej. Jest to jeden z najważniejszych elementów wpływających na wysoką jakość życia społeczności lokalnej.

Zmieniające się warunki wewnętrzne i zewnętrzne, w tym postęp technologiczny i rosnące oczekiwania co do sposobów świadczenia usług publicznych konieczne jest podejmowanie inicjatyw, które zapewnią zarówno wysoko wykwalifikowaną kadrę realizującą zadania publiczne, jak również odpowiednie narzędzia do ich wykonywania. Planuje się rozwijanie kompetencji i umiejętności kadr m.in. poprzez organizację szkoleń, kursów, spotkań z przedstawicielami innych samorządów czy innych podmiotów, które mogą wzmocnić wiedzę osób pracujących na rzecz realizowania zadań publicznych w Gminie. Planuje się dalszą cyfryzację usług publicznych, w obszarach gdzie cyfryzacja dotąd nie została wprowadzona. Przyczyni się to do znacznego usprawnienia procesów świadczenia usług, jak również zwiększenia dostępności. Ponadto, rozwój nowoczesnych technologii, w tym stosowanych w ramach zarządzania samorządem, wymaga od Gminy realizowania działań dostosowujących standard świadczonych usług do oczekiwań społecznych.

Zapewnienie właściwej realizacji zadań publicznych to priorytetowe zadanie władz, bo to wpływa na zadowolenie mieszkańców, dobrobyt i pozytywny wizerunek Gminy poza jej granicami. W związku z tym, obszar ten koncentruje się na podejmowaniu działań zarówno inwestycyjnych, jak i nieinwestycyjnych, które przyczynią się do poprawy jakości świadczonych usług.

W skutecznym zarządzaniu gminą, szczególnie w dobie powszechnie dostępnego Internetu niezbędne jest podejmowanie działań promujących, które będą zróżnicowane i dostosowane do różnych grup odbiorców. Promocja jest zatem jednym z elementów efektywnego rozwoju Gminy – odpowiednio dobrane działania przyczyniają się do zmniejszenia bezrobocia, napływu nowych inwestorów, turystów, a tym samym większych wpływów do budżetu. Promocja będzie skupiała się zatem na podkreślaniu tych elementów, które tworzą solidne argumenty dla mieszkańców, inwestorów oraz turystów, jak również dla wszystkich podmiotów, z którymi władze samorządowe chcą kooperować, w tym innymi samorządami w Polsce i zagranicą, różnymi organizacjami i stowarzyszeniami, jak również różnymi instytucjami także zagranicznymi itd.

Ważnym aspektem będzie również promowanie Gminy i jej walorów. Cel ten ma charakter horyzontalny i będzie przenikał się z pozostałymi celami strategicznymi.

Tabela 12. Składowe celu strategicznego IV. Efektywna administracja samorządowa i sprawne zarządzanie Gminą

Cele operacyjne	Kierunki działań
IV.1. Cyfryzacja i zapewnienie powszechnego dostępu do mediów internetowych	IV.1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie Gminy Czernikowo
IV.2. Aktywne zarządzanie i promocja Gminy	IV.2.1. Profesjonalizacja kadr jednostek organizacyjnych Gminy Czernikowo
	IV.2.2. Promowanie potencjału Gminy w oparciu o jej walory endogeniczne, społeczno-gospodarcze i przestrzenne
	IV.2.3. Kształtowanie współpracy na szczeblu lokalnym i regionalnym z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami i partnerami społeczno-gospodarczymi

Źródło: opracowanie własne

REZULTATY:

— zwiększona cyfryzacja usług publicznych,

- podniesione kompetencje i kwalifikacje osób świadczących usługi publiczne,
- wysoki standard zarządzania Gminą,
- zwiększona rozpoznawalność Gminy w regionie,
- podniesienie poziomu świadomości mieszkańców i osób spoza na temat zasobów i walorów Gminy,
- pozytywny wizerunek gminy wśród mieszkańców, przedsiębiorców, turystów oraz innych podmiotów.

W ramach oczekiwanych rezultatów i efektów, będących konsekwencją podejmowanych interwencji, wyrażonych w postaci wskaźników będą m.in.:

- liczba nowych e-usług [szt.],
- liczba pracowników mających nowe kompetencje/kwalifikacje [osoby],
- liczba zorganizowanych wydarzeń promocyjnych [szt.],
- liczba działań o charakterze promocyjnym [szt.],
- liczba nawiązanych kontaktów w celach promocyjnych [szt.].

Tabela 13. Cele strategiczne

Wymiar	Obszar	Cel strategiczny
Wymiar społeczny	Społeczeństwo	Cel strategiczny nr 1. Wysoka jakość życia oraz aktywne i zintegrowane społeczeństwo
Wymiar gospodarczy	Gospodarka, rolnictwo	Cel strategiczny 2. Zrównoważona i silna gospodarka lokalna
Wymiar przestrzenny	Przestrzeń środowisko, turystyka	Cel strategiczny nr 3. Rozwinięta i dostępna infrastruktura, czyste i wysokiej jakości środowisko oraz racjonalnie wykorzystywane zasoby endogeniczne
Wymiar horyzontalny	Zarządzanie	Cel strategiczny nr 4. Efektywna administracja samorządowa zapewniająca sprawne zarządzanie Gminą

Źródło: opracowanie własne

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Czernikowo wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Model przestrzenno-funkcjonalny jest obowiązkowym elementem Strategii, obrazującym strategiczne pomysły, dostrzegane potrzeby oraz istniejące deficyty w skali gminnej, mające wpływ na dalszy rozwój i ewentualne zmiany strukturalne. Stanowi element porządkujący, ukazujący źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń i rekomendacji rozwojowych, osadzonych przestrzennie w obszarze Gminy Czernikowo.

Istotnym uwarunkowaniem modelu przestrzenno-funkcjonalnego jest również ukazanie lokalnych uwarunkowań i kierunków, w jakich dostrzega się potrzebę rozwoju na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i polityczno-instytucjonalnej, środowiskowej i przestrzennej w zestawieniu z uwarunkowaniami i założeniami strategicznymi, wynikającymi bezpośrednio z dokumentów wyższego rzędu.

Celem wprowadzenia modelu przestrzenno-funkcjonalnego do Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo jest zobrazowanie kierunków rozwoju przestrzennego wraz ze spodziewanymi efektami i zachowaniem spójności podejmowanych interwencji. Model przestrzenno-funkcjonalny hierarchizuje i określa przeznaczenie poszczególnych obszarów. Pozwala na zachowanie spójności pomiędzy planowanymi zmianami i przekształceniami oraz utrwaloną systematyką przestrzenną. Wyrażany jest w postaci rekomendacji oraz ustalonych i skorelowanych ram rozwoju obszarowego, nawiązującego do obszaru społeczeństwa, gospodarki i przestrzeni gminnej.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy tworzenia modelu przestrzenno-funkcjonalnego Gminy Czernikowo w oparciu o lokalne uwarunkowania przestrzenne wraz z rekomendacjami i założeniami strategicznymi, wynikającymi ze „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 – Strategii Przyspieszenia 2030+”.

3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Czernikowo

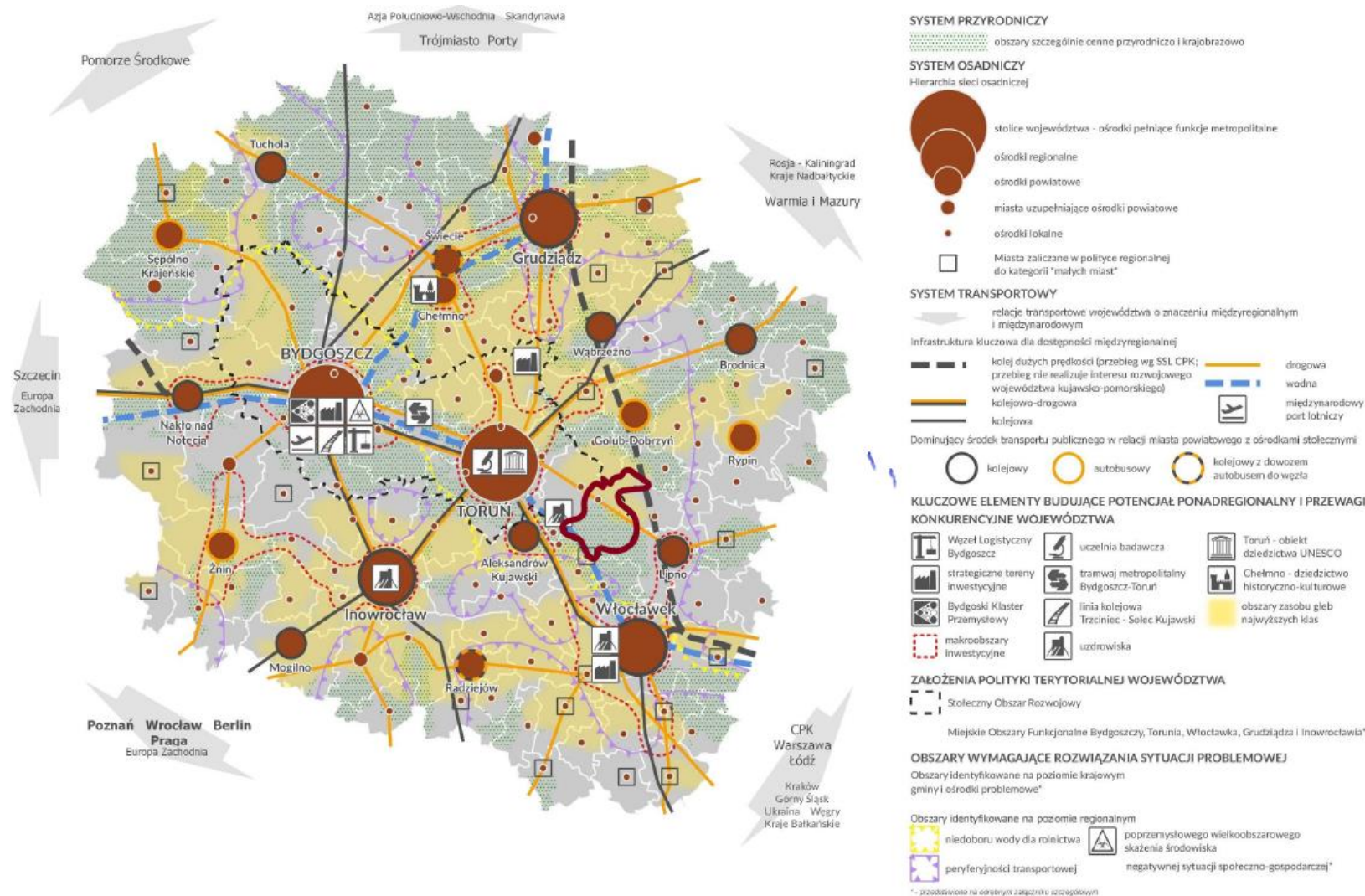
Uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne Gminy Czernikowo zostały przeanalizowane w diagnozie społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy. Zebrane informacje oraz delimitacja przeprowadzona na potrzeby Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku, pozwolą na ustalenie kluczowych uwarunkowań mających wpływ na rozwój Gminy. Do najważniejszych uwarunkowań należą:

- Gmina Czernikowo jest gminą wiejską, której powierzchnia równa jest 170 km², stanowiąc tym samym ponad 13 % ogólnej powierzchni powiatu toruńskiego,
- pod względem strukturalnym, Gmina podzielona jest na 41 wsi, zorganizowanych w 17 sołectwach,
- charakter gminy wskazuje na przeznaczenie:
 - rolnicze z uwagi na znaczny udział gleb o wysokich klasach bonitacyjnych,
 - turystyczno-rekreacyjne, ze względu na wysokie walory środowiska przyrodniczego,
 - przedsiębiorcze, z uwagi na położenie Gminy przy drodze krajowej nr 10 i w bliskim sąsiedztwie Torunia, niedaleką odległością od węzła autostradowego.
- siedzibą Gminy Czernikowo jest miejscowość Czernikowo, ujęta w sieci osadniczej województwa kujawsko-pomorskiego jako **ośrodek lokalny**,
- głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym, istotnym z punktu widzenia realizacji zadań publicznych dla mieszkańców Gminy jest miejscowość gminna – Czernikowo, będąca również lokalnym ośrodkiem rozwoju funkcji mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, usługowej i produkcyjno-usługowej,
- osią podziału Gminy jest układ kierunkowy, tj.:
 - **część północno-wschodnia Gminy** odpowiada realizacji funkcji mieszkaniowo-usługowej, rekreacyjno-wypoczynkowej, gospodarczej oraz rolniczej, co wynika z wykształcenia na tych obszarach gleb o wysokich klasach bonitacyjnych (I-III) i sprzyjających warunkach do rozwoju rolnictwa,
 - **część południowo-zachodnia** to obszar pokryty w znacznej większości lasami, gdzie dominuje charakter ekologiczny z uwagi na rozległe połacie objęte formami ochrony przyrody, realizacja funkcji środowiskowej. Możliwy jest w tym obszarze również rozwój zabudowy mieszkaniowej i ekstensywnej, rekreacyjno-wypoczynkowej, wraz z działalnością produkcyjno-usługową, dotyczącą przede wszystkim eksploatacji kruszyw naturalnych wraz z obecnością rozległych terenów przeznaczonych na dolesienia.

- Gminę Czernikowo zamieszkuje względnie młode społeczeństwo, dla którego charakterystyczny jest wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym i dodatni przyrost naturalny,
- procesy starzenia się społeczeństwa, typowe dla całego regionu – wzrastająca liczba osób starszych, przy jednoczesnym wzroście osób w wieku produkcyjnym i ludzi młodych – wzrastająca liczba seniorów determinuje potrzeby w zakresie zmian zapotrzebowania na usługi sfery publicznej, w tym służby zdrowia, opieki społecznej, dostępności komunikacyjnej, kultury i rekreacji,
- na obszarze Gminy znajduje się cenne dziedzictwo kulturowe w postaci zabytków ruchomych oraz nieruchomych,
- w ramach infrastruktury sieciowej, Gmina dysponuje rozbudowywaną siecią wodno-kanalizacyjną, jednak nie jest obszarem zgazyfikowanym,
- na obszarze Gminy występują złoża kruszyw naturalnych w postaci piasków i żwirów w miejscowości Witowąż, zaś w obszarach miejscowości Mazowsze i Wygoda znajdują się prognostyczne złoża torfu oraz perspektywiczne złoża piasku na południe od Czernikowa,
- na obszarze Gminy Czernikowo występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obejmujące obszar wyspy Zielona Kępa oraz nabrzeża rzeki Wisły. Z uwagi, iż obszary nie są zamieszkałe, pokrywają je głównie lasy, nie występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi,
- sieć transportową na obszarze Gminy tworzy 68 dróg o znaczeniu lokalnym, uzupełniających sieć dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Przez obszar Gminy przebiega droga krajowa nr 10, będąca elementem infrastruktury transportowej obsługującej kluczowe zewnętrzne relacje transportowe województwa, droga wojewódzka nr 566 oraz drogi powiatowe (nr 2037C, 2042C, 2043C, 2044C, 2045C, 2046C, 2047C, 2048C, 2049C, 2132C).
- przez obszar Gminy Czernikowo przebiega trasa kolejowa nr 27 relacji Nasielsk-Toruń Wschodni,
- na obszarze Gminy Czernikowo nie występują tereny inwestycyjne, zaś obszar zaklasyfikowany został jako Gmina wymagająca wsparcia w tworzeniu przestrzeni inwestycyjnej o znaczeniu lokalnym,
- w zakresie systemu przyrodniczego – na terenie Gminy znajdują się obszary szczególnie cenne przyrodniczo i krajobrazowo - jednym z kluczowych zasobów są jeziora rynnowe, rozmieszczone w różnych częściach Gminy oraz wysoki poziom lesistości. Ponadto występują cenne obszary przyrodnicze i krajobrazowe tj.:
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej (kod PL.ZIPOP.1393.OCHK.45),
 - Obszar Natura 2000 Nieszawska Dolina Wisły (kod PLH040012),
 - Obszar Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły (kod PLH040039),
 - Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły (kod PLB040003),
 - Pomniki przyrody,
 - użytek ekologiczny Zielona Kępa (kod PL.ZIPOP.1393.UK.0415032.1789).
- przez obszar Gminy Czernikowo przebiegają korytarze ekologiczne, w tym:
 - Lasów Czernikowskich (GKPnC-12A),
 - Doliny Drwęcy (KPnC-13E)
 - Dolina Drwęcy-Dolina Dolnej Wisły Zachodni (GKPnC-6B),

Na poniższej mapie zaprezentowano model struktury funkcjonalno–przestrzennej województwa kujawsko–pomorskiego do roku 2030. Na tle modelu zaznaczono położenie Gminy Czernikowo oraz istotne założenia przyjęte na poziomie regionalnym.

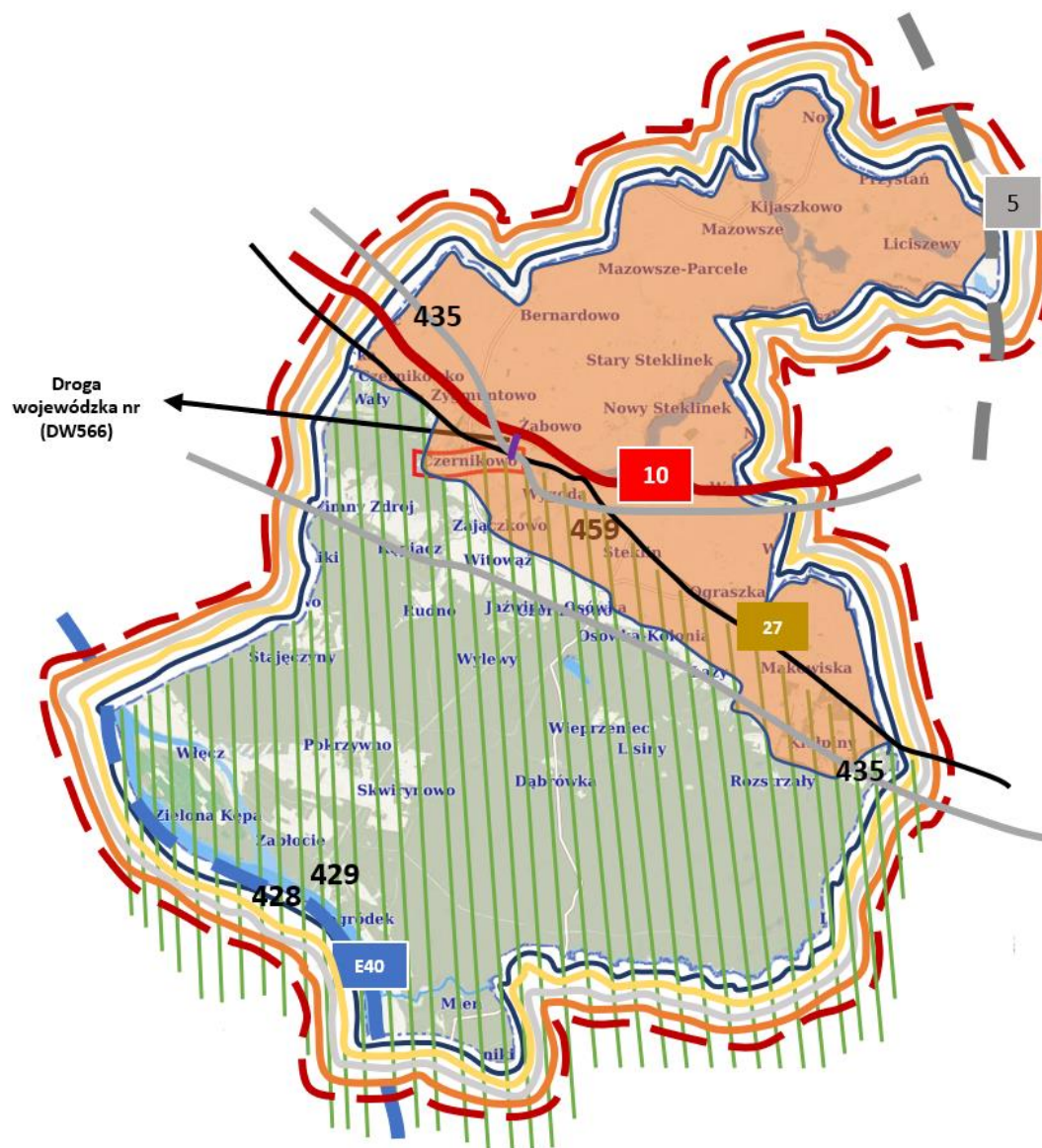
Mapa 6. Gmina Czernikowo na tle modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030

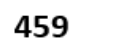
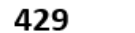
Źródło:

opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030- Strategii Przyspieszenia 2030+”

Mapa 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Czernikowo

LEGENDA:

System osadniczy		Kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa	
	ośrodek lokalny – siedziba Gminy Czernikowo		Obszary zasobu gleb najwyższych klas I-III
Wygoda - miejscowości	miejscowości w Gminie Czernikowo	Koncepcja rozwoju przestrzeni inwestycyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego:	
System przyrodniczy			Gminy wymagające wsparcia do tworzenia przestrzeni inwestycyjnej o znaczeniu lokalnym
	obszary szczególnie cenne przyrodniczo i krajobrazowo*	Obszary Strategicznej interwencji zidentyfikowane na poziomie regionalnym	
*W ramach obszarów szczególnie cennych przyrodniczo i krajobrazowo pozostają: - Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej - Obszar Natura 2000 Włocławska Dolina Wisły (PLH040039) - Obszar Natura 2000 Nieszawska Dolina Wisły (PLH040012) - Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły (PLB04003) - Użytek ekologiczny Zielona Kępa (PL.ZIPOP.1393.UE.0415032.1789)			OSI „Miejski obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia”
		Założenia polityki terytorialnej województwa	
			przynależność do OPPT Torunia (IV poziom)
System transportowy			przynależność do MOF Torunia (II poziom)
	 Droga krajowa nr 10 - infrastruktura transportowa obsługująca kluczowe zewnętrzne relacje transportowe województwa		obszar gminy w granicach Stolecznego Obszaru Rozwojowego (I poziom)
	linia kolejowa nr 27	Projekty kluczowe	
	Międzynarodowa Droga Wodna E40 (do rozbudowy) – infrastruktura transportowa planowana do obsługi kluczowych zewnętrznych relacji transportowych województwa		Projekt kluczowy nr 435. Budowa S10 (dwa z czterech rozważanych wariantów replikacyjnych przebiegają przez obszar Gminy Czernikowo)
	Linia kolejowa nr 5 – (w trakcie projektowania) - infrastruktura transportowa planowana do obsługi kluczowych zewnętrznych relacji transportowych województwa w ramach CPK		Projekt kluczowy nr 459. Przebudowa linii kolejowej nr 27
	droga wojewódzka nr 566 (DW566)		Projekt kluczowy nr 428. Stopień wody Siarzewo
			Projekt kluczowy nr 429. Budowa drogi dojazdowej od przeprawy na stopniu wodnym Siarzewo w kierunku drogi krajowej nr 10

Źródło: opracowanie własne

3.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Zgodnie ze zapisami Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+ poniżej przedstawiono ustalenia szczególnie istotne dla kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, dotyczące rozwoju Gminy w najbliższej dekadzie oraz pozwalające we właściwy sposób określić rolę i znaczenie gminy w rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.

KLUCZOWE PROJEKTY „STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO 2030 ROKU – STRATEGIA PRZYSPIESZENIA 2030+”

W poniższej tabeli wykazano kluczowe projekty „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”, których realizacja dotyczy Gminy Czernikowo.

Tabela 14. Kluczowe projekty „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”, których realizacja dotyczy może Gminy Czernikowo

Nr projektu	Nazwa	Charakterystyka	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
428	„Stopień wodny Siarzewo”	Projekt zakłada budowę kolejnego stopnia wodnego, w Siarzewie, na 708 kilometrze Wisły. Celem inwestycji jest produkcja energii (hydroelektrownia o mocy ok. 80MW), zwiększenie dużej retencji w rejonie Kujaw, wyeliminowanie zjawiska przyspieszonej erozji dennej dolnej Wisły, poprawa bezpieczeństwa zapory we Włocławku, zmniejszenie ryzyka powodziowego w regionie, stworzenie możliwości dla rozwoju transportu śródlądowego. Dodatkowo powstanie kolejna przeprawa przez Wisłę.	Zadanie administracji rządowej
429	Budowa drogi dojazdowej od przeprawy na stopniu wodnym Siarzewo w kierunku do drogi krajowej nr 10	Przeprawa drogowa na stopniu wodnym Siarzewo projektowana jest i będzie sfinansowana wyłącznie na koronie stopnia i włączona po lewej – zachodniej stronie Wisły do drogi powiatowej Ciechocinek – Nieszawa. Po prawej – wschodniej nie przewiduje się jej kontynuacji. Zasadnym jest wykonanie połączenia od przeprawy na stopniu do drogi krajowej nr 10.	Zadanie Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
435	Budowa S10	Budowa drogi w klasie S, która przebiegać będzie przez cztery województwa – zachodniopomorskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie i mazowieckie, łącząc ze stolicą kraju ośrodki stołeczne województw – Bydgoszcz, Toruń i Szczecin, ze szczególnym (priorytetowym) uwzględnieniem odcinka	Zadanie administracji rządowej

		Bydgoszcz – Toruń. Inwestycja ma na celu poprawę dostępności międzyregionalnej, usprawnienie ruchu oraz zwiększenie bezpieczeństwa.	
459	Przebudowa linii kolejowej nr 27	Modernizacja linii kolejowej nr 27 wraz z elektryfikacją na odcinku Toruń Wschodni – Sierpc z infrastrukturą przystankową	Zadanie administracji rządowej

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

ELEMENTY INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ OBSŁUGUJĄCYCH I PLANOWANYCH DO OBSŁUGIWANIA KLUCZOWYCH ZEWNĘTRZNYCH RELACJI TRANSPORTOWYCH WOJEWÓDZTWA

Uwarunkowania i ustalenia modelu przestrzenno-funkcjonalnego województwa kujawsko-pomorskiego wskazują gminę Czernikowo, jako ważny strategicznie obszar, przez który przebiega, jak również planowany jest przebieg ważnych **elementów infrastruktury transportowej obsługujących i planowanych do obsługi kluczowych zewnętrznych relacji transportowych województwa**, w tym Międzynarodowej Drogi Wodnej E40 i Linii Kolei Dużych Prędkości nr 5 w ramach Centralnego Portu Komunikacyjnego. Centralny Port Komunikacyjny, tj. linia nr 5 pozostaje jednym z kluczowych elementów sieci transportowej województwa, służąc osiągnięciu najważniejszych celów podróży, w tym transportu pasażerskiego i towarowego. CPK jest jednym z podstawowych kierunków obsługi województwa kujawsko-pomorskiego, zaś optymalnym obecnie przebiegiem linii nr 5 uznawana jest relacja Warszawa- CPK- Płock-Włocławek, Inowrocław-Bydgoszcz/Toruń-Grudziądz-Gdańsk. Model przestrzenno-funkcjonalny przedstawia przebieg linii nr 5 przez obszar północno-wschodniej części Gminy Czernikowo. Szczególne znaczenie nadawane jest również działaniom na rzecz użegłownienia rzek.

Międzynarodowa Droga Wodna E40, której przebieg obejmuje południową część Gminy Czernikowo w osi Wisły, również ujęty został jako kluczowy element zewnętrznych relacji transportowych województwa. Droga wodna ma znaczenie transportowe w ujęciu międzynarodowym, pozwalając na połączenie z Trójmiastem (ośrodkiem miejskim i portem), a dalej ze Skandynawią i Azją Południowo-Wschodnią (jedynie w ujęciu towarowym), jak również z Centralnym Portem Komunikacyjnym. Bezpośrednio z MDW40 związany jest stopień wodny Siarzewo.

Poza planowanymi elementami, przez obszar Gminy przebiega droga krajowa nr 10, będąca elementem infrastruktury obsługującym obecnie relacje zewnętrzne województwa. Droga ta pozostaje ważnym elementem infrastruktury drogowej Gminy, województwa oraz kraju, dlatego ujęta została w Strategii Przyspieszenia 2030+ jako skierowana do przebudowy na odcinku Toruń- Płońsk.

W granicach administracyjnych gminy Czernikowo znajdują się dwa z czterech wariantów planowanej drogi ekspresowej S10, przy czym jej priorytetowe założenia obejmują realizację odcinka pomiędzy stolicami województwa, tj. między Toruniem, a Bydgoszczą, jednak jej przedłużeniem będzie odcinek przebiegający przez Gminę Czernikowo. Droga S10 obsługiwać będzie relacje krajowe w kierunku Szczecina, Europy Zachodniej czy Centralnego Portu Komunikacyjnego, oraz relacje międzynarodowe w kierunku krajów bałkańskich, Ukrainy i Węgier.

KONCEPCJA ROZWOJU PRZESTRZENI INWESTYCYJNYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO:

Gmina Czernikowo sklasyfikowana została w strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego jako **gmina wymagająca wsparcia w zakresie tworzenia przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym**. Obszar województwa kujawsko-pomorskiego charakteryzuje się zmiennymi i różniącymi poszczególne jednostki strukturalne warunkami i predyspozycjami fizyczno-geograficznymi, istotnymi z punktu widzenia wyznaczania terenów inwestycyjnych. Obszar charakteryzuje się również różną atrakcyjnością dla realizacji inwestycji, co zależne jest od szczególnych uwarunkowań, wśród których upatruje się m.in. dostępności ciągów komunikacyjnych i transportowych, dostępności terenów przeznaczonych pod inwestycję, czy aktywności przedsiębiorczej mieszkańców.

Na terenie województwa w tym zakresie wyróżnia się trzy kategorie gmin pod względem potrzeby i charakteru wsparcia rozwoju terenów inwestycyjnych:

- gminy, w których są dostępne lub są możliwe do wskazania tereny inwestycyjne o skali wielkoprzestrzennej,
- gminy w których są dostępne tereny o znaczeniu lokalnym,
- gminy, w których należy dążyć do utworzenia terenów o znaczeniu lokalnym

Gmina Czernikowo została zakwalifikowana do kategorii gmin, w których należy dążyć do utworzenia terenów o znaczeniu lokalnym. Zagadnienie to prezentuje poniższa mapa.

Mapa 8. Położenie Gminy Czernikowo na tle koncepcji rozwoju przestrzeni inwestycyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+”

KLUCZOWE ELEMENTY BUDUJĄCE POTENCJAŁ PONADREGIONALNY I PRZEWAGI KONKURENCYJNE WOJEWÓDZTWA:

Model funkcjonalno-przestrzenny rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego wskazuje na miejsca, obiekty i dziedziny rozwoju specyficzne dla województwa, a przez to szczególnie istotne dla jego rozwoju. Jednym z elementów uznanych za kluczowy do budowania potencjału ponadregionalnego i przewagi konkurencyjnej województwa są obszary zasobu gleb najwyższych klas. Gminy, na terenie których występują takie obszary zostały przedstawione w „Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko – pomorskiego” (rys. 41a, s. 103) – zgodnie z tym modelem także na terenie **Gminy Czernikowo wybrane obszary zostały uznane za obszar zasobu gleb najwyższych klas**, a więc obszarów koncentracji kluczowego zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Obszary charakteryzujące się glebami najwyższych klas obejmują północną część gminy. Zagadnienie w ujęciu gminnym ujęto w rozdziale 3.1. niniejszej strategii, na mapie nr 6.

ZAŁOŻENIA POLITYKI TERYTORIALNEJ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Istotnym zagadnieniem z punktu rozwoju lokalnego Gminy Czernikowo jest również ujęcie jej w strukturach funkcjonalnych dotyczących sposobu prowadzenia polityki terytorialnej w województwie kujawsko-pomorskim. Zarówno na szczeblu gminnym, powiatowym, jak i regionalnym województwo bazować będzie na zasadach partnerstwa, współpracy i realizacji wspólnych celów rozwojowych danych obszarów. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego ujmuje wykaz obszarów prowadzenia polityki terytorialnej (OPPT) na bazie hierarchicznych sieci osadniczych, wskazując na poziomy I – IV.

Mapa 9. Gmina Czernikowo ujęta w ramach poziomów polityki terytorialnej (dla poziomów I-IV) oraz obszarów prowadzenia polityki terytorialnej w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+”

Zgodnie z powyższą mapą, Gmina Czernikowo ujęta jest w ramach:

- poziomu I – Stołecznego Obszaru Rozwojowego,
- poziomu II – obszar Gminy, będącej członkiem Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia (MOF Torunia),
- poziomu IV – obszaru związanego z miastem powiatowym, w ramach Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Torunia (OPPT Torunia).

KIERUNKI KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE CZERNIKOWO

Podstawowy zarys i kierunki zagospodarowania gminy wyznacza

- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czernikowo** przyjętego Uchwałą Nr XXII/140/2001 Rady Gminy Czernikowo z dnia 04 lipca 2001 r., a następnie zmienione uchwałą nr XXV/182/2013 Rady Gminy Czernikowo z dnia 27 września 2013 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czernikowo w zakresie obejmującym dwa wybrane obszary tj. wieś, Czernikowo i część wsi Wygoda**, został uchwalony przez Radę Gminy Czernikowo Uchwałą nr XXIX/206/2006 z dnia 12 lipca 2006 r., a następnie zmieniony uchwałą nr XIX/145/2012 Rady Gminy Czernikowo z dnia 28 grudnia 2012 roku w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów położonych w miejscowości Czernikowo i Wygoda (Dz. U. Woj. Kujawsko-Pomorskiego nr 141, poz. 2014).

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej Gminy Czernikowo opracowano na podstawie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Do głównych kierunków działań i rekomendacji kreujących politykę przestrzenną Gminy Czernikowo należą:

- zapewnienie wysokiej jakości funkcjonowania usług publicznych, zapewniając powszechny i łatwy dostęp wraz z podejmowaniem i dostosowywaniem oferty usług do postępujących zmian demograficznych,
- rozwój infrastruktury technicznej, zapewniającej powszechną obsługę, wysokie standardy i pewność działania, w tym infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, wraz z szerokopasmowym internetem,
- rozwój sieci dróg na terenie gminy, poprzez rozbudowę sieci, budowę nowych dróg, jak też sukcesywne podnoszenie ich standardu technicznego, zapewniając dostępność do każdej z miejscowości oraz ułatwienie przemieszczania wewnątrz gminy, jak również w relacji z ważnymi ośrodkami miejskimi,
- działania na rzecz rozwoju gospodarczego, w tym wyznaczanie terenów pod rozwój inwestycji gospodarczych,
- ochrona najcenniejszych walorów endogenicznych regionu, obszarów przekształconych i zdegradowanych, wykorzystywanie gospodarcze środowiska przy uwzględnieniu równowagi pomiędzy potencjałem przyrodniczym, odpornością na antropopresję, a możliwością gospodarczej eksploatacji.

Właściwe funkcjonowanie Gminy uwarunkowane jest rozwojem podstawowych funkcji, przy zachowaniu poszanowania i ochrony dla środowiska przyrodniczego i kulturowego. Zgodnie z utrwaloną funkcjonalnością:

- **głównym ośrodkiem o charakterze i funkcjonalności administracyjno-usługowej** dla mieszkańców jest miejscowość, w której Gmina ma swoją siedzibę – Czernikowo (ośrodek lokalny),
- **ośrodkami wiejskimi wspomagającymi miejscowość gminną w pełnieniu funkcji mieszkaniowo-usługowej** są miejscowości: Steklin, Osówka, Witowąż, Stelinek, Czernikówko, Makowiska, Mazowsze, Liciszewy, Zimny Zdrój i Skwirynowo.

- **ośrodkami wskazanymi do rozwoju funkcji rekreacyjnej** są przede wszystkim: Kijaszkowo, Steklinek, Liciszewy i Osówka,
- **miejscościami mającymi najbardziej dogodne warunki do rozwoju działalności produkcyjno-usługowej** są przede wszystkim Czernikowo, Steklin i Witowąż,

W ramach struktury przestrzennej Gminy wyznaczono jednostki planistyczne, porządkujące funkcjonalność przestrzenną. Jednostki planistyczne wyznaczone zostały z uwagi na możliwości inwestycyjne, jak i nieinwestycyjne. Wśród jednostek planistycznych, Studium wyróżnia:

- jednostka planistyczna W1 – wielofunkcyjna mieszkaniowo-usługowo-produkcyjna,
- jednostka planistyczna W2 – rekreacyjno-wypoczynkowo-mieszkaniowa,
- jednostka planistyczna W3 – mieszkaniowo-usługowa,
- jednostka planistyczna RO – rolniczo-osadnicza,
- jednostka planistyczna E – ekologiczno-leśna

W zakresie kierunków zagospodarowania przestrzennego wyznaczonych stref wskazano ustalenia i rekomendacje zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 15. Ustalenia i rekomendacje (kierunki) kształtowania polityki przestrzennej Gminy Czernikowo

Jednostka planistyczna	Ustalenia i rekomendacje (kierunki) kształtowania polityki przestrzennej
W1 – wielofunkcyjna mieszkaniowo-usługowo-produkcyjna	Jednostka planistyczna obejmuje miejscowość gminną Czernikowo wraz terenami bezpośrednio przyległymi. W ramach jednostki przewidziano zagospodarowanie na funkcje: — mieszkaniowe, — mieszkaniowo-usługowe, — handlowe, — produkcyjno-usługowe, — sportowo-rekreacyjne. Jest to jednostka w której, koncentrują się usługi publiczne, realizowane w ramach zadań własnych Gminy Czernikowo. W ramach jednostki planistycznej możliwe jest ustalanie lokalizacji dla usług nieuciążliwych, w tym handlu, jako zabudowy wolnostojącej na wydzielonych działkach, realizację zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej o wysokości do czterech kondygnacji. W obszarze zabudowy produkcyjno-usługowej możliwe jest lokalizowanie przedsięwzięć mogących zawsze znacząco i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, pod warunkiem, iż uciążliwość będzie odczuwana wyłącznie w granicach własności inwestora i nie w bezpośrednim sąsiedztwie chronionej zabudowy mieszkaniowej. Tereny rolne mogą podlegać przekształceniom na cele mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe i usługowe, istotne są zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i podłączenia wszystkich posesji do sieci. Z uwagi na znaczną zabudowę konieczne jest realizowanie zadań związanych z likwidacją źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne, niskoemisyjne lub bezemisyjne. W ramach zachowania spójności komunikacyjnej, konieczne jest także przebudowanie i dostosowanie sieci dróg na terenie jednostki planistycznej. Dla jednostki ustalono zakaz lokalizowania elektrowni wiatrowych.
W2 – rekreacyjno-wypoczynkowo-mieszkaniowa	Wyznaczono trzy jednostki obejmujące tereny położone w miejscowościach: Steklinek, Liciszewy i Mazowsze nad jeziorami Steklin, Kijaszkowskim i Liciszewskim. Dla obszaru wyznaczono zakazy związane z: — wprowadzaniem ścieków do wód i ziemi,

	— gromadzeniem ścieków i odchodów zwierzęcych, środków chemicznych i innych substancji i materiałów, mogących zanieczyścić wody, — prowadzenie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów wraz z ich składowaniem, — myciem pojazdów. Ustalenia przestrzenne przewidują możliwość lokalizacji usług nieuciążliwych, w tym jako zabudowy usługowej wolnostojącej na wydzielonych działkach związanych z obsługą mieszkańców. Tereny rolne mogą podlegać przekształceniom na cele mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe i usługowe, istotne są zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i podłączenia wszystkich posesji do sieci. Z uwagi na znaczną zabudowę konieczne jest realizowanie zadań związanych z likwidacją źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne, niskoemisyjne lub bezemisyjne. W ramach zachowania spójności komunikacyjnej, konieczne jest także przebudowanie i dostosowanie sieci dróg na terenie jednostki planistycznej Dla jednostki ustalono zakaz lokalizowania elektrowni wiatrowych
W3 – mieszkaniowo-usługowa	W ramach jednostki planistycznej wyróżnia się tereny położone w miejscowościach: Liciszewy, Mazowsze, Steklin, Makowiska, Osówka, Czernikówko, Zimny Zdrój, Skwirynowo – Pokrzywno. W ramach jednostki planistycznej możliwe jest ustalanie lokalizacji dla usług nieuciążliwych, w tym handlu, jako zabudowy wolnostojącej na wydzielonych działkach. W przypadku lokalizowania zabudowy mieszkaniowej w granicach obszarów objętych formami ochrony przyrody konieczne jest uwzględnienie przepisów właściwych dla tych obszarów. Tereny rolne mogą podlegać przekształceniom na cele mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe i usługowe, istotne są zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i podłączenia wszystkich posesji do sieci. Z uwagi na znaczną zabudowę konieczne jest realizowanie zadań związanych z likwidacją źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne, niskoemisyjne lub bezemisyjne. W ramach zachowania spójności komunikacyjnej, konieczne jest także przebudowanie i dostosowanie sieci dróg na terenie jednostki planistycznej. Dla jednostki ustalono zakaz lokalizowania elektrowni wiatrowych
RO – rolniczo-osadnicza	Jednostka planistyczna obejmuje tereny rolniczo – osadnicze położone w północnej części gminy. Część jednostki, na południe od linii kolejowej położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej. W obrębie jednostki ustalono następujące rodzaje działalności: — wysokotowarowe rolnictwo z promocją produkcji rolnej przyjaznej środowisku, — rolnictwo ekologiczne, — zabudowa zagrodowa — zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna na wydzielonych działkach w ramach istniejącego zagospodarowania miejscowości oraz poprzez kontynuację istniejącej zabudowy miejscowości, — zabudowa agroturystyczna, — usługi podstawowe – głównie dla obsługi mieszkańców, oraz związane z kompleksową obsługą rolnictwa, — składy, magazyny i obiekty przechowalnicze, — rozwój przemysłu rolno – spożywczego, — prowadzenie działalności gospodarczej w ramach gospodarstw rolnych i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, — komunikacja i infrastruktura techniczna, — ochrona środowiska przyrodniczego.

	W zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną przewiduje się ochronę gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych. Dopuszcza się również lokalizację usług nieuciążliwych dla środowiska oraz wprowadzanie nowej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej z obsługą komunikacyjną. Grunty o niskich klasach bonitacyjnych przeznaczone są pod zalesianie i zadrzewianie. Dopuszcza się zadania związane z likwidacją źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne, niskoemisyjne lub bezemisyjne. Dla przedmiotowej jednostki ustalono dopuszczenie lokalizacji instalacji do produkcji odnawialnych źródeł energii (w tym budowę systemów fotowoltaicznych), z wykluczeniem lokalizacji nowych elektrowni wiatrowych.
E – ekologiczno-leśna	Jednostka planistyczna obejmuje południowo – zachodnią i zachodnią część gminy położoną w całości w obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej. W jednostce tej zlokalizowane są także obszary Natura 2000. W części jednostki istnieje fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 141. Charakterystyczną dla jednostki jest zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa jednorodzinna, usługowa, rekreacyjna oraz istniejące zagospodarowanie z zakresu infrastruktury technicznej i transportu. W obrębie jednostki możliwe jest realizowanie następujących rodzajów działalności: — rolnictwo z promocją produkcji rolnej przyjaznej środowisku, — rolnictwo ekologiczne, — zabudowa zagrodowa, — zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, która powinna być objęta wymogiem zagospodarowania terenu z co najmniej 70% udziałem powierzchni biologicznie czynnej, — zabudowa rekreacyjna i agroturystyczna, — usługi podstawowe – głównie dla obsługi mieszkańców, oraz związane z kompleksową obsługą rolnictwa, — prowadzenie działalności gospodarczej w ramach gospodarstw rolnych i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, — powierzchniowa eksploatacja kruszywa, — komunikacja i infrastruktura techniczna, — ochrona środowiska przyrodniczego. W jednostce planowana jest realizacja stopnia wodnego na Wiśle. Wprowadza się zakaz lokalizacji elektrowni wiatrowych jak i innych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których wymagane jest przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko z dopuszczeniem eksploatacji kruszywa naturalnego. Dopuszcza się realizację systemów fotowoltaicznych, które zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213 poz. 1397 z późn. zm.) nie są zaliczane do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czernikowo zmienionego uchwałą nr XXV/182/2013 Rady Gminy Czernikowo z dnia 27 września 2013 roku w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Powyżej wskazane jednostki funkcjonalne, zgodnie z pełnionymi funkcjami podzielone zostały na poszczególne tereny funkcjonalne, z uwzględnieniem zależności inwestycyjnych i nieinwestycyjnych. Wyróżniono:

I. tereny inwestycyjne rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej, mieszkaniowej, wielorodzinnej i jednorodzinnej oraz zagrodowej:

- MU – zabudowa mieszkaniowo-usługowa, w tym mieszkaniowa wielorodzinna, obejmujące największe miejscowości, w których dalszy rozwój zabudowy służyć będzie koncentracji zagospodarowania i koncentracji ludności, położone wzdłuż głównych dróg.
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa

II. tereny inwestycyjne rozwoju działalności produkcyjno-usługowej:

- PU – zabudowa produkcyjno-usługowa, skupiona głównie w ramach jednostki planistycznej W1

III. tereny inwestycyjne rozwoju działalności usługowej:

- U – zabudowa usługowa, w której działalność usługowa uciążliwa, prowadzona może być wyłącznie w wyznaczonych terenach produkcyjno-usługowych, zaś działalność nieuciążliwa w terenach mieszkaniowo- usługowych oraz w zabudowie mieszkaniowej rodzinnej i zagrodowej.

IV. tereny inwestycyjne rozwoju infrastruktury technicznej

- W – tereny gminnych ujęć wody,
- K – gminna oczyszczalnia ścieków,
- O – gminne składowisko odpadów,
- EW – tereny elektrowni wiatrowych

V. tereny potencjalnych lokalizacji stopnia wodnego na Wiśle z hydroelektrownią

VI. tereny pozostałe

- US – tereny usług sportu,
- UT – tereny zabudowy rekreacyjno-wypoczynkowej,
- ZC – tereny cmentarzy,
- ZP – tereny zieleni urządzonej (w tym parki dworskie),
- ZL – lasy (w tym lasy glebochronne i wodochronne), ZLd – dolesienia,
- UE - użytki ekologiczne

VII. tereny wód powierzchniowych (jeziora i cieki)

- EL – ciągi ekologiczne o znaczeniu lokalnym,

VIII. tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi

- wystąpienie obszarów szczególnie narażonych na wystąpienie powodzi dotyczy terenów wyspy Zielonej Kępy oraz bezpośredniego nabrzeża rzeki Wisły – obszar nie są zamieszkałe, są niezabudowane dlatego nie wskazuje się bezpośredniego zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi.

IX. tereny potencjalnie narażone na osuwanie się mas ziemnych

- PG – tereny powierzchniowej eksploatacji złóż.

Zgodnie z zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czernikowo oraz obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, Gmina Czernikowo ukazana jest jako obszar posiadający wiele walorów w zakresie systemu osadniczego, sieci transportowej i komunikacyjnej, obszaru gospodarczego, dla którego zarówno zapisy aktów prawa miejscowego, jak i Strategii wojewódzkiej wskazują potencjał do rozwoju przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym. Podział jednostek planistycznych i ich terenów funkcjonalnych uzależniony jest od możliwości, jakimi dysponuje dany obszar, jak również ukształtowaną już strukturą osiedleńczą,

sferą gospodarczą i rolniczą - uwarunkowaną żyznością i przydatnością gleb, jak również istotnymi walorami krajobrazowymi, w tym rozległymi formami ochrony przyrody.

3.3. Obszary strategicznej interwencji (OSI)

Obszar strategicznej interwencji (OSI) definiuje się jako obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych, lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne. Obszarami strategicznej interwencji mają być te obszary, do których skierowane mają być polityka rozwoju, tak by wywołać określone zmiany.

OSI wyznaczone są zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym oraz lokalnym. Kluczowymi obszarami problemowymi z punktu widzenia rozwoju kraju są:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- Śląsk,
- Polska Wschodnia.

Na poziomie regionalnym obszary strategicznej interwencji wyznacza samorząd województwa na podstawie przeprowadzonej diagnozy i wyciągniętych na jej podstawie wniosków, jak również zidentyfikowanych potrzeb i zgodnie z posiadaną wiedzą.

Obowiązkowym elementem strategii rozwoju gminy jest wskazanie OSI określonych w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań, które dotyczą terytorium gminy. Na poziomie lokalnym wyznaczenie OSI jest fakultatywne.

Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa wraz z zakresem planowanych działań

Obowiązująca Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego została przyjęta Uchwałą nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+. W Strategii zdefiniowano obszary objęte strategiczną interwencją w województwie kujawsko-pomorskim, uwzględniające również OSI wyznaczone dla województwa na poziomie krajowym.

Obszary objęte strategiczną interwencją w województwie kujawsko-pomorskim to:

1. Zidentyfikowane na poziomie krajowym, wobec których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzi Rada Ministrów RP to:
 - miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
 - obszary zagrożone trwałą marginalizacją.
2. Obszary Strategicznej Interwencji wskazywane w polityce regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego do realizacji w okresie do roku 2030, dla których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzi Samorząd Województwa to:

- Miejski obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia,
 - Miejski obszar funkcjonalny Włocławka,
 - Miejski obszar funkcjonalny Grudziądz,
 - Miejski obszar funkcjonalny Inowrocławia,
 - OSI gmin wykazujących negatywną sytuację społeczno-gospodarczą,
 - OSI obszarów cechujących się skrajnym niedoborem wody dla rolnictwa,
 - OSI obszarów peryferyjności transportowej,
3. Zidentyfikowane na poziomie wojewódzkim, wobec których politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzą organy administracji rządowej:
- obszar przemysłowego wielkoobszarowego skażenia środowiska.

Zgodnie ze wskazanymi obszarami strategicznej interwencji, Gmina Czernikowo przynależy do OSI na poziomie regionalnym, w tym do:

— **OSI Miejski obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia**

Na potrzeby prowadzenia polityki terytorialnej, w tym zawiązywania partnerstwa ZIT, gmina została zaliczona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia (który w klasyfikacji Obszarów Strategicznej Interwencji zalicza się do Miejskiego obszaru funkcjonalnego Bydgoszczy i Torunia. Miejski obszar funkcjonalny Torunia i Miejski obszar funkcjonalny Bydgoszczy przynależą do jednego obszaru strategicznej interwencji, do którego należy Gmina Czernikowo, tj. OSI Miejski obszar funkcjonalny Bydgoszczy i Torunia.

Obszary strategicznej interwencji na poziomie lokalnym

Wyznaczenie OSI na poziomie lokalnym ma charakter fakultatywny i jest należącą do władz danej gminy. Potrzeba wyznaczenia OSI na poziomie lokalnym zależy od uwarunkowań i sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej, jak również od określonych założeń strategicznych. Ocena celowości wyznaczenia takiego obszaru jest oceniana indywidualnie. Przykładem gminnego OSI mogą być:

- obszar rewitalizacji wyznaczony w ramach obszaru zdegradowanego w gminie,
- obszar określony pod strefę aktywności gospodarczej lub inwestycyjnej,
- nowe centrum miejscowości,
- obszar występowania/wydobywania surowców naturalnych,
- zbiornik wodny, np. po wyrobiskach kopalnianych, wraz z otoczeniem gospodarowanym w kierunku strefy rekreacji i sportu,
- określony obszar krajobrazu kulturowego oraz wyróżniające się krajobrazowo tereny z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Analiza uwarunkowań i sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej Gminy Czernikowo wykazała brak konieczności wyznaczania na obszarze Gminy obszarów strategicznej interwencji na poziomie lokalnym.

4. System realizacji strategii oraz wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

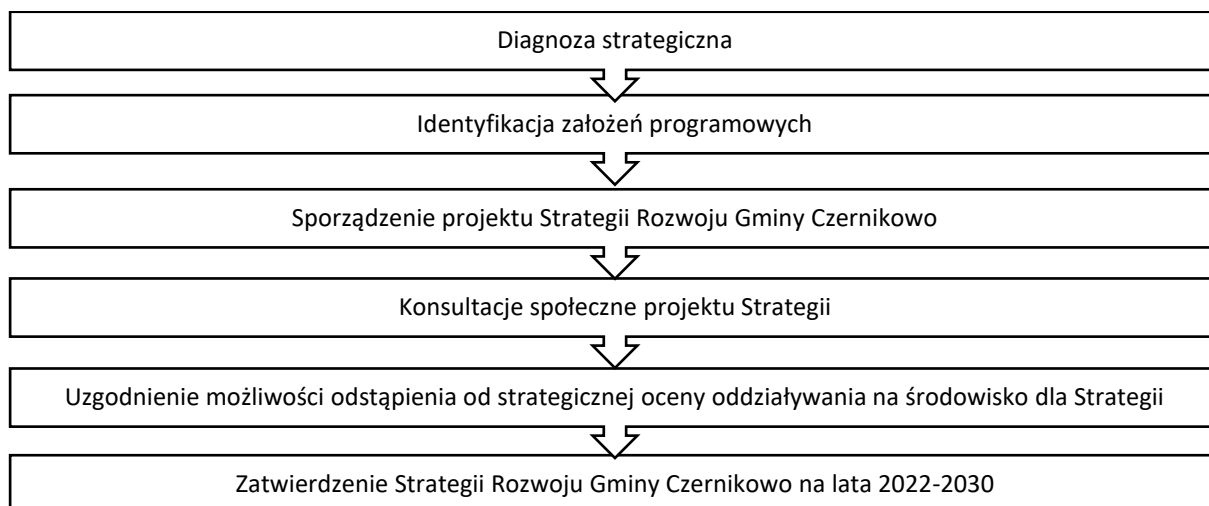
4.1. Proces opracowania - przygotowanie i przyjęcie Programu Rozwoju

Na bazie art. 10e ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, 1834), Gmina może opracować strategię rozwoju, która zgodnie z kolejnymi ustępami tego przepisu prawnego, powinna odpowiadać założeniom dokumentu strategicznego wyższego szczebla, w tym przypadku strategii wojewódzkiej. Jako podstawę prawną dla opracowania i późniejszego przyjęcia niniejszej Strategii, poza wskazanym przepisem prawnym, przyjęto art. 3 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057).

Proces realizacji zadania związanego z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030 odbywa się zgodnie z ustaloną metodyką i w oparciu o powszechnie przyjmowane zasady odnoszące się do zasad konsensusu społeczności lokalnej, otwartości strategii, zgodności horyzontalnej, zgodności wewnętrznej oraz polityk i zasad wspólnotowych, ujmujących politykę równości szans, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju. Przyjęte założenia strategiczne pozostają efektem konsensusu społecznego, zrealizowanego w porozumieniu z partnerami społecznymi, z mieszkańcami Gminy. Naczelną zasadą rozwoju lokalnego jest zrównoważony rozwój, charakteryzujący się postępowym rozwojem w każdej sferze życia i rozwoju Gminy, z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego i zachowania zasobów dla kolejnych pokoleń.

Metodologia opracowania Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030 oparta jest o następujące etapy:

Schemat 1. Etapy opracowania Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030

Źródło: opracowanie własne

4.2. Odpowiedzialność za realizację strategii rozwoju

W celu zwiększenia powodzenia procesu wdrożenia strategii, w jej realizacji powinny być zaangażowane podmioty mogące mieć realny wpływ na uzyskanie oczekiwanych rezultatów. Ważnym

aspektem jest rozwój i/lub nawiązywanie współpracy trójstronnej, a więc reprezentującej sektor publiczny, sektor prywatny (biznesowy) oraz sektor społeczny (m.in. organizacje pozarządowe, mieszkańcy, osoby reprezentujące różne grupy społeczne itd.).

Z punktu widzenia struktury instytucjonalnej wdrażania strategii, jej ewaluacji oraz aktualizacji, zaangażowane podmioty to podmioty reprezentujące władze publiczne i podmioty oraz jednostki wspomagające ich prace. Podmiotami odpowiedzialnymi i zaangażowanymi we wdrażanie Strategii, w tym monitoring, ewaluację oraz aktualizację będzie Wójt Gminy, Rada Gminy, komórki organizacyjne i odpowiadające bezpośrednio za realizację przynależnych im zadań oraz inne jednostki organizacyjne Urzędu Gminy Czernikowo, jak również partnerzy zewnętrzni.

Role podmiotów zaangażowanych w proces zarządzania wdrażaniem Strategii przedstawiają się następująco:

- I. **Wójt Gminy** – jako organ wykonawczy, odpowiada za stymulowanie i koordynowanie działań podejmowanych przez podmioty uczestniczące w realizacji Strategii, jak również organizowanie zasobów niezbędnych do wdrażania poszczególnych działań i osiągania zakładanych celów;
- II. **Rada Gminy** – organ uchwałodawczy, stanowiący wsparcie merytoryczne w zakresie podejmowanych decyzji mających przyczynić się do osiągnięcia przyjętych założeń oraz celów strategicznych;
- III. **Podmiot zarządzający procesem wdrażania Strategii umiejscowiony w strukturach Urzędu Gminy** (np. osoba, komórka organizacyjna, zespół) - odpowiadający za koordynację wdrażania założeń Strategii, w tym za integrowanie i rozwijanie partnerstwa, poszukiwanie nowych źródeł finansowania Strategii, monitoring, ewaluację i aktualizowanie założeń Strategii, zapewnienie działań informacyjno-promocyjnych. Podmiotem tym będzie w znacznej mierze Referat Inwestycyjno-Promocyjny Urzędu Gminy w Czernikowie.
- IV. **Komórki urzędu i jednostki organizacyjne** – w realizację poszczególnych działań, w zależności od tematyki zaangażowane będą również inne komórki i jednostki Gminy, które będą stanowiły wsparcie merytoryczne i organizacyjne;
- V. **Partnerzy** – podmioty reprezentujące różnorodne środowiska uczestniczące i wspierające wdrażanie poszczególnych działań.

W poniższej tabeli przedstawiono ramy realizacyjno–organizacyjne dla wdrażania założeń strategicznych wyznaczonych na lata 2022-2030 dla Gminy Czernikowo.

Tabela 16. Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie, w tym realizację i monitoring wykonania Strategii

Cel strategiczny	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny I. Wysoka jakość życia oraz aktywne i zintegrowane społeczeństwo	Referat Inwestycyjno–Promocyjny, Stanowisko ds. Obsługi Rady Gminy, jednostek Pomocniczych, Kultury, Sportu i Turystyki,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Dyrektorzy placówek oświatowych, działających na obszarze Gminy Czernikowo Zespół Obsługi Szkół	Sekretarz Gminy Czernikowo, Referat Inwestycyjno–Promocyjny

	Inne właściwe merytorycznie komórki i jednostki organizacyjne		
Cel strategiczny II. Zrównoważona i silna gospodarka lokalna	Referat Inwestycyjno–Promocyjny, Stanowisko ds. Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Gruntami, Inne właściwe merytorycznie komórki i jednostki organizacyjne	pozostałe komórki Urzędu i jednostki organizacyjne Gminy właściwe merytorycznie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, liderzy społeczni, inne	Sekretarz Gminy Czernikowo, Referat Inwestycyjno–Promocyjny
Cel strategiczny III. Rozwinięta i dostępna infrastruktura, czyste i wysokiej jakości środowisko oraz racjonalne wykorzystywanie zasobów endogenicznych	Referat Inwestycyjno–Promocyjny, Stanowisko do spraw Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Gruntami, Stanowisko ds. Ochrony Środowiska Stanowisko do spraw Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej Inne właściwe merytorycznie komórki i jednostki organizacyjne	Gminny Zakład Komunalny,	Sekretarz Gminy Czernikowo, Referat Inwestycyjno–Promocyjny
Cel strategiczny IV. Efektywna administracja samorządowa zapewniająca sprawne zarządzanie Gminą	Referat Organizacyjny, Stanowisko ds. Informatyki, Inne właściwe merytorycznie komórki i jednostki organizacyjne	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Dyrektorzy placówek oświatowych, działających na obszarze Gminy Czernikowo Zespół Obsługi Szkół Gminny Zakład Komunalny, Pozostałe jednostki organizacyjne i pomocnicze Gminy Czernikowo	Sekretarz Gminy Czernikowo, Referat Inwestycyjno–Promocyjny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr 57/2017 Wójta Gminy Czernikowo z dnia 11 grudnia 2017 r

Instrumenty Strategii Rozwoju

Strategia rozwoju nie stanowi konkretnego planu pracy, ale wyraża intencje, dlatego niezbędne jest więc określenie instrumentów, za pomocą których możliwa będzie zmiana intencji w realne działania urzeczywistniające przyjęte założenia, uwzględniając cele i założenia modelu struktury funkcjonalno – przestrzennej.

W związku z tym, że instrumenty realizacji mogą mieć różną formę, jak również mogą być wykorzystywane wewnątrz struktury instytucjonalno–organizacyjnej Urzędu Gminy, bądź mieć charakter partycypacyjny, poniżej określono katalog możliwych form, ale nie jest to katalog zamknięty. Instrumenty realizacji mogą mieć formę m.in.:

- gminnych strategii sektorowych/branżowych, planów, procedur czy projektów, uszczegóławiających priorytety oraz strategię postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych itp.,
- regulaminów wydziałów, referatów i jednostek, itp.,
- uchwał budżetowych, a także innych dokumentów finansowych, określających krótko- i długookresowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżetów zadaniowych, projektów społecznych realizowanych w ramach funduszy europejskich, ofert dla organizacji pozarządowych, systemu małych grantów dla organizacji pozarządowych, budżetu obywatelskiego, itp.,
- uchwał Rady Gminy Czernikowo i decyzji administracyjnych itp.,
- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, procedur zapewniających udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym itp.,
- inicjatyw społecznych z zakresu edukacji, promocji, konsultacji wewnętrznych, konsultacji społecznych, stron internetowych, profili w mediach społecznościowych, itp.,
- inicjatyw kadrowych, w tym, zespołów zadaniowych, kadry kierowniczej, koordynatorów programów i projektów, liderów lokalnych dobrych praktyk, itd.
- instrumentów koordynacyjnych np. partnerstw lokalnych, regionalnych, krajowych, międzynarodowych, współpracy międzysektorowej (samorządowym, prywatnym i społecznym), uwzględniając również partnerstwo publiczno-prywatne, zespoły zadaniowe i wdrożeniowe itp.
- instrumentów kontrolnych.

4.3. System monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii Rozwoju

Monitoring Strategii

Monitoring Strategii będzie prowadzony w celu sprawdzenia skuteczności podejmowanych działań zdefiniowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych. Monitorowanie postępów wdrażania pozwoli zweryfikować czy Strategia jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami.

Monitoring będzie zatem prowadzony poprzez weryfikację osiąganych rezultatów i odpowiadających im wskaźników, o których informacja będzie pochodziła z poszczególnych zadań. Za prowadzenie monitoringu realizacji strategii, w tym osiąganych rezultatów oraz uzyskiwanych wskaźników odpowiedzialni będą wyznaczeni pracownicy Urzędu Gminy w Czernikowie oraz jego struktur organizacyjnych, zaś nadzór nad działaniami monitoringu będzie sprawował Wójt Gminy Czernikowo.

Sprawozdawczość w ramach monitoringu będzie prowadzona m.in. w formie analizy wskaźnikowej, której wyniki oraz wnioski z niej płynące będą opracowane w formie raportu z monitoringu Strategii, który będzie przedstawiany Wójtowi Gminy oraz Radzie Gminy.

Źródłami danych do monitorowania będą własne dane i informacje, statystyka publiczna (pochodząca m.in. z danych GUS oraz danych gminy i jej jednostek), jak również dane innych podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii, w tym realizatorów i partnerów. Ponadto, dane do monitoringu będą pochodziły również z raportów z realizacji poszczególnych działań, które będą przygotowane przez osobę nadzorującą dane działanie. W tym celu jednostki organizacyjne gminy oraz komórki urzędu odpowiedzialne za realizację danego zadania, przekazują osobie odpowiedzialnej za przygotowanie raportu informację, m.in. o stanie realizacji projektów, uzyskanych wskaźnikach, aktualnych wartościach wskaźników oraz trudnościach i problemach w realizacji zadań, w terminie do końca września.

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy, w tym zrealizowanych wskaźników odbywał się będzie raz na dwa lata.

Oprócz monitoringu zaplanowano również ewaluację, która dostarcza praktycznych wniosków i rekomendacji, które służą udoskonaleniu bieżącej lub przyszłej interwencji. Przewiduje się przeprowadzenie ewaluacji ex-ante, on-going oraz ex-post „Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030”, by zapewnić wysoką jakość działań dzięki zwiększeniu ich adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości.

Po opracowaniu Strategii, a przed jej wdrażaniem przeprowadzona zostanie tzw. ewaluacja uprzednia (ex-ante), w zakresie następujących kryteriów:

- **Trafności** – analizie poddane zostaną adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań względem zdefiniowanych problemów,
- **Przewidywanej skuteczności** – sprawdzenie czy cele wyznaczone w Strategii są możliwe do osiągnięcia poprzez zaproponowane działania, metody ich wdrożenia i zabezpieczone zasoby,
- **Efektywności** – określenie czy suma przeznaczonych zasobów i nakładów finansowych pozwoli na osiągnięcie wyznaczonych celów,
- **Spójności wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu** – zdefiniowanie czy cele, priorytety i działania są spójne oraz czy wykazują spójność również z dokumentami wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Na potrzeby przeprowadzenia ewaluacji ex-ante stosuje się metodę desk research – analizie poddano raporty o stanie gminy, dane ogólnodostępne - dane statystyczne dotyczące jednostki udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny oraz dane zbierane przez poszczególne jednostki gminne.

Ewaluacja on-going przeprowadzona zostanie w okresie obowiązywania strategii (w połowie okresu obowiązywania), natomiast ewaluacja ex-post na koniec 2030 roku. W wyniku przeprowadzenia ewaluacji on-going możliwa będzie ocena poziomu realizacji celów strategicznych oraz kierunków działań. Celem ewaluacji bieżącej jest weryfikacja w jaki sposób założenia i zdefiniowane w strategii cele są realizowane, czy występują zagrożenia dla ich osiągnięcia oraz czy wymagana będzie aktualizacja (korekta/uzupełnienie) opracowania, ponieważ wymagana jest modyfikacja działań lub podmiotów realizujących dane działanie. Jednym ze źródeł danych do ewaluacji on-going będą raporty o stanie gminy – stanowią one podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w realizacji polityk, strategii, programów i uchwał rady gminy. Wykorzystywane będą również dane zbierane przez Urząd Gminy, instytucje gminne, GUS (BDL).

Po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii przeprowadzona zostanie ewaluacja ex-post w formie raportu końcowego zawierającego analizę podjętych działań, efektywności wydatkowania środków finansowych. Raport końcowy ma na celu odpowiedź w jakim stopniu osiągnięte zostały założone cele, do czego służyć będzie m.in. analiza osiągnięcia wskaźników założonych dla działań.

Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy

W związku z tym, że Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem obejmującym okres kilkuletni, niezbędne jest wzięcie pod uwagę, że zmiany będą ulegały zarówno uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne, zmieniały będą się oczekiwania społeczności lokalnej itd. Ponadto w perspektywie kilkuletniej trudno jest przewidzieć z całkowitą pewnością jak będzie kształtował się budżet Gminy i dostępność środków zewnętrznych, wspierających realizację przedsięwzięć strategicznych.

Uwzględniając ww. przesłanki, jak również inne okoliczności trudne obecnie do przewidzenia, ale które mogą pojawić się w przyszłości, oraz wyniki prowadzonego monitoringu i ewaluacji Strategii, możliwe będzie podjęcie decyzji o aktualizacji Strategii.

Strategia będzie mogła podlegać aktualizacji w każdym czasie, gdy będzie to uzasadnione. Koordynacja aktualizacji Strategii będzie należała do Referatu Inwestycyjno-Promocyjnego lub innej komórki i jednostki Urzędu bądź konkretnego pracownika Urzędu Gminy wyznaczonego przez Wójta Gminy. Wprowadzenie aktualizacji będzie wymagało określenia zakresu aktualizacji i uzasadnienia konieczności jej wprowadzenia.

Wyniki przeprowadzonej ewaluacji ex – ante – na moment opracowania projektu Strategii

W trakcie prac nad projektem Strategii oraz na moment opracowania projektu „Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030” przeprowadzono ewaluację ex–ante w celu weryfikacji jej trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności Strategii. Przeprowadzona ewaluacja weryfikuje, czy przyjęte założenia pozwolą uzyskać zakładane efekty przy dostępnych zasobach i instrumentach. Wyniki przeprowadzonej ewaluacji Strategii wskazują, że na moment jej przyjęcia:

- strategia jest spójna pod względem wyznaczonych celów strategicznych i przypisanych im kierunków działań;
- zaplanowane założenia strategiczne zostały sformułowane na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno–gospodarczej i wynikającej z niej wniosków (zidentyfikowanych problemów i niedoborów, jak również zidentyfikowanych potencjałów),
- Gmina Czernikowo dysponuje odpowiednimi zasobami organizacyjno–instytucjonalnymi do wdrożenia działań i podejmowania współpracy wzmacniającej te działania i zapewniające ich skuteczność. Świadcą o tym także dotychczas zrealizowane działania wynikające z obecnej Strategii Rozwoju i planów i programów strategicznych obowiązujących w Gminie,
- zaplanowane ramy realizacyjno–organizacyjne pozwolą na wdrożenie zaplanowanych działań, w tym w ujęciu finansowym – Gmina dysponuje potencjałem finansowym do realizacji działań strategicznych,
- założenia strategiczne, w tym cele i kierunki działań wyznaczone w Strategii są spójne z założeniami dokumentów strategicznych wyższego rzędu, w tym ze „Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego – Strategią Przyspieszenia 2030+”
- w procesie opracowania Strategii uwzględniono udział i opinie społeczeństwa oraz innych interesariuszy, w celu zweryfikowania trafności przyjętych założeń oraz realności ich wdrożenia.

4.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo będą wdrażane z wykorzystaniem różnych instrumentów realizacji m.in. poprzez realizację planów, programów funkcjonujących w Gminie, ze względu na ustawowe obowiązki ich opracowania bądź inicjatywy własne władz samorządowych. Sprawna realizacja założeń strategicznych określonych w niniejszym dokumencie będzie mogła wymagać opracowania (w przypadku braku dokumentów) lub aktualizacji już istniejących dokumentów wykonawczych (ze względu na brak aktualności).

Tabela 17. Korelacja założeń strategicznych niniejszego dokumentu z założeniami pozostałych dokumentów o charakterze strategicznym, istotnych z perspektywy rozwoju lokalnego Gminy

Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi i wytyczne
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czernikowo na lata 2018 - 2022	2018-2022	Dokument aktualny. Założenia wskazane w Strategii Rozwiązywania Problemów pozostają doszczegółowieniem zapisów niniejszej Strategii. Konieczna będzie aktualizacja po 2022 roku pamiętając o zachowaniu spójności dokumentów strategicznych.
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021	2021	Dokument wymagający aktualizacji
Program współpracy Gminy Czernikowo z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2022	2022	Program opracowywany corocznie. Aktualny względem niniejszej Strategii.
Program Rewitalizacji Gminy Czernikowo na lata 2017 – 2023	2017-2023	Dokument aktualny. Jego zapisy precyzują zakres aktywizacji i integracji społecznej i zawodowej wraz z zapewnieniem kompleksowego dostosowania i stworzenia infrastruktury wykorzystywanej na cele społecznie użyteczne.
Lokalny Program Rozwoju Gospodarczego dla Gminy Czernikowo	Przed przyjęciem	Dokument po konsultacjach społecznych, jego zapisy korespondują z innymi dokumentami o charakterze lokalnym.
Program ochrony środowiska dla Gminy Czernikowo na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028	2021-2028	Dokument aktualny. Zapisy korespondują i doszczegółowiają zakres niniejszej Strategii.
Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Czernikowo na lata 2016-2020+	2016-2020+	Dokument aktualny, będzie wymagał aktualizacji bądź ponownego opracowania przy podejmowaniu decyzji o współfinansowaniu inwestycji, dla których zgodność z PGN jest obowiązkowe.

Źródło: opracowanie własne

Przy opracowaniu niniejszej Strategii wzięto ustalenia i uwarunkowania wynikające z dokumentów wyższego rzędu. Przedmiotowa Strategia, zarówno na etapie jej opracowania, jak i każdej dokonywanej zmiany będzie opierała się o założenia najważniejszych dokumentów regulujących ustrój społeczny, gospodarczy, przestrzenny i środowiskowy. Dokument pozostaje zgodny z wytycznymi strategicznymi i planistycznymi, w tym z założeniami m.in.:

- Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. poz. 1841),

- Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Kujawsko–Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024,
- Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Toruńskiego na lata 2021-2025.

Ponadto, założenia strategiczne innych dokumentów, wykazanych w powyższej tabeli, przy każdorazowych zmianach i aktualizacjach, również będą wykazywały zgodność z ustaleniami strategicznymi i planistycznymi.

4.5. Ramy finansowe oraz źródła finansowania strategii rozwoju

Osiągnięcie założonych celów wymaga podjęcia działań inwestycyjnych oraz nieinwestycyjnych, na które niezbędne jest posiadanie środków finansowych. Określając działania strategiczne wzięto pod uwagę możliwości finansowe Gminy Czernikowo, jak również obecne i planowane możliwości pozyskania środków zewnętrznych, w tym bezzwrotnych form wsparcia.

Ramy finansowe realizacji strategii zostały określone w odniesieniu do celu strategicznego. Wskazane wartości mają charakter szacunkowy, gdyż ceny podlegają ciągłej aktualizacji rynkowej i nie ma możliwości dokładnego oszacowania tych wartości, jak również ze względu na długofalowe obowiązywanie Strategii ulegną one dezaktualizacji. Niemniej jednak, ze względu na konieczność oszacowania możliwości wykonania poszczególnych działań konieczne było dokonanie szacunków. Koszty zostały oszacowane na podstawie dotychczasowych doświadczeń samorządu w realizacji zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, jak również informacji na temat potencjalnych źródeł finansowania zewnętrznego.

W poniższej tabeli przedstawiono ramy finansowe oraz źródła finansowania działań w ramach poszczególnych celów.

Tabela 18. Ramy finansowe i źródła finansowania działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo

Cel strategiczny	Kierunki działań	Szacunkowy budżet	Lata realizacji	Źródła finansowania
Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia oraz aktywne i zintegrowane społeczeństwo	I.1.1. Rozwój i doposażenie infrastruktury ukierunkowanej na środowisko seniorów	7 700 000,00	2022-2030	Budżet Gminy Czernikowo, Budżet Państwa, środki UE, inne środki zewnętrzne itd.
	I.2.1. Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego wraz z dostosowaniem oferty wspierającej i opiekuńczej względem osób potrzebujących wsparcia			
	I.3.1. Aktywne działania w zakresie organizowania społeczności lokalnej			
	I.3.2. Modernizacja, doposażenie i rozwój sieci świetlic wiejskich na terenie Gminy Czernikowo			
	I.4.1. Doposażenie i informatyzacja szkół na terenie Gminy Czernikowo			
	I.4.2. Rozwój kształcenia, w tym również zawodowego w Technikum i Branżowej Szkole w Czernikowie			

Cel strategiczny 2. Zrównoważona i silna gospodarka lokalna	II.1.1. Modernizacja infrastruktury na potrzeby rozwoju przedsiębiorczości oraz instytucji otoczenia biznesu (Punkt Obsługi Przedsiębiorców)	250 000,00	2022-2030	Budżet Gminy Czernikowo, Budżet Państwa, środki UE, inne środki zewnętrzne itd.
	II.2.1. Wsparcie działalności rolniczej poprzez promocję istniejących gospodarstw rolnych wraz z popularyzacją rolnictwa ekologicznego			
Cel strategiczny 3. Rozwinięta i dostępna infrastruktura, czyste i wysokiej jakości środowisko oraz racjonalnie wykorzystywane zasoby endogeniczne	III.1.1. Budowa, przebudowa i rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej	48 250 000,00	2022-2030	Budżet Gminy Czernikowo, Budżet Państwa, środki UE, inne środki zewnętrzne itd.
	III.1.2. Rozbudowa i modernizacja Stacji Uzdatniania Wody na terenie Gminy Czernikowo			
	III.1.3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Czernikowo			
	III.2.1. Budowa, przebudowa i rozbudowa dróg na terenie Gminy Czernikowo wraz z jej infrastrukturą towarzyszącą			
	III.2.2. Modernizacja linii kolejowej nr 27			
	III.3.1. Budowa kompleksu boisk sportowych w miejscowości Czernikowo			
	III.3.2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na terenie Gminy Czernikowo na cele rekreacyjno-turystyczne			
	III.3.3. Budowa, modernizacja i doposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych na terenie Gminy Czernikowo			
	III.3.4. Utworzenie i doposażenie terenów zielonych na terenie Gminy			
	III.3.5. Budowa Parku Wiejskiego w miejscowości Steklinek			
	III.4.1. Przebudowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury edukacyjnej na terenie Gminy Czernikowo			
	III.4.2. Budowa Sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Makowiskach			
	III.5.1. Termomodernizacja budynków publicznych na terenie Gminy Czernikowo			
	III.6.1. Budowa instalacji OZE na terenie Gminy Czernikowo			

Cel strategiczny 4. Efektywna administracja samorządowa zapewniająca sprawne zarządzanie Gminą	III.6.2. Budowa i modernizacja energooszczędnego oświetlenia na terenie Gminy Czernikowo	2 350 000,00	2022-2030	Budżet Gminy Czernikowo, Budżet Państwa, środki UE, inne środki zewnętrzne itd.
	III.6.3. Usuwanie wyrobów zawierających azbest			
	III.7.1. Działania z zakresu edukacji ekologicznej wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czernikowo na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028			
	IV.1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie Gminy Czernikowo			
	IV.2.1. Profesjonalizacja kadr jednostek organizacyjnych Gminy Czernikowo			
	IV.2.2. Promowanie potencjału Gminy w oparciu o jej walory endogeniczne, społeczno-gospodarcze i przestrzenne			
	IV.2.3. Kształtowanie współpracy na szczeblu lokalnym i regionalnym z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami i partnerami społeczno-gospodarczymi			

Źródło: opracowanie własne

Gmina Czernikowo zapewni środki na realizację różnych przedsięwzięć w ramach swoich możliwości finansowych, ale będzie starała się również pozyskiwać fundusze z innych źródeł. Dużych możliwości finansowania działań upatruje się w środkach planowanych do rozdysponowania z programów regionalnych oraz krajowych czy też międzynarodowych, w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027. Dodatkowo Gmina będzie poszukiwała innych możliwości finansowania działań, także ze środków krajowych znajdujących się w dyspozycji różnych instytucji i podmiotów.

Potencjalnymi źródłami finansowania ww. działań będą zatem: budżet Gminy Czernikowo, budżet Państwa, środki UE oraz inne środki zewnętrzne. Uszczegóławiając finansowanie Strategii będzie odbywało się z wykorzystaniem:

- środków budżetowych Gminy Czernikowo, jak również innych jednostek samorządowych tj. regionalnych oraz powiatowych,
- środków z budżetu Państwa w dyspozycji poszczególnych ministerstw, z dedykowanych programów i funduszy,
- środków z funduszy celowych będących w dyspozycji różnych instytucji m.in. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, i innych,
- środków pochodzących z UE w ramach różnych funduszy, inicjatyw ze środków europejskich,
- środków pochodzących z innych niż europejskie funduszy finansowych,
- środków pochodzących z sektora prywatnego,
- finansowania przez banki i inne instytucje finansujące,
- innych dostępnych źródeł finansowania.

Wskazane potencjalne źródła finansowania realizacji Strategii nie stanowią katalogu zamkniętego, Gmina będzie starała się wykorzystywać wszystkie możliwości współfinansowania przedsięwzięć. W tym celu konieczne będzie bieżące monitorowanie w możliwości pozyskiwania środków finansowych.

Spis tabel i wykorzystanych danych źródłowych

Mapa 1. Lokalizacja Gminy Czernikowo w Powiecie toruńskim	7
Mapa 2. Sołectwa Gminy Czernikowo	8
Mapa 3. Cieki i zbiorniki wodne oraz mokradła na terenie Gminy Czernikowo	10
Mapa 7. Obszary szczególnego zagrożenia powodziowego w Gminie Czernikowo	11
Mapa 4. Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) na terenie Gminy Czernikowo	23
Mapa 5. Gmina Czernikowo na tle modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030	49
Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Czernikowo	50
Mapa 8. Położenie Gminy Czernikowo na tle koncepcji rozwoju przestrzeni inwestycyjnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	55
Mapa 9. Gmina Czernikowo ujęta w ramach poziomów polityki terytorialnej (dla poziomów I-IV) oraz obszarów prowadzenia polityki terytorialnej w województwie kujawsko-pomorskim	56
Tabela 1. Wyniki egzaminu ośmioklasisty	16
Tabela 2. Struktura korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej	18
Tabela 3. Statystyki Policji na terenie gminy Czernikowo w latach 2016-2020	21
Tabela 4. Analiza SWOT – obszar: społeczeństwo i środowisko	32
Tabela 5. Analiza SWOT – obszar: społeczeństwo, kultura, turystyka, rekreacja, sport	32
Tabela 6. Analiza SWOT – obszar: gospodarka i rolnictwo	33
Tabela 7. Analiza SWOT – obszar: infrastruktura techniczna	34
Tabela 8. Struktura celów strategicznych i operacyjnych	36
Tabela 9. Składowe celu strategicznego I. Wysoka jakość życia oraz aktywne i zintegrowane społeczeństwo ...	38
Tabela 10. Składowe celu strategicznego II. Zrównoważona i silna gospodarka lokalna	40
Tabela 11. Składowe celu strategicznego III. Rozwinięta i dostępna infrastruktura, czyste i wysokiej jakości środowisko oraz racjonalnie wykorzystywane zasoby endogeniczne	42
Tabela 12. Składowe celu strategicznego IV. Efektywna administracja samorządowa i sprawne zarządzanie Gminą	44
Tabela 13. Cele strategiczne	45
Tabela 14. Kluczowe projekty „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”, których realizacja dotyczyć może Gminy Czernikowo	52
Tabela 14. Ustalenia i rekomendacje (kierunki) kształtowania polityki przestrzennej Gminy Czernikowo	58
Tabela 15. Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie, w tym realizację i monitoring wykonania Strategii	65
Tabela 16. Korelacja założeń strategicznych niniejszego dokumentu z założeniami pozostałych dokumentów o charakterze strategicznym, istotnych z perspektywy rozwoju lokalnego Gminy	70
Tabela 17. Ramy finansowe i źródła finansowania działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo	71
Wykres 1. Liczba ludności w poszczególnych sołectwach wraz z gęstością zaludnienia obszarów w Gminie Czernikowo	12
Wykres 2. Ludność gminy Czernikowo z podziałem na płeć w latach 2015-2020	13
Wykres 3. Struktura ekonomicznych grup wieku w Gminie Czernikowo w latach 2015-2020	13
Wykres 4. Prognoza demograficzna dla Gminy Czernikowo na lata 2021-2030	14
Wykres 5. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w Gminie Czernikowo i gminach sąsiednich w roku 2020	17

Wykres 6. Struktura powodów udzielania świadczeń pomocy społecznej w roku 2015 oraz w latach 2018-2020	18
Wykres 7. Liczba bezrobotnych w gminie Czernikowo wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2015-2020..	19
Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Czernikowo, powiecie toruńskim, województwie kujawsko-pomorskim oraz w Polsce w latach 2015-2020	20
Wykres 9 Wskaźnik liczby podmiotów przypadających na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach powiatu toruńskiego w roku 2020	22
Wykres 10. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych – porównanie	24
 Schemat 1. Etapy opracowania Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030.....	64

Przygotował

Lech Consulting Sp. z o.o.
ul. Podmurna 65/1, 87-100 Toruń

Dotacje | Strategie
Projekty | Szkolenia
Doradztwo | Fundusze Unijne

Funkcjonujemy w branży doradczej od 16 lat. Głównym obszarem naszej działalności jest pomoc w pozyskaniu dotacji unijnych, doradztwo strategiczne i inwestycyjne. Przygotowujemy m.in. biznesplany, studia wykonalności, wnioski o dofinansowanie, strategie, raporty, analizy, koordynujemy inwestycje i rozliczamy pozyskane przez nas dotacje.

Pozyskaliliśmy ponad 1000 dotacji, co plasuje nas w czołówce krajowych rankingów doradztwa unijnego.

Uzasadnienie

Dnia 31.12.2020 roku upłynął termin obowiązywania dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Czernikowo do 2020 roku” przyjętego uchwałą nr XXXVI/247/2014 Rady Gminy Czernikowo z dnia 3 listopada 2014 roku. W dniu 30 czerwca Rada Gminy Czernikowo przyjęła uchwałę nr XXVI/229/2021 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030 oraz określenia szczegółowego trybu harmonogramu opracowania dokumentu projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Strategia Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030 stanowi podstawę do zrównoważonego i harmonijnego zarządzania przyszłością gminy w perspektywie do roku 2030. Dokument stanowi wizję rozwoju i scenariusz działań uwzględniający wszystkie aspekty życiowe mieszkańców oraz wyznacza kierunki dla procesów i programów realizowanych w gminie Czernikowo w kolejnych latach. Ponadto jest to dokument zgodny ze Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030- Strategia Przyspieszenia 2030+ oraz wytycznymi unijnymi.

Na podstawie art. 5 a ust. 1 i 2, art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057), jak również Uchwały nr XIII/117/2020 Rady Gminy Czernikowo z dnia 26 lutego 2020 roku w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Czernikowo, Wójt Gminy Czernikowo zarządzeniem nr 105/2021 z dnia 21 grudnia 2021 roku ogłosił konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030.

Celem konsultacji było umożliwienie zainteresowanym mieszkańcom Gminy Czernikowo, gminom sąsiednim i ich związkom oraz organizacjom pozarządowym zapoznania się z treścią dokumentu i zebranie wniosków, opinii, uwag i propozycji zmian w przedmiotowym projekcie dokumentu.

Projekt „Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030” przesłano do gminy Obrowo, gminy Ciechocin, gminy Zbójno, gminy Kikół, gminy Lipno, gminy Bobrowniki, gminy Raciążek, Miasta Nieszawa, gminy Ciechocinek i Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Bydgoszcz. W wyznaczonym terminie, tj. do dnia 07 lutego 2022 roku wpłynęły tylko uwagi, skierowane przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Wszystkie zgłoszone uwagi zostały uwzględnione w projekcie ww. dokumentu.

Raport z konsultacji społecznych projektu „Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030” zamieszczony został w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) Gminy Czernikowo - <https://www.bip.czernikowo.pl/7753,konsultacjespoleczne?tresc=71018>).

W świetle powyższego, podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Czernikowo na lata 2022-2030 jest celowe i uzasadnione.